

K E Y

TO

GREEK PROSE COMPOSITION

With Exercises

By A. SIDGWICK, M.A.

ASSISTANT-MASTER AT RUGBY, LATE FELLOW OF TRINITY COLLEGE, CAMBRIDGE
AND EDITOR OF "SCENES FROM GREEK PLAYS."

Textkit Greek and Latin Learning Tools
<http://www.textkit.com/>

RIVINGTONS
WATERLOO PLACE, LONDON
Oxford and Cambridge

MDCCCLXXVII

NOTE.

IN preparing this Key, I have attempted in the earlier exercises to be as literal as possible, in order to do more good to those learners to whom the versions are given as a model. This has been the easier to do, as they were written with a view to being so translated. In the later exercises, where the English is more thoroughly idiomatic, it is plainly neither desirable nor possible to be quite literal.

I have ventured to add a very few notes at the end of the book, which perhaps may be of use to some teachers, though of course to many they will be superfluous.

I am well aware that there must be many errors and oversights in 100 pages of Greek prose, written in the scanty leisure of a somewhat engrossing profession. I can only appeal to the kindness of those who may use the book to excuse such errors; and I shall be most grateful to any one who will be kind enough to send me any criticisms that may occur to him in using it.

A. S.

EXERCISES.

PART I.

I.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Βορμεανῶν, γνοὺς τὸν μὲν φόρον ὃν ἀπεδίδου τὸ πλῆθος μείω κατ' ἐνιωτὸν γιγνόμενον, τὸ δὲ πλῆθος ἀδξανάμενον, ἐν νῶ ἔλχε τοὺς ἐνοικοῦντας ἀριθμεῖν, ἵνα τοὺς ξεπατωῦντας ἐξευρῶν κολάζοι. ἐνεθυμείτο δὲ ὅτι, εἰ τοὺς ἀρχοντας κελεύοι τοὺς ἐν ἐκάστη πόλει ἀριθμεῖν, μείω τοῦ ὄντος ἀριθμὸν ἀπαγγελοῖεν, ἵνα λάθοιεν κλέπτοντες. βουλευσάμενος οὖν ὅτι χρῆ δρᾶν τέλος εἶπε τὸν θεὸν ἑαυτῷ ὄναρ εἰρηκέναι ὅτι μεγάλη τις νόσος ἐπὶ τὴν νῆσον ἤξει· φιλεῖν δὲ τοὺς Βορμεανούς, καὶ δείξειν ὅπως τὸ κακὸν ἀποτρέποιεν. δεῖν δὲ ξίφος μέγα σιδηροῦν ποιῆσθαι, καὶ ἕκαστον μίαν βελόνην πέμπειν· ταύτας δὲ ξυνηλεγμένας ἐν πυρὶ ξυντακεῖν· ὅστις δὲ μὴ πέμψαι τὴν βελόνην, τοῦτον τῇ νόσῳ θανεῖσθαι. πάντες τοίνυν οἱ Βορμεανοὶ τὰς βελόνας τῷ βασιλεὶ ἐπέμψαν, φοβούμενοι δὴ πολὺ μὴ τι θυμονμένου τοῦ θεοῦ πάθοιεν· καὶ οὕτω καίπερ ἐκφυγόντες μὴ θανεῖν, ἠναγκάζοντο ὁμῶς πλείονα τὸν φόρον τῷ βασιλεὶ ἀποδοῦναι, ἐπεὶ ἐξεύρε ὅποσοι ἐν ἐκάστη πόλει ἐνοικοῖεν.

II.

Ὁ δὲ Τίτος εὐδόκιμος ἦν θηρευτῆς, ἐν μέσῃ τῇ ὕλῃ ζῶν ὡς δὲ γηράσκων ἐνεθυμείτο ὡς θαυμάσια γέγονε τὰ ἔργα, δευδὼν φέτο εἶσεσθαι εἰ οἱ ἄνθρωποι τοῦ ὀνόματος ἑαυτοῦ ἐπιλάθοιντο. ὥστε βιβλίον ἐποίησατο, ἐν ᾧ θαύματα παντοῦ ἐξηγεῖτο. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἄλλοι θηρευταὶ ὅτι Τίτος ξυγγράμψην γέγραφε, καὶ

εἰδότες ἀλαξόνα ὄντα, πρὸς πόλιν ἔπεμψαν ἄνδρα τινὰ ὅστις ἀπογραφὴν ἀγοράσει, ὡς τῇ ἀναγνώσει ἡσθησόμενοι. ὁ δὲ ἄγγελος ἀμαθέστατος δὴ ὦν οὕτως ὑπὸ τοῦ βιβλιοπώλου ἐξηπατήθη, ὥστε ἀντὶ τοῦ ἀργυρίου ἐδέξατο τὴν Τίτου μὲν οὐ, ἀλλὰ Ὀμήρου ἀπογραφὴν, οὐδὲ δραχμῆς ἀξίαν οὖσαν. ἤκων οὖν καὶ ξυλλέξας τοὺς ἐταίρους ἔτυχε τὸ βιβλίον ἀνοίξας ὅπου περὶ Ὀδυσσεὺς φησὶν ὁ ποιητὴς ὅτι ἐκείνος μόνος τὸ τόξον δύναται τείνειν· τοὺς δὲ ἄλλους οὐχ οἴους τε εἶναι. οἱ δὲ θηρευταὶ ὡς ἤκουσαν εὐθὺς ἀναπηδῶντες ἐβόων λέγοντες τοῦτο τῷ ὄντι τῷ Τίτῳ γεγράφθαι· οὐδένα γὰρ ἄλλον ἂν τοσοῦτο τολμησαί ψεύδεσθαι.

III.

Νεανίας ποτὲ καὶ παρθένος τις ἐβούλευσαν συνελθεῖν εἰς καλὸν τόπον, οὗ λίμνη ἦν ἐν μέσοις ὄρεσι κειμένη. ὁ δὲ κύνα ἔχων μέγαν τε καὶ πιστὸν ἐξῆι σὺν αὐτῷ εἰς τὸν εἰρημένον τόπον. καὶ οὕτως ἐπόθει τὴν παρθένον ἰδεῖν ὥστε πολὺ δὴ προωίτερον εἰς τὴν λίμνην ἀφίκετο. ὡς δὲ μακρὸν χρόνον ἔδει μένειν, σφόδρα θερμοῦ ὄντος τοῦ ἡλίου, ἔδοξε λούεσθαι. ἀποδυσάμενος οὖν καὶ φυλάσσειν κελεύσας τὸν κύνα εἰς τὴν λίμνην ἐπήδησε. τέλος δὲ ὡς ἄλις ἀπέλαυσε τοῦ ὕδατος, καὶ οὐ διὰ μακροῦ τὴν παρθένον προσεδόκησε ἀφίξεσθαι, ἐξελθὼν τὰ ἱμάτια ἐπειράτο ἀναδέξασθαι. ὁ δὲ δὲ κύων οὐκ εἰδὼς τίς ἔστι διὰ τὸ γυνῶν εἶναι οὐδὲ προσελθεῖν εἶω· καὶ πολλάκις μάτην καλέσας τὸν κύνα, ῥιγῶν τε καὶ ἀπορῶν τί ποιοῖ, τελευτῶν εἶδε μακρὰν προσιοῦσαν τὴν παρθένον. ἐπεὶ δὲ προσιέναι ἀνευ ἐσθῆτος οὐκ ἐδύνατο, ἠναγκάσθη εἰς ὕδωρ πάλιν ἀπιέναι καὶ πέτρας ὀπισθεν ἀποκρύπτεσθαι. ἡ δὲ ἤκουσα καὶ τὰ ἱμάτια μόνον ἰδοῦσα ὡς ἀπολωλότα δὴ πικρῶς ᾠδύρετο.

IV.

*Ἦν ποτὲ τις Ἀθηναῖος (οἱ Ἀθήνησι) Ἰωνίδης ὄνομα, οὕτω प्राῦς ὦν τὴν διάνοιαν ὥστε μηδέποτε μηδενὶ χαλεπαίνειν. οἱ

φίλοι οὖν περὶ αὐτοῦ λέγειν εἰώθεσαν, ὅτι εἴ τις τὸν πόδα αὐτοῦ πατοίη, ξυγγνώμην ἂν αἰτοῖ ὡς ἐμποδῶν γενόμενος. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ πόλει ἔζη ξυνήγορος, ὃν ἔδει τὸν Ἰωνίδην παρόντων τῶν δικαστῶν ἐξετάζειν· ὁ γὰρ ἀδελφὸς ἔφευγε, καὶ ὁ Ἰωνίδης ἦν μάρτυς. ὡς δὲ ἐμαρτύρει ὅτι οὐδὲν ἠδίκησε ὁ ἀδελφός, ἐξοργίζειν ἐπειράσατο λοιδορῶν αὐτὸν ὁ ξυνήγορος, ἵνα ταχέως τι λέγων πρὸς τοὺς δικαστὰς ἐξελεγχθῆι ψευδομαρτυρῶν. Ἄλλὰ φύσει πραυτατος δὴ ὦν ὠλιγῶρει τῆς λοιδορίας καὶ, ὅτι ἔροιτο ἐκείνος, ἀληθῶς καὶ ἡσύχως ἀπεκρίνετο. ὥστε ὁ ξυνήγορος γνοὺς ὅτι μάτην πονεῖ αὐτὸς ἐχαλέπαινε, καὶ σαρδάνιον γελάσας εἶπε τῷ μαρτυροῦντι, Ἄπιός ἂν ᾧ φίλε· σοφώτατον γάρ σε ὄντα εὐρίσκω. Ὁ δὲ οὐχ ἤσσον πρῶτος ἢ πρόσθεν ἀπιῶν ἀντεῖπε· Κάγωγ' ἂν τὸ αὐτὸ ἔλεγον, ἔφη, περὶ σοῦ, εἰ μὴ ἀληθῆ λέγειν ὤμοσα.

V.

Καυφάτης τύραννος ὦν νηλεὲς τῶν Περσῶν, τοὺς πολίτας τοσοῦτον ἠδίκηε ὥστε συμβουλευσάμενοι καὶ βία ἐλόντες αὐτὸν εἰς τὸ δεσμοκτήριον ἔβαλον. ὁ δὲ καίπερ τῶν ἄλλων φίλων λελειμμένος πιστὴν μέντοι εἶχε γυναῖκα, ἥτις ποθοῦσα ἰδεῖν τὸν ἄνδρα ἤτησε τὸν φύλακα εἶναι εἰς τὸ δεσμοκτήριον εἰσελθεῖν· ὁ δὲ οὕτως ἄμδς ἦν ὥστε οὐκ ἤθελε, λέγων οὐδεμιᾶς συγγνώμης ἄξιον εἶναι τύραννον. τελευτῶν μέντοι ἐπέισθη, ἰδὼν ὡς καλὴ ἔστι καὶ κακοδαίμων, ὥστε μίαν ἡμέραν σὺν τῷ ἀνδρὶ μένειν εἶασε, ἐφ' ᾧ τε ἐκ τοῦ δεσμοκτηρίου πρὸ νυκτὸς ἀπελθεῖν. ὥστε ἐπιούσης τῆς νυκτὸς, ὁ φύλαξ ἤνοιγε τὴν θύραν ἵνα ἐξίει· ἡ δὲ ταχέως ἐξέφυγε σιγῶσα, ὥστε μέγα ἐκείνος ἐθαύμαζε· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐν λέχει ἔκειτο ὁ Καυφάτης, πέπλοις κεκαλυμμένος τὴν κεφαλῆν, ὡς σφόδρα δὴ νοσῶν. ὁ δὲ φύλαξ, γνοὺς τοσαύτας ἡμέρας μένοντα, ἰατρὸν μετεπέμψατο· ὃς τοὺς πέπλους λύσας εὗρε Καυφάτην μὲν οὐ, ἀλλὰ τὴν γυναῖκα. Οὕτω δὲ διὰ τὴν τε τέχνην αὐτῆς καὶ πιστότητα ἐξέφυγεν ὁ τύραννος.

VI.

Ὁ δὲ Τίμων ἐν ᾧ διήγειν ἐν τοῖς Ἰνδοῖς ἦσθετο κλέπτοντάς τινας τῶν οἰκετῶν· τεκμήριον δὲ οὐδὲν σαφὲς λυβίων οὐκ ἦδει τίνα αἰτιῶτο. καὶ ὡς πάντας ἐξήγαγε καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἐξεῖρε τὸν κλέπτην, ἐπεὶ ἀπηρνούντο πάντες μὴ δρᾶσαι, τοιόνδε τι ἐμηχανήσατο ἵνα μάθοι. Πάντας γὰρ τοὺς δούλους εἰς δεσμοτήριον συγλεύσας καὶ χωρίσας καθ' ἕνα ἕκαστον, κλάδους ἔδωκεν, οἷς ἐπιμελῶς εἶπε τηρεῖν, ὡς διὰ τούτων ἐλεγχθισομένους εἶ τι συνειδέειν. τῷ γὰρ κλέπτοντι τὸν κλάδον δακτύλῳ μείζω γενήσεσθαι τῆς νυκτός. οἱ δὲ ἀκούοντες ἀνεπαύοντο, οἱ μὲν ἄλλοι μετὰ πολλῆς ἐλπίδος καὶ χαρᾶς· ὁ δὲ κλέπτης πᾶσαν τὴν νύκτα ἐγρηγόρει τρέμων τε καὶ φυλάσσων τὸν κλάδον μὴ λάθοι ἀνξινόμενος. ὡς δὲ ὑπέβαινε ἢ ἔως, ἀπορῶν τῷ ἀγρυπνεῖν, καὶ ὑποπτέυσας μὴ μείζων δὴ γενόμενος ὁ κλάδος καταγνῶ ἑαυτοῦ, ὁδῶξ δάκτυλον ἀπέρρηξε τοῦ ξύλου. ὥστε μετρομένων τῶν κλάδων, ὡς βραχύτερος ἦν ἐ τούτου, βραδύως ἠλέγχθη.

VII.

Οἱ Κρήτες κατὰ τὴν παροιμίαν οὕτω τὸ ψεῦδεςθαι φιλεῖν λέγονται ὥστε εἴ τιμι Κρής περιτυχῶν οὐ φησι τεθηκέναι, οὐ δεῖ πείθεσθαι.

παρῆσαν δὲ ποτε ἐν συμποσίῳ Κρήτες δύο πειρώμενοι ἑκάτερος τὸν ἕτερον νικᾶν ψευδόμενος. ὁ μὲν οὖν ἔφη ἐκ Κρήτης ποτὲ ἐς Σικελίαν ἐπὶ νεὸς πλεῖν· ἐν δὲ μέσῃ τῇ θαλάσῃ γενόμενος, οὕτω μακρὰν ἀπὸ γῆς ὥστε μηδὲ τριῶν ἂν ἡμερῶν καταγεσθαι, ἄνδρα ἰδεῖν ἐν κύμασι νέοντα. τοὺς δὲ συμπλέοντας ἐλεῆσαι αὐτὸν καὶ θέλειν ἐς ναῦν δέχεσθαι. τὸν δὲ οὐκ ἐθέλειν ἐξ ὕδατος ἐλλεῖν· πέντε γὰρ μόνον ἡμέρας νεῖν, καὶ τριῶν ἡμερῶν ἀφίξεισθαι ὅποι ἔρχεται. ὥστε αἰτεῖν ἔλαιον τι δοῦναι· βεβρεγμένος γὰρ ἀλείφεισθαι θέλειν· τοὺς δὲ δόντας ἀποπλεῦσαι.

ἐνταῦθα δὲ ὁ ἕτερος ἀναστὰς χαίρειν ἐβόα ὅτι τελευτῶν εἶρε τὸν φίλον· αὐτὸς γὰρ εἶναι ᾧ ἔδοσαν τὸ ἔλαιον· τοῦτο δὲ μόνον μέμφεσθαι, ὅτι σαπρὸν εἶη τὸ ἔλαιον· ὥστε ἀλειψάμενος βδελυρώτατα δι' ὅζειν.

VIII.

Ἐχίνος ποτε ἐν ἀγρῷ κείμενος, ἔτυχε λαγῶν τινα βλάβας, ὅς ἀφροντίστως αὐτὸν ἐπάτει. ὥστε χυλεπαίνων ὁ λαγῶς, καὶ λυπεῖν βουλόμενος τὸν ἐχίνον, ἠρώτα εἰ θέλει δρόμον πειρᾶσθαι ἐφ' ᾧτε τὸν κρατοῦντα σίτου χοίνικα δέχεσθαι. ὁ δὲ ἐχίνος οἴκαδε ἀπελθὼν καὶ τῇ ἀλόχῳ λέξας τὸ πρᾶγμα, ἦκεν ὑπισχνόμενος πειράσεσθαι. τῇ δὲ ὑπεραιᾶ ξυνηλόντων εἰς τὸν εἰρημένον τόπον καὶ ὁμοῦ ἀφορμωμένον, ὡς προσεδόκα ἂν τις, ὁ λαγῶς βραδύως τὸν ἐχίνον παρήει. καὶ μετρίως δραμῶν φθῆσεσθαι διήφθετο ἀνευ πόνου ἐς τὸ τέρμα ἀφικόμενος· ἐλθὼν δὲ καὶ ἰδὼν τὸν ἐχίνον ἤδη αὐτοῦ καθήμενον σχεδὸν ἐξεπλάγη θαυμάζων. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸν σίτον ἀπέδωκε ἤτησε δὲ τὸν ἕτερον αἰθις ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς πείραν λαβεῖν. τοῦ δὲ ἐθέλοντος, ὁ λαγῶς, ὡς εὔδνατο τάχιστα δραμῶν, ἀφικόμενος αἰθις καθήμενον εἶδε τὸν ἐχίνον· ὥστε ἀποδοῦς αἰθις καὶ αἰσχυνθεὶς δύο χοίνικας ἔφη δώσειν, ἢν λέγῃ ὅπως νεικῆκε. ὁ δὲ πάνυ ὁμοίαν αὐτῷ ἔφη ἄλοχον ἔχειν, καὶ ξυμβῆναι τὴν μὲν ἐφ' ἑτέρῳ τέρματι καθῆσθαι, τὸν δὲ ἐφ' ἑτέρῳ.

IX.

Ἐκάλει ποτὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὸν δοῦλον ὡς δὲ ἦσθετο ὅτι καίπερ πολλάκις καλούμενος οὐ παρείη, ἐς τὰ πρόθυρα ἰὼν εἶρε καθεύδοντα. μέλλων δὲ ἐγείρειν γραφήν τινα εἶδε χαμαὶ κειμένην ἢν νεωστὶ ὁ παῖς ἀνεγίγνωσκε· βουλόμενος δὲ ἀκριβέστερον εἰδέναί ὁποῖός τις ἐστίν ὁ δοῦλος, ἄρας τὴν δέλτον ἀνέγνω. γνοὺς μέντοι τῇ μητρὶ τοῦ παιδὸς γεγραμμένην, ἦτις τὸν παιδα ἐπῆνει ὡς ἀργύριον πέμψαντα, καὶ πάνυ πιστὸν ἐκέλευσεν εἶναι δεσπότη τοσοῦτῳ καὶ τοιούτῳ, σφόδρα ἦσθη ὁ βασιλεὺς, καὶ ἔκρυπεν ἐς τὸν κόλπον τοῦ παιδὸς τὴν γραφήν μετὰ πεντήκοντα χρυσῶν δαρεικῶν. ἡσύχως δὲ ἀνελθὼν ἐς τὴν ἀλλήν, καὶ μεγάλη τῇ φωνῇ ἐγείρας καὶ καλέσας τὸν παιδα, ὡς ἦλθε τρομῶν καὶ ἐκπε-

πληγμένοι, δι' ὀργῆς ἤρετο διὰ τί οὐ πρότερον ὑπήκουσε· ὁ δὲ καταδαρθεῖν ἔφη ἀναγιγνώσκων δέλτον, ὡς δὲ δηλώσαι ἀληθῆ λέγων ἐξείλε τὴν γραφήν. τὸ δὲ χρυσίον ἅμα ἐξήλθε, ὥστε θαυμάσαντα σιγήσαι τὸν παῖδα· ὁ δὲ βασιλεὺς θαρσεῖν ἐκέλευσε· πολλοὺς γὰρ εὐτυχῆσαι εὐδοντα.

X.

Ἦρχέ ποτε τῶν Κασπίων Φερεδυκῆς τις δὲ ἐπιθυμῶν τῶν πέλας μάχῃ κράτειν καὶ τὴν χώραν ἐλείν, διανοήσαστο ὡς ἰσχυρότατον ποιεῖν τὸ στράτευμα. ὥστε ἐκέλευσε τοὺς λοχιαγοὺς εἰς πύσας πόλεις ἰόντας οὓς μεγίστους εὐροῖεν ἄνδρας ἐλείναι καὶ στρατεύεσθαι ἀναγκάζειν. λοχαγὸς τις τοίνυν ἰδὼν ποτε ξυλοργὸν θαυμάσιον τῷ μεγέθει, παρ' ἐκείνῳ ἐλθὼν θήκην μεγάλην ξυλίην ἐκέλευσε ποιεῖν· τοῦ δὲ αἰτοῦντος ἀκριβέστερον ἐξηγεῖσθαι ὁπόσην βούλεται ποιεῖσθαι, Τσαυτήν, φησί, ὥστε σε ἔνδον ἂν κείσθαι. καὶ μετ' ὀλίγας ἡκὼν ἡμέρας καὶ ἔτοιμον εὐρῶν τὴν θήκην, ἐγχετλίαιζεν ἰδὼν ὅτι ἦσσαν ἔστιν ἢ ἐκέλευσε· ὁ δὲ ξυλοργὸς Ἄλλ' οὐδαμῶς, ἔφη, καὶ ὡς δηλῶ ὅση ἔστι ἔνδον κείσομαι· λέγων δε μόγις πως ἐς θήκην κατέβαλεν ἑαυτόν· ἐπεὶ δὲ τάχιστα τοῦτο ἐγένετο, κλείσας ὁ λοχιαγὸς τὴν θήκην καὶ μοχλῷ σιδηρῷ πήξας καὶ τοὺς ἐταίρους συγκαλίσας τὸν μέγαν τοῦτον εἰς τὸ στράτευμα ἀπέφερεν. ἀφιγμένων δὲ καὶ ἀνοιχθείσης τῆς θήκης νεκρὸς ἀνευρέθη ὁ ἀνὴρ.

XI.

Εὐρυσθένης, δύο τάλαντα παρὰ Ἀγαθῶνος δανεισάμενος ἦκε τῇ ὑστεραίᾳ αἰτήσων τρία δανείσαι. ὡς δὲ τὰ δύο οὐκ ἀπέδωκε ἐθαύμαζεν ὁ Ἀγαθῶν εἰ οὕτω ταχέως πλέον αἰτεῖ· παρόντος δὲ τοῦ φίλου Δημαγόρου, ἰσχύνητο αἰσχροκερδῆς φαίνεσθαι· μειδιάσας οὖν ἔδωκε τὸ ἀργύριον, καὶ ὥσπερ σκώπτων ἔλεγε μωρηνῆσαι ἐν τῷ τὸν Δημαγόραν. καὶ οὐ διὰ πολλοῦ ὡς ἤτηρε τὸν φίλον

τὰ πέντε τάλαντα, ἠρνεῖτο μὴ πλείον τριῶν δέξασθαι. ὁ δὲ ἐσχετλίαζε εἰ οὕτως ὑπὸ φίλον ἐξαπατάται, ἀπορῶν μέντοι τί ποιῶ ἀπῆει ἵνα τῷ Δημαγόρῳ συμβουλευσάτο· οὗτος δὲ πρὸς Εὐρυσθένη ἐκέλευσε ἰόντα προσποιεῖσθαι ὡς ἀμαρτόντα, καὶ αἰτεῖν τὰ τρία ἀποδοῦναι. ὁ δὲ Εὐρυσθένης ταχέως ἀπέδωκε, εἰδὼς αὐτοὺς δίκην ληψομένους, εἰ μὴ θέλοι, ἐπεὶ παρόντος μάρτυρος ἐδανείσθη τὸ ἀργύριον. τοῦ δὲ λαβόντος, Ἄγε δὴ, ἔφη ὁ Δημαγόρας, ὁμοῦ προσιόντες αὐθις τὰ τρία τάλαντα αἰτήσωμεν· ἦν δὲ ἤδη ἀποδεδωκέναί φη, ἀρνοῦ μὴ εἰληφέναι, ὡς οὐδενὸς μάρτυρος παρόντος.

Οὕτω δὲ οὐ μόνον τὸ δάνεισμα ἀπώλεσεν ὁ Εὐρυσθένης ἀλλὰ καὶ ἕτερον τάλαντον.

XII.

Ἦλθέ ποτε πρὸς τὴν πόλιν σοφιστῆς τις, δὲ προσποιεῖτο σοφώτερος εἶναι ἀπάντων, ἐπεὶ ὅ,τι ἔροῖτο τις δύνασθαι ἀντεῖπειν. φιλόσοφος δὲ τις ἐκεῖ ζῶν, ὀνόματι Πῶλος, πρὸς ἐκείνον ἰὼν ἤρετο τί ἂν ἀποδοίη εἴ τι οὕτω χαλεπὸν ἔροῖτο ὥστε μὴ οἶόν τ' εἶναι ἀληθῶς ἀποκρίνασθαι. ὁ δὲ μέγα δὴ φρονῶν ἐπὶ τῇ τέχνῃ δύο τάλαντα ὑπέσχετο δώσειν. Ἄκουε τοίνυν, ἔφη ὁ Πῶλος, τί ἔχω ἐρωτῶν. χάρακος γὰρ ἐν τῇ γῇ πηχθέντος, μέγεθος δέκα πήχεων, ἔλιξ δύο πήχεις τῆς ἡμέρας ἀνέρπει, ἕνα τῆς νυκτὸς πίπτων. ὁ δὲ σοφιστῆς ὑπολαβὼν, Ἄνωτέρω ἄρα, ἔφη, ἐκάστης ἡμέρας ἐνὶ πήχει γίνεται ἢ τῇ προτεραίᾳ. ὁ δὲ Πῶλος ὁμολογῶν ἤρετο πόσας ἄρα ἡμέρας δεήσοι ἀναβῆναι πρὶν ἐπ' ἄκρον τὸν χάρακα ἀφικέσθαι. ὁ δὲ σοφιστῆς τοῦ δόλου οὐκ αἰσθόμενος, θαρσῶν εἶπε δέκα ἡμερῶν δεήσειν ἐπειδὴ δέκα πηχέων εἴη ὁ χάραξ. Ἄμαρτάνεις οὖν, ἔφη ὁ Πῶλος· σκόπει γὰρ· ὀκτῶ ἡμερῶν ὀκτῶ πήχεις ἀναβάς, ὡς δύο ἔρπει τῆς ἡμέρας τελευτώσης τῆς ἐνάτης ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀφίξεται.

ὁ δὲ σοφιστῆς, καίπερ ἀγανακτῶν, ἀποδοὺς μέντοι τὰ τάλαντα πρὸς ἄλλην πόλιν ἀπεδήμησε.

XIII.

Ὁ Ἀγρίππας, ὑπὸ Τιβηρίου κατακριθεὶς, ὡς λοιδορηθεὶς αὐτῷ δεδεμένος παρὰ ταῖς πύλαις τοῦ βυσιλείου κατέστη. τῷ δὲ καύματι τοῦ ἡλίου βαρυνθεὶς δεινῶ ὄντι, ἔγνω ὑπὸ δίψῃς ἂν θινῶν εἰ μὴ ὕδωρ λάβωι. ἰδὼν δὲ Ουαίμαστον, δοῦλόν τινα, μετ' ἀμφορέως ὕδατος παριόντα, ἤγει ἐν αὐτὸν πιεῖν. τοῦ δὲ φιλανθρώπου δόντος τὸν ἀμφορέα, ὡς ἔπιεν, Σαφῶς ἴσθη, ἔφη, ὅτι λυθίσομαι ποτε, ὦ Θαύμαστε, ἐκ δεσμών, καὶ τῆς εὐνοίας σου οὐκ ἐπιλήσομαι. θανόντος δὲ τοῦ Τιβηρίου, ὁ Ἀγρίππας, οὐ μόνον λυθεὶς ἐκ δεσμητηρίου ὑπὸ Καλιγόλου, ἀλλὰ καὶ ἄρχην αἰρεθεὶς τῆς Ἰουδαίας, ὡς ἔτυχε ταύτης τῆς τιμῆς, οὐχ οὕτω κακὸς ἦν ὥστε τοῦ Θανμάστου ἐπιλαθέσθαι· μεταπεμφόμενος δὲ καὶ ἀποδώσειν φάσκων τὴν τιμὴν τοῦ ὕδατος ὅπερ δεδεμένος ἔπιε, ταμίαν αὐτὸν τοῦ βασιλείου οἴκου κατέστησε.

XIV.

Βέλπις ποτὲ ἦν βασιλεὺς δὲ πολλὰ ἔχων πονεῖν προῖαίτατα τῆς ἡμέρας εἰώθει ἐγερθῆναι. γηράσκων μέντοι ὥστε νόσῳ καὶ κόπῳ ἀσθενεῖν, οὐχ οἷός τ' ἦν ἐκ τοῦ αὐτομάτου ἐγείρεσθαι· ὡς δὲ οὐκ ἤθελε παύσασθαι πονῶν τε καὶ ἐπιμελούμενος τῶν περὶ τὴν ἀρχὴν ἕως τελευτῆς, τοὺς δούλους ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐγείραι. ἐπεὶ δὲ ἦδει οὔτε αὐτὸς ἐθελήσων ἐγερθεὶς ἀναστῆναι οὔτε ἐκείνους κινήσοντας αὐτὸν εἰ ὀργιζόμενον ἴδοιεν, ἠπέιλησεν ἢ μὴν κολάσειν αὐτοὺς ἢν πέρα τοῦ τεταγμένου χρόνου καθέδῳ. ὥστε ἐγερθεὶς ποτὲ ὑπὸ τοῦ δούλου, ἐδείξατο σμικρὸν τι ἔτι καθεύδειν· νοσεῖν γὰρ καὶ ἀπειρηκέναι. ὁ δὲ δούλος οὐκ εἶα ἐν τῷ λέχει μένειν, ἀλλὰ καὶ ἐτόλμησε τὰ βασίλεια σκέλη ἐφέλκειν. Ἀποκτενῶ σε, ἐβόα ὁ βασιλεὺς, ἢν μὴ εὐθέως ἀποίχη.

ὁ δὲ τολμηρῶς, Ἐγείρου μόνον, ἔφη, ἵνα ῥῶν με ἀποκτείνης· Θαρσάλεος γοῶν εἶ, ἔφη ὁ ἕτερος ἀναστάς, καὶ οὕτω πιστῶ γενόμενος τάλαντόν σοι δώσω.

XV.

Ὁ μὲν Εὐρυτος, ἐπεὶ ἐς Κόρινθον ἀφίκετο, πάντα τὸν χρυσὸν φέρων καὶ ἄργυρον περὶ οὗ ἔγνω τὸν δῆμον πυθόμενον, ἐφοβεῖτο μάλα τοὺς Κορινθίους, εἰδὼς πολλοὺς ληστὰς ἐν τῇ πόλει ὄντας, ὥστε τοιούδε τι ἐμηχανήσατο. πίθους τινὰς μεγάλους λυθῶν καὶ μολύβδου καὶ λίθων ἐμπλήσας παρόντων τῶν Κορινθίων καὶ χρυσὸν ἐπιθεὶς ἐς τὸν Ἀρτεμίδος νεὼν κατέστησε, ὡς τῇ ἀγιότητι τοῦ τόπου πεποιθώς. ἔφη γὰρ ἐναντίον πάντων ὅτι φοβοῖτο τοὺς ληστὰς, καὶ διὰ τοῦτο τὸν χρυσὸν παρὰ τῇ θεᾷ καταθείτο, ἵνα μᾶλλον σώξοιτο. τὸν δὲ λοιπὸν χρυσὸν ἐς κοιλὰ χαλκῶ ἀγάλματα λάθρα ἀπέκρυπτε, ἄπερ ὡς παλαιὰ δὴ καὶ οὐδένοσ ἀξία ὄντα ἐφ' ἁμαξῶν ἐκέλευε κομίζεσθαι, ὡς ἄλλοσε τὸν παλαιὸν χαλκὸν πωλήσων.

ὥστε οἱ Κορίνθιοι τοὺς πίθους ἐφύλασσαν, σκοπεῖν μέλλοντες εἰ αἰτίαν τινὰ εὔροιοι ὥστε ἐπισχεῖν· τὸν δὲ ἀληθῆ χρυσὸν ἀσφαλῶς οἴκιδε ἐκομίζετο.

XVI.

Ὁ Δημοφῶν, δὲ πάλαι μὲν δούλος ἦν, ἀποδρὰς δὲ Ἀθήνας ἐφυγε, εἰδὲ ποτε φίλου δούλου ἰχθὺν ἐσθίοντα, διὰ κλέψας ἀπὸ τοῦ δεσπότη ἐς τὸν ἀγρὸν ἤνεγκε. ὁ δὲ Δημοφῶν ἦδει κεκλεμμένον ἐπεὶ τῇ προτεραίᾳ παρὰ τῷ φίλῳ δειπνήσας ἐπὶ τῇ τραπέζῃ εἶδε. ὥστε εἶπε τῷ δούλῳ, εἰ μὴ χρυσὸν δοίῃ κατηγορήσειν αὐτοῦ ὅτι ἐκλεψε. Ἔτι δὲ, ἔφη ὁ δούλος, ἦν δηλῶ αὐτὸς μὲν οὐδὲν κλέψας, σὲ δὲ κλέψαντα; ὁ δὲ Δημοφῶν, Ἦν τοῦτο δρῆς, ἔφη, ἐγὼ τὸν χρυσὸν σοὶ δώσω.

Πρῶτον μὲν οὖν, ἔφη ὁ δούλος, οὐκ ἔκλειψα ἐγώ. σκόπει γάρ· ὁ κλέπτων ἀφαιρεῖ τὸν μὲν τι, ὥστε ἕτερον κτήμα εἶναι. ἐγὼ δὲ τοῦ ἰχθύος οὐχ ἦσσαν κτήμά εἰμι τοῦ δεσπότη· ἦν ἄρα φύγω τόνδε, κλέπτω μὲν οὐ, μεθίστημι δὲ ἐκείθεν δεῦρο· καὶ δὴ καὶ ἦν πεινῶ, ἄχρειός εἰμι· ὥστε τόνδε ἐσθίων τὰ δεσπότη φυλάττω,

ὅπερ πιστοῦ ἐστὶ δούλου. Σὺ δὲ σταντὸν κλέψας φῶρ εἶ, καὶ τοσοῦτῳ ἀδικώτερος ὅσῳ πολλοῦ χρυσοῦ τιμιώτερόν ἐστιν ὃ ἐκλέψας.

ὁ δὲ Δημοφῶν οὐκ εἰδὼς τί ἀποκρίναιτο γελᾶσας ἀπέδωκε τὸν χρυσόν.

XVII.

Ὁ δὲ Δαρείος ποτε εἰωθὼς περὶ τὴν πόλιν ἰέναι, εἴ τις ἀδικά που πάσχει, πρὸς μέγα δεσμωτήριον ἦλθε. εἰσιὼν δὲ πάντας τοὺς δεσμώτας εἶδε πικρότατα ὀλοφυρομένους, εἴ πως ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἐλείψαι, ὥστε λυθῆναι. ὁ δὲ διεξιὼν καὶ ἅπασιν ἐξῆς διαλεξιόμενος ἤρετο διὰ τί κατακριθεῖεν ὥστε δεδεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοὺς δικαστὰς ἔφη δωροδοκήσαντας ψευδῶς κατεγνωκέναι ἑαυτοῦ· ὁ δὲ τὸν μάρτυρα ψευδῆ μαρτυρήσασθαι· ὁ δὲ ἕτερος αὐτὸς μὲν ἀναίτιος εἶναι ὅμοιος δὲ εἶναι τῇ ὄψει τῷ δράσαντι. πάντες δὲ οὐδὲν ἄξιον προσεπειωῶντο δεδρακέναι τοῦ τοιαύτην δίκην διδόναι. τέλος δὲ ὁ Δαρείος ἄνδρα τινὰ ἰδὼν μόνον καθήμενον σκυθρωπὸν τῇ ὄψει, ἤρετο τί δέδεταί· ὁ δὲ χρυσὸν ἔφη κλέψαι. Ἐκπίπτε οὖν τοῦ τόπου, ἔφη ὁ Δαρείος ὡς σχετλιάζων· πῶς γὰρ οὐ δεινόν εἰ οὗτος ὁ τοιχωρύχος μετὰ τῶν δικαίων πυριμενεῖ;

ὥστε ὁ μὲν ἐλύθη, οἱ δὲ ἔμενον δεδεμένους.

XVIII.

Ὁ Τίτος ὁ θηρευτῆς πλανώμενός ποτε ἐν τῇ ὕλῃ, ὡς ψόφον ὀπίσθε δένδρου ἤκουσεν, ἀναβλέψας εἶδε ἄρκτον ἀμπέχοντα τοῖς ποσὶ τὸ δένδρον ὡς αὐτίκα ἀναβησόμενον. τὸ δὲ δένδρον μεταξὺ ἦν ὥστε μήτε Τίτον μήτε τὸν ἀδελφὸν ἰδεῖν τὸν ἄρκτον μήτε ἐκείνον τοῦτους. ἐνταῦθα δὲ ὁ Τίτος ἠσύχως προσιὼν καὶ ἐλὼν τῶν χηλῶν τὸν θῆρα ἐκάλυε μήτε ἀναβῆναι μήτε πάνυ κινεῖσθαι, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς μεθέσθαι ἐδύνατο, αἰσθόμενος ἐλόντα ἂν αὐτὸν τὸν ἄρκτον· ὥστε ἐκέλευσε τὸν ἀδελφὸν δραμόντα οἴκοθεν τὸ τόξον φέρειν. μείνας δὲ πολλὸν χρόνον ὥσπερ ἐν δεσμοῖς, ὡς ἀπειρηκῶς

μεθέσθαι ἡμελλε, εἶδε προσιόντα τὸν ἀδελφόν. καὶ ἤρετο τί τοσοῦτον ἄπεστι· ὁ δὲ τοὺς οἴκου ἔφη δειπνούντας εὐρεῖν· ὥστε μείνας δειπνήσαι. ὁ δὲ Τίτος, Ἐχου, ἔφη, τῶν χηλῶν, ἵνα ἀποκτείνω· ἐγὼ γὰρ ἐμπειρότερός εἰμι τοῦ τόξου. λαβομένου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ, τότε δὴ ὁ Τίτος, Κάγῳ, ἔφη, οἴκαδε ἄπειμι· δειπνήσας δὲ ἤξω καὶ τὸν ἄρκτον ἀποκτενῶ.

XIX.

Ἐν Κορίνθῳ ἔζη πατήρ τις μετὰ υἱοῖν δυοῖν, ὅστις μωρὸς ὦν ὕγα μὲν συνεβούλευον περὶ τῶν παιδῶν οἱ φρόνιμοι τῶν φίλων οὐδὲν ἐποίει, χρησμολόγοις δὲ καὶ φέναξι παντοίοις ἅπαντα ἐπέθετο. ἦλθε δὲ ποτε γεραιὸς τις μάντις πρὸς Κόρινθον, ὅς οὐ διὰ πολλοῦ σεισμὸν προείπεν ἐν πόλει γενήσεσθαι, τοὺς μὲν παῖδας ἀπολοῦντα, τοὺς δὲ γεραιτέρους οὐ. ἀπορῶν δὲ τί ποιῆσαι ὁ πατήρ τελευτῶν ἐβούλευσεν ἐκποδῶν ἀποπέμψαι αὐτοὺς τῷ κινδύνῳ ὡς ἀσφαλῆς αὐτὸς ὦν. ὥστε Ἀθήναζε ἔπεμψε πρὸς φίλον δεόμενος ἐπιστολῇ τρέφειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι ἕως γένοιτο ὁ σεισμός. ἀφικόμενοι δὲ οἱ παῖδες πρῶτον μὲν κοσμίως ἔχοντες οὐδὲν ἄλλο ἔδρων ἢ ὅ,τι κελεύοντο, θανμάζοντες μόνον τὸν οἶκον καὶ τὰ ἐκεῖ τρεφόμενα ζῶα· τέλος δὲ πρὸς παιδιὰν τραπόμενοι τὰ ἐν τῷ οἴκῳ καὶ τὰ ζῶα ἔβλαπτον· ἐξύρησαν γὰρ τὴν αἰλουρον, καὶ τὸν πίθηκον τῆς κέρκου ἐκρέμασαν, καὶ τὰλλα ὡσαύτως. ὥστε τελευτῶν ἔγραψε πρὸς τὸν Κορίνθιον ὁ Ἀθηναῖος, ὅτι τὸν πατρ' ἐκείνους σεισμῶν ἡδίων ἂν ἔχει ἢ παιδῶν τοιούτους.

XX.

Φιλόσοφος τις ἦν Διοκλῆς, οὗτος πένης ὦν ὥστε οὐκ ἐφοβεῖτο μὴ συλῶτο, καὶ διὰ τοῦτο τὸν οἶκον εἰωθὼς νυκτὸς ἀνεφγμένον καὶ ἀφύλακτον ἔαν. ἤδη γὰρ τοὺς φῶρας ἀεὶ πυνθανομένους ὅπου χρυσοὺς συνείλεκται πρὶν εἰσιέναι· οὐδὲ μωρὸν οὕτως οὐδένα ἐσόμενον ὥστε περὶ κεφαλῆς κινδυνεύειν πλὴν τοῦ μεγίστου κέρδους

ἔνεκα. κείμενος δὲ νυκτός ποτε ἐπὶ τοῦ λέχους εἶδε κλέπτην εὐσιόντα καὶ πάντα περιϋόντα καὶ ἐρευνῶντα, ἣν πῶς χρυσὸν ἢ τίμιόν τι κτήμα ἐξείρη. σιγῶντα δὲ καὶ ἤσυχον κείμενον τὸν Διοκλέα οὐκ ᾔσθετο ἐγγυγρότα ὁ φόρ' ἐκείνος δὲ τοῦτον εἶδε σφιγμέντα, οὐ δυνάμενον διὰ τὸν σκότον γινῶναι εἰ ἀνέφκται τὰ ὄμματα. τέλος δὲ πανταχοῦ μάτην ζητήσας οὐκ ἤρηστο ἐπαρᾶσθαι τῷ Διοκλεῖ, λάθρα μόντοι φλεγγόμενος, μὴ ἐγείροτο· ἀκούσας δὲ ὁ Διοκλῆς, Σιώπα, ἔφη, ὦ φίλε· μηδὲ χαλεπήνης μηδαμῶς· ἀλγῶ μὲν γὰρ εἰ μηδένα χρυσὸν οἶός τ' εἰ εἰρήν. εἰ δὲ ἐγὼ ὁ ἐνταῦθα ζῶν μηδὲν τῆς ἡμέρας δύναιμι εὐρύσκειν, πῶς ἄρα χρῆ οἶσθαι νυκτός ἂν ξένον περιτυχεῖν;

XXI.

Περιέτυχέ ποτε Βοιωτῷ Ἀθηναῖος, παρὰ τῇ ὁδῷ καθημένῳ καὶ βιάτραχόν τινα ἀθροῦντι. ἰδὼν δὲ τοῦτον προσιόντα θαυμαστὸν ἔφη εἶναι τὸν βιάτραχον· καὶ ἐπῆρετο εἰ θέλοι βιατράχων ἀγῶνα πυρυσκευάζειν, ἐφ' ᾧ τε ἐκείνος, ὑποτέρῳ ἐπὶ πλείστον πηδῆν ὁ βιάτραχος, πολὺ λήψεται ἀργύριον. ὁ δὲ Ἀθηναῖος θέλειν ἔφη εἰ ἐκείνος βιάτραχον ἐαυτῷ φέροι· ἐγγὺς γὰρ εἶναι τὴν λίμνην· συγχωρήσαντος δὲ καὶ ἀποιομένου τοῦ ἑτέρου, λαβὼν τὸν βιάτραχον ὁ Ἀθηναῖος καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα λίθους κατέχευεν ἐς τὴν κοιλίαν, ὥστε φαίνεσθαι μὲν μηδὲν μείζω τοῦ πρότερον, πηδᾶν δὲ μηκέτι οἶόν τ' εἶναι. τοῦ δὲ ἠκοντος καὶ τὸν ἕτερον βιάτραχον ἐνεγκόντος ἤρηστο ὁ ἀγών. πιεζόμενος οὖν τῇ χειρὶ ὁ δεῦτερος μετρίως ἐπήδησε· εἴτα δὲ τὸν τοῦ Βοιωτοῦ ἐπίεζον. ὁ δὲ σνλλίξας ἐαυτὸν ὡς πηδησόμενος καὶ πάσῃ τέχνῃ χρησόμενος ὁμως οὐδ' ὀτιοῦν ἐδύνατο τὸ σῶμα κινήσαι. ἀποιομένου δὲ τοῦ Ἀθηναίου μετὰ τοῦ ἀργυρίου, ὁ Βοιωτὸς θαυμάσας τί ἄρα πάσχει ὁ βιάτραχος καὶ ἐπᾶρας ἐξήταξε. ὁ δὲ ἀνατετραμμένος καὶ τὸ στόμα ἀνοίξας ἐξήμεσε δὴ τοὺς λίθους.

XXII.

Ὁ Θεόδωρος οὕτω σοφὸς ἦν ὥστε ὀπότε ἐν συμποσίῳ παρείη οὐδενὸς ἄλλον ἠκροῶντο οἱ ἐστιῶντες, ἀλλὰ πάντες τῷ πολλῷ λόγῳ καὶ γέλωτι ἦδοντο. ζήγγετο δὲ ποτε περὶ ἐαυτοῦ καὶ φίλου τινός, ὡπερ νυκτός δι' ἐρήμης χώρας ἰπεύοντες πρὸς ὄχθον τινα ἀφίκοντο ἐφ' ᾧ κύφων κατέστη. παριόντων δὲ ἐβούλετο σκέψασθαι ὁ Θεόδωρος εἰ νεκρός τις ἐπέη, καὶ διασκοπῶν ἐπόθετο ἔρημον ὄντα. ὥστε ἠγγελε τῷ φίλῳ τὸν ὕστατον ἔνοικον ἐκδεδημηκεῖναι, τὸ δὲ οἴκημα κενὸν εἶναι, ἣν ξένος τις ἐθέλη πειρᾶσθαι. ὁ δὲ ἐγέλασε μὲν ἀκούσας, σκώπτειν δὲ βουλόμενος τὸν Θεόδωρον, ἀντέειπεν ὡπερ ἐνθυμώμενος ὡς ἄδικοι δὴ οἱ ἀνθρώποι, ὦ φίλε, ἔφη, εἰ δίκαιοι ἦσαν οἱ ἀνθρώποινο νόμοι, καὶ πάντες ὦν ἀξιοῖ εἶσι ἔπασχον, ποῦ σὺ νῦν ἂν ἦσθα; ὁ δὲ Ἦσσον ἂν εὐτυχῆς, ἔφη, ἦν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ φίλος, δείξας τὸν κύφωνα. Πῶς γὰρ οὐ; ἔλεγεν ὁ Θεόδωρος· μόνος γὰρ ἂν ἵππευον.

XXIII.

Ὁ Φέρης ἐπεὶ ἤρξατο βασιλεύειν, ὡς οὕτω πᾶσι βδελυρὸς ἦν ὁ πατήρ διὰ τὴν ἐπιουρκίαν καὶ ἀπιστίαν διανοεῖτο αὐτὸς γοῦν σκοπεῖν ὅπως τιμῆσεται ἢ ἀλήθεια. καὶ ἐπειδὴ ποταμὸς τὴν γῆν ὄριζε, ἐφ' ᾧ μία μόνον ἦν γεφύρα, ἦν, εἰ τις ἐκεῖτε βούλοιο πορεύεσθαι, ἔδει διαβῆναι, κύφωνα ἐκέλευε πρὸς τῇ γεφύρᾳ καταωτῆσαι, καὶ ἐπεὶ διαβαίη τις, ἐρωτᾶν περὶ ἐαυτοῦ, ὅστις ἐστὶ, ὀπότεν ἔρχεται καὶ τί μέλλει ποιῆσαι· εἰ δὲ τι ψευδὸς ἀποκρίνοιο, ἐκ κύφωνος κρεμάσαι.

Ἰοκλῆς δὲ ὁ φιλοσόφος ταύτῃ παρήει, τοῖς φίλοις κωχρησόμενος τοιαῦτα ἀποκρινεῖσθαι ὥστε ἀπορεῖν ἐκείνους, ὅτι χρῆσονται αὐτῷ· συνηκολούθουν δὲ οἱ φίλοι θαυμάζοντες τι ἄρα λέξοι. ἐρωτηθεῖς οὖν τί μέλλοι δράσαι ἐν τῇ τοῦ Φέρητος, ἀποθανεῖν ἔφη μέλλειν ἐπὶ κύφωνος. ἠπόρουν τοίνυν σφόδρα ἀκούσαντες· εἰ μὲν γὰρ ἀποκτείναιεν, ἀληθῆ μέλλειν εἶναι τὰ ἔπη, ὥστε ἀναίτιον θανεῖν· εἰ δὲ μή, ψευδῆ εἶναι καὶ ἄξιον τοῦ κύφωνος.

XXIV.

Ὁ δὲ Φέρης νέος ὦν ἐπεὶ αἰεὶ μετὰ κολάκων διήγε πάντας ᾤετο τῷ καθαρίζειν τοσοῦτον νικᾶν ὥστε μηδὲ τοὺς ἔλλογίμους Λυδοὺς ἐαυτῷ ἴσους εἶναι. πυθόμενος δὲ ποτε τὸν Ἰωάχιον, ὃς πάντων ἀνθρώπων ἄριστος ἦν καθαρίζειν, πρὸς τὴν πόλιν ἔλθειν διανοούμενον, μεταπεψάμενος ἠξίου τὴν τέχνην διδάσκειν. τοῦτο δὲ ἔδρασε, οὐκ οἰόμενος ἦσσαν ἐκείνου εἶναι, ἀλλ' ἵνα τὴν τέχνην ἐπιδεικνύοι. ὁ δὲ ἀπλῶς ξυνιέναι προσποιούμενος πειράσασθαι ἔφη διδάσκειν. ἐπεὶ δὲ ὁ Φέρης ἐξηγουμένου ἐκείνου μῆνας οὐκ ὀλίγους ἐμελέτησε, ξυλλέξας τοὺς ξυμβούλους ὡς μουσικῶν ἀγῶνι παρεσομένους, καθαρίζων ὑπὸ πάντων σφόδρα ἐπηνέετο· γνοὺς δὲ σιγῶντα τὸν Ἰωάχιον περιστραφεὶς ἤρετο πόσον ἄρα ἐπιδέδωκε τῇ τέχνῃ. ὁ δὲ, Ὡναξ, ἔφη, μουσικῶν τρία ἐστὶ γένη· οἱ μὲν γὰρ πολλὸν ἐπίστανται, οἱ δὲ ὀλίγον, ἄλλοι δὲ οὐδ' ὅτιοῦν· σὺ δὲ οὕτως ἐπιμελῶς ἐμελέτησας ὥστε ἐκ τρίτου γένους ἐπὶ τὸ δεύτερον ἀνέβης.

XXV.

Τοῖς δὲ Βαβυλωνίοις πολλοὶ τε ἄλλοι θυμαστοὶ εἰσι νόμοι, μάλιστα δὲ ὁ περὶ γυναικῶν. ὁ δὲ τοιούτῳ τέλειται· ἐν ἐκώτῃ κώμῃ ἐορτὴ ἐντιν ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸς ἣν ξυλλέγονται πᾶσαι αἱ γαμεῖσθαι μέλλουσαι παρθένοι· ξυνιελγεμένων δέ, ἀναστὰς ἐν μέσῳ τῷ ὄχλῳ κήρυξ ἐκάστην ἐφεξῆς πωλεῖ· ὁ δὲ ὄχλος αἰεὶ μέγας ἐστὶν ἰδεῖν ποθῶν καὶ ἀγοράζειν τὰς γυναῖκας. πρῶτον δὲ ἡ καλλίστη πωλεῖται, ἔπειτα δὲ ἡτις μετὰ ταύτην εὐπρεπεστάτη. πᾶσαι δὲ ὡσαύτως ἕως ἐπὶ τὰς αἰσχροὺς καὶ ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἀφικνοῦνται, ἃς οὐδεὶς ἔχειν βούλεται. περὶ μὲν γὰρ τῶν καλλίστων ἐρίζουσιν οἱ πλούσιοι, περὶ δὲ τῶν μείων κάλλος ἔχουσῶν οἱ πενέστεροι. ἐπειδὴν δὲ πωλήσῃσι ξυλληγεῖς ὁ χρυσὸς ἀριθμεῖται ὁπόσος γίνεσθαι. ἀπὸ δὲ τούτου δῶρα διδοῦσι ταῖς αἰσχροῖς, ἵνα καὶ αὐταὶ γάμου τύχῃσι. εἰ γὰρ τις αἰσχροὺς γυναῖκα αὐτῆν ἐυτηῆς ἕνεκα μὴ θέλει ἔχειν, ὁμοῦς δὲ μετὰ προικὸς ἠδέως ἂν λήβου· ὥστε τέλος ἅπασαι ἄνδρας εἰρίσκουσι.

XXVI.

Ἦν δὲ τις Πάδιος ὃς πᾶσιν οὕτω τῇ τε σοφίᾳ ἠδονὴν παρέσχε, καὶ τῷ ἐρωτώμενος παράδοξα ἀποκρίνασθαι, ὥστε λέγεται περὶ αὐτοῦ πολλὰ καὶ γελοῖα.

περιτυχῶν δὲ φίλῳ ποτὲ ἐν τῇ πόλει, πρὸς τὴν καινὴν οἰκίαν ἤτησεν ἔλθειν, ἣν νεωκτὶ ᾤκοδόμησε, ἵνα μόνος μόνῳ συνδειπνοῖη. δειπνηγάντων δέ, ἠξίου μεθ' ἐαυτοῦ εἰς ἵπερῶν ἀναβῆναι· δείξειν γὰρ βίβλια ἃ ἔχει πολλοῦ ὄντα ἄξια. ἀναβὰς δὲ ὁ φίλος δύσπνου μάλα ἐφαίνετο εἶναι· ὥστε θαυμάσας τί πάσχει ἤρετο αὐτὸν ὁ Πάδιος εἰ νοσεῖ τὸ στήθος· μόλις γὰρ οὕτως ἂν κάμνειν εἰ εἷ ἔχοι. ὁ δὲ σκώπτειν αὐτὸν οἰόμενος (παχὺς γὰρ ἦν) ἀγανακτῶν ἀπεκρίνατο ὅτι τὴν οἰκίαν δεῖ αἰτιαῖσθαι, οὕτω προσάντους ὄντος τοῦ κλίμακος ὥστε σχεδὸν ἀποθνήσκει τις ἀναβαίνων.

ὁ δὲ Πάδιος Ἄλλ' ἐπίτηδες, ἔφη, οὕτως ᾤκοδομήθη, ἵνα χαλεπὸς μὲν εἴη ἀναβῆναι, καταβῆναι δὲ ῥῆδιος· παθῶν γὰρ οἶδα ὅτι ἦν ἄπαξ τῆς ἡμέρας ἀναβῶ, δεκάκις καταβαίνω.

XXVII.

Ὁ δὲ Πάδιος καίπερ ἄλλοτε ῥῆδιως φέρων τὴν λυπὴν, ὁμοῦς θανοῦσης τῆς γυναικὸς ἣν σφόδρα ἐφίλει εἰς ἔσχατον δὴ ἄλγος κατέστη. οὐδὲ παραθυρσύνειν οἶός τ' ἦν οὐδεὶς τῶν γνωρίμων, ὥστε ἀπαλλάσσειν τῆς λύπης, πρὶν φίλον ἐπίθετο πρὸς τὴν πόλιν ἐρχόμενον, ὃν ἐκ παιδὸς ἐφίλει. οὗτος δὲ πολλὰ ἔτη ἀπεδεδημηκεὶ ἀφικόμενος δὲ πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἀκούσας ὅτι τέθνηκεν ἡ Παδίον γυνή, οὐκ εὐθὺς πρὸς αὐτὸν ᾤετο δεῖν ἵεναι· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ ξένον ἰδὼν μείζον ὁ τλήμων λυποῖτο. ἐπεὶ μέντοι οἱ φίλοι τοῦ Παδίου ἠξίωσαν ἰόντα ἐκεῖσε διαλέγεσθαι, πρῶτον μὲν ἄγγελον πέμψας ἤρετο εἰ βουλομένη αὐτῷ εἶη· ὁ δὲ ἀντίειπε ὅτι ἠδέως ἂν δέχοιτο. ἔλθων δὲ καὶ ἰδὼν ὡς οἰκτρῶς ἔχει, ἠπόρει δὴ τί λέγοι· βραχὺ δὲ σιωπήσας ἄριστα ᾤετο παραθαρσυνεῖν μὴ περὶ ἐτέρων λαλῶν, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ πάθους ἀπτόμενος. ἐρομένου τοίνυν πότε τοῦτο ἔπαθε, ὁ Πάδιος πολὺν δακρῶν, Ἐὶ μέχρι αἴμιον, ἔφη, ἔξη ἡ οἰκτρία, τριάκοντα ἡδὴ ἂν ἡμέρας ἦν τεθνεῶσα.

XXVIII.

"Αλλοτε δὲ ὁ Πάδιος μετὰ φίλου ὁδοιπορῶν νυκτὸς εἰς πανδοκείων ἀφίκετο καὶ γινόντες οὐ πλῆρες ὄν, εὐσῆλον. ἔσω δὲ ὄντων, εἶδεν ὁ Πάδιος ἄνδρα πόρρω καθήμενον, καὶ ἐπεὶ ἤθρησεν ἐπιμελῶς, τῷ φίλῳ προσελθὼν λάβρι τοιαύδε εἶπε· Ὀρίης, ὦ φίλε, ἐκείνον ὃς γράφων ἐκεῖ κάθηται καὶ οἶνον πίνων; Μαυῖόν τινα οἶμαι εἶναι ὃν πάλαι ἐν τῇ πατρίδι ζῶν ἐγίγνωσκον. ὁ δὲ, Ἐπεὶ οὖν, ἔφη, φίλον καὶ γνώριμον οἶε εἶναι, τί δῆτα λαλῶν ἐνταῦθα μένεις, ἀλλ' οὐ προσελθὼν ἀσπάξει ὡς ἀληθεὶ φίλῳ προσήκει; Οὐ θαυμάζω, ἀπεκρίνατο ὁ Πάδιος, εἰ ταυτά μοι λέγεις· ἦν δὲ ἀκούσης μου, ὁμολογήσεις σῶφρονα εἶναι. τῷ γὰρ ὄντι οὐ σαφῶς ἐπίσταμαι εἰ Μαῖνιος οὗτός ἐστι· οὕτω δὲ φύσει φοβερός ἐστὶν ἐκείνος, καὶ ἀήθης τοῦ ἑτέρου ὀμλεῖν, ὥστε ἐὰν δηλὸς γένηται ξένος τις ὢν ἀλλὰ μὴ ἐκείνος, τὰ ἔσχατα δὴ πείσεται ὑπ' αἰσχύνης καὶ ἀπορίας· ὥστε ἀμχανῶ τί δεῖ ποιεῖν.

XXIX.

Ἦν δὲ τῇ αὐτῇ πόλει τῷ Πάδιῳ Νέων τις ἔζη, ἡ πείθοντος ἱατροῦ, ἐπεὶ ἐνάσει, ἔδοξε εἰς Σικελίαν ἰέναι· ὡς δὲ οὐκ εἴη μόνον ἰέναι ὁ ἱατρός, φοβούμενος μὴ νοσήσει ἀποδημῶν, μηδὲ ἔχει μῆδεν ὅστις ἐπαρκέσει, τοὺς φίλους ἡξίου ὁ Νέων συμπορεύεσθαι. ἐπεὶ δὲ πάντες οὐκ ἠθέλον, ὡς τὰ πράγματα ἢ τὰς γυναῖκας οὐχ οἰοῖ τ' ὄντες ἀπολιπεῖν, ἢ διὰ τοιαύτην τινα αἰτίαν, τέλος διεπράξατο ὁ Νέων ὥστε δημοσίᾳ προκηρυχθῆναι τῇ πόλει, εἴ τις σὺν αὐτῷ εἰς Σικελίαν θέλοι ἰέναι καὶ ἐπιμελεῖσθαι, αὐτὸς ἀργύριον τε ἅπαν καὶ τὰ ἐπιτήδεια ποριεῖσθαι, ὅσων δέοι ἐς πορείαν. ταῦτα δὲ προειπὼν πολλὰς ἔμενεν ἡμέρας, εἴ τινα τὸ ἀργύριον παρασκευάζων συγγενέσθαι πείθου. ὡς δὲ οὐδεὶς παρήλθε, μέλλοντος ἡδὴ αὐτοῦ ἐλπίδα ἀποβαλεῖν καὶ ἄλλη τινὴ τέχνην χρῆσθαι, ἀφίκετο παρ' αὐτὸν ὁ Πάδιος. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Νέων καίπερ οὕτω γνώριμον ὄντα ἦσθη, ὡς ἀγαθὸν ἐσόμενον ἑταῖρον· ὁ δὲ Σὺν δῆπου εἶ, ἔφη, ὁ προκηρύξας ἑταῖρον ζητεῖν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη χαίρων ὁ Νέων. Ἦκω τοίνυν, ἀπεκρίνατο ὁ Πάδιος, ἀπαγγελῶν ὅτι ἔγωγε συγγενέσθαι οὐχ οἰός τ' εἰμί.

XXX.

Οἱ δὲ Θράκες οὕτω σκληροὶ λέγονται καὶ δυσπειθεῖς εἶναι τῇ διανοίᾳ, ὥστε σχεδὸν ἀδύνατον εἶναι ὀτιοῦν πείσαι, κἂν τις σοφώτατά τι λέγῃ· ἦν δὲ ποτε Οὐράξ τις ὕπερ μόνος ζῶν ἄνευ ξυγγενῶν οὕτως ἀκινήτως διῆγεν, ὥστε σκώπτουτος λέγειν τοὺς ἐν τῇ πόλει οὐδ' ἂν εἰ σεισμὸς γένοιτο οὐδὲν ἂν δράσαι παρὰ τὸ εἰωθός, οὐδὲ περὶ οὐδενὸς μετανοήσαι.

νοσῶν δὲ ποτε οὐδὲ εἰδὼς τί πάσχει τὸν ἱατρὸν μετεπέμψατο. ἐλθόντος δὲ καὶ ἵνα ἄμεινον διαγνοῖ τὴν νόσον ἐρομένου τί τῇ προτεραία τύχει φαγῶν, Δώδεκα μυραῖνας ἀπεκρίνατο. γελᾶσας δὲ ἐκείνος οὐδὲν θαῦμα ἔφη εἶναι εἰ κακῶς ἔχει τὴν γαστέρα τοσαύτας φαγῶν· εἰ γὰρ εἰκόσιν ἔφαγεν, ἀποθανεῖν ἂν. δισχυρίσματο δὲ ὁ Οὐράξ ὅτι οὐ διὰ ταύτας νοσεῖ· πολλάκις γὰρ οὕτω δειπνεῖν. οἰχομένου δὲ τοῦ ἱατροῦ ἐξελθὼν εἰκόσι μυραῖνας ἐωνήσματο καὶ ἐψήγας ἔφιγε· εἴτα δὲ ἐπ' ὄροφὴν ἀναβὰς καὶ καταβαλὼν ἑαυτὸν ἀπώλετο. οὕτω δὲ φανερώς ἀπέδειξε οἷον τ' εἶναι εἰκόσι μυραῖνας φαγόντα μὴ διὰ ταύτας ἀποθανεῖν.

XXXI.

Ἐζη δὲ ἐν τῇ πόλει ἀνὴρ τις, ὄνομα Ταλιράντης, ὃς οὕτω σοφὸς ἦν ὥστε εἰ ποτε ἐν συμποσίῳ παρείη πολλὴν γενέσθαι γέλωτα, καὶ πάντας τοὺς δειπνοῦντας τούτου μόνου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀκρούσθαι. ἐλθὼν δὲ ποτὲ ἐς δείπνον ἄνδρα τινα εὔρε ἀλάζονα καὶ ἄγροικον ὃς αὐτὸς μὲν μόνος ἠβούλετο ἀγορεύειν τοὺς δὲ ἑτέρους σιωπᾶν. ὁπότε δὲ πειρώτο λέγειν ὁ Ταλιράντης ἢ ἕτερος ὅστισοῦν, οὗτος αἰεὶ ὑπολαβὼν περὶ ἑαυτοῦ τε ἑκαυχᾶτο καὶ τοῦ πλοῦτου καὶ τῶν προγόνων. τέλος δὲ ἀγνανκτοῦντες ἅπαντες πρὸς τὸν Ταλιράντην ἔβλεπον, εἴ πως σοφόν τι εἴποι ὥστε τὸν ἀμαθῆ τούτον ἠσώμενον σιωπᾶν. ὁ δὲ ἤκουε μόνον, μειδιῶν ὡς τῷ ἀνθρώπῳ ἠδόμενος. ἐκείνος δὲ πολὺ ἤδη ἀλαζονεῖόμενος ὡς εὐγενῆς ἐστὶ, τελευτῶν τὴν μητέρα ἐπήγει, ὅτι πολλῷ τῶν ἐφ' ἑαυτῆς καλλίστη εἴη. τοῦτο

δὲ τοσοῦτῳ ἀναιδέωτερον ἐδόκει εἶναι τοῖς παροῦσιν, ἐπεὶ αὐτὸς βδελυρὸς ἦν τῇ ὄψει πάντων δὲ σιγῶντων ὁ Ταλιράντης ἡδέως μειδιάσας Ὁ πατὴρ τοῖνον, ἔφη, ἤσόν που καλὸς ἦν.

XXXII.

*Ἐτυχε δὲ ἐπιδημῶν ὁ Ταλιράντης ὅτε σοφιστὴς τις ἐκεῖ παρῆν, ὄνομα Ἴων, ὅσπερ ἐπηγγέλλετο πᾶσαν φιλοσοφίαν οἷός τ' εἶναι διδάσκειν ὥστε πάντες οἱ πολῖται προθύμως τοὺς παῖδας ἔπεμπον παρ' αὐτὸν ἵνα μάθοιεν, πολὺν ἀργύριον ἀσμένως ἀποδιδόντες. ἐπεὶ δὲ δύο ἔτη ἐγένετο, οὐδὲ σοφώτεροι ἐδόκουν οἱ νεανῖαι γίνεσθαι, μᾶλλον μὲν οὖν τοῦ τε σοφιστοῦ καταφρονεῖν καὶ ὀλιγωρεῖν τῆς φιλοσοφίας, τέλος οἱ πολῖται, μεταγνόντες δὴ τὸ οὕτως ἀμαρτεῖν, ἐσκόπον ὅπως τούτου ἀπαλλαγῶσιν, ὥστε ἕτερον εὐρεῖν σοφώτερον τοὺς παῖδας διδάσκειν. ἔφη δὲ τις Σικελὸν τινα γινώσκειν οὗ τοσοῦτον εἶη τὸ κλέος ὥστε καὶ ἐξ Ἀσίας ἤκοντας ἀκούειν τούτου δὲ ἐς τὴν πόλιν μέλλειν παρῆναι, ὥστε ἴσως ἂν, εἰ πειρῶντο, ἀντὶ Ἴωνος διδάσκειν ἂν πείσαι. ἀφικόμενος δὲ καὶ αἰτούμενος ἤθελε καὶ ἔδοξε τοῖς πολίταις τοὺς πατέρας πρῶτον ἀκούειν, ἵνα εἰδέειν εἰ τοὺς παῖδας δεῖ πέμπειν παρ' αὐτόν. τοσοῦτος δὲ ὄχλος ξυνελέγη ὥστε μόγις εἰσιέναι ἔπειδὴ δὲ ἔλεξεν, τότε δὴ ὁ Ταλιράντης Τίς ἂν ᾤετο, ἔφη, οὕτω ταχέως ἡμᾶς τὸν ἀγαθὸν Ἴωνα ἂν ποθεῖν;

XXXIII.

*Ἄλλοτε δὲ ὁ Ταλιράντης ἐπὶ τὸν βασιλεῖον οἶκον ἐκλήθη, ἵνα τοῖν βασιλέως θυγατέροι ἡδοῖν παρέχοι διαλεγόμενος, ἀθημοῦσαι πω, ὡς τεθηγκὸς κυνὸς οὗ ἐφίλων. τῶν δὲ ἡ μὲν αἰσχρὰ ἦν, ἡ δὲ καλλίστη. ὁ δὲ Ταλιράντης οὐδμιῶς τῇ καλῇ μόνον διελέγετο, ἀλλὰ πάσῃ μηχανῇ ἐχρήτο ἵνα ἀμφοτέραι ἴσον ἦσθεῖν, ὥστε μηδένα φθόνον γενέσθαι. τέλος δὲ ἡ αἰσχρὰ, γνοῦσα αὐτὸν εὐλαβοῦμενον ὥστε ἴσον μέρος αὐτῇ νέμειν τοῖ διαλόγοι, ἵνα

σκόπτοι τι αὐτὸν μειδιῶσα ὁ Ταλιράντης, ἔφη, εἰ πέσοιμεν ἐγὼ τε καὶ ἡ ἀδελφὴ παρόντος σοῦ ἐς ποταμὸν, ποτέραν ἂν σώξειν πειρῶ; ὁ δὲ ἀπορῶν καὶ ἑκατέραν ἐφεξῆς προσβλέπων τέλος πρὸς ἐκείνην ἀντεῖπε, Γύναι, οὐ γὰρ νεῖν ἐπίστασαι;

ἄλλοτε δὲ φίλος τις ἂ ὑπέσχετο οὐκ ἐκτελέσας ἀπελογοῖτο ὡς ἐλλείποντος τοῦ χρόνου. ὁ δὲ Ταλιράντης οἶσθαι ἔφη ὅσον εἶτι πᾶν αὐτῷ ὑπάρχειν.

XXXIV.

ἄλλοτε δὲ ὠμολόγησε τῷ Ταλιράντη φίλος τις ὡς κέρδους ἕνεκα τι ἀμαρτῶν τύχοι. τοῦ δὲ θαυμάζειν φάσκοντος εἰ οὕτω κακὸς ἐστίν ὥστε κέρδος ἀντὶ τοῦ δίκαιος εἶναι ἐλέσθαι, ὁ φίλος ἀπεκρίνατο, Ἄλλ' οὖν ἀνάγκη δὴ ζῆν. ὁ δὲ Ταλιράντης οὐκ ἔφη οἶσθαι ἀναγκαῖον εἶναι.

ἕτερος δὲ αὖ φίλος πρότερον αἰσχιστα δὴ ζῶν, εἶτα νοσήσας μετεπέμψατο, ὡς ποθῶν ἰδεῖν αὐτόν. ἀφικόμενος δὲ ἔγνω δεινότατα πάσχοντα, καὶ ἐλεήσας ἠπίως προσεῖπε. ὁ δὲ τοσαύτην ὀδυνὴν ἔφη ἔχειν ὥστε ἐν Αἰδοῦ δοκεῖν εἶναι, τὴν τῶν ἐν ταρτάρῳ δίκην διδοῦς. ὁ δὲ παρεμυθεῖτο, οἰκτρὸν φάσκων εἶναι εἰ ἐφθασε δὴ οἰχόμενος πρὸ τοῦ καιροῦ. πολλοὺς δὲ φίλους εὐρήσειν ἤδη ἀφιγμένους, τοῖς τε ἕτεροις οὐ διὰ μακροῦ ἔψεσθαι. εἰδέναι γὰρ εἶτι οὐδὲ θανόντες ἀπολείψουσιν ἀλλήλους οἱ γε τοιοῦτοι.

XXXV.

τοῖς δὲ τὰ μέταλλα ἐν Θράκῃ τέμνουσι πολλὴ φιλοτιμία καθέστηκε καὶ φθόνος πρὸς ἀλλήλους, ἐπεὶ οἱ μὲν χρυσὸν ζητοῦσιν οἱ δὲ ἀργυροὶ, καὶ ἐς δύο στάσεις, ὡς εἰπεῖν, διαστᾶναι, ὄνομα ἐπώνιμον ἔχοντες ἑκάτεροι, οἱ μὲν Ἀργυροὶ, οἱ δὲ Χρυσοὶ. ἦλθε δὲ ποτε πρὸς Ἀργυροῦν Χρυσοῦς τις, φίλος τ' ὦν πρότερον καὶ τὸ μέταλλον ἐπιθυμῶν ὁρᾶν εἰ ἔφην. οἱ δὲ καὶ ἀσμένως εἶων νεωγτὶ γὰρ μεγάλην φλέβα (ὡς λέγουσι) ἔτυχον εὐρηκότες, ἐφ' ἣ μεγάλα

δὴ ὡς εἰκὸς ἐφρόνουσι· ὡς δὲ πάντα ἔδειξεν ὁ Ἄργυρος, οἷός τε καὶ ὅσος εὐρημένος εἶη ὁ ἄργυρος, μάλα σκυθρωπὸς ἐγίγνετο ὁ Χρυσός. ὁ δὲ τοσοῦτῳ μᾶλλον περιχαρῆς ὢν καὶ ἠδόμενος, ἐπεὶ πάντα τὸν πλοῦτον ἐπέδειξεν, ἤρετο ὅπως ἔχοιεν ἄρα οἱ Χρυσοί. ὁ δὲ σεμνῶς τὴν κεφαλὴν τινάξας μάλα ἀθυμῆν ἔφη τοὺς ἐκεῖ. τότε δὴ ὁ Ἄργυρος, Διὰ τί; ἔφη, λάθρα ἐλπίζων ἀποκρινέσθαι ὅτι διὰ τὸ μηδένα χρυσὸν εὐράκειν δύνασθαι. ὁ δὲ Ἄρτιως γάρ, ἔφη, ἔγνωμεν ὅτι τῷ χρυσῷ τῷ ἐν τῷ μετάλλῳ ἐπίκειται ἐς τριῶν ποδῶν βάθος ἄργυρος, ὃν πολλῷ πόνῳ δεῖσθαι διακόπτειν.

XXXVI.

Ὁ δὲ Τίτος, περὶ οὗ ἤδη ἐλέξαμεν, ἐν χώρᾳ τεθραμμενος ὕλης καὶ θηρίων παντοίων πλήρει, ἐμπειρότατος ἐγίγνετο τοῦ θηρέειν. ζητῶν δὲ ποτε ἐν τῇ ὕλῃ ἔλαφον, ἐπιμελῶς τοῖς ἔχουσιν ἀκολουθῶν, ἐξαιφνης εἶδεν οὐστοῦ αἰχμὴν ἐφ' ἑαυτὸν μέλλουσαν ἀφεθῆναι. ἄνδρα δὲ οὐδένα εἶδε, διότι ὁ τὸ τόξον ἔχων δένδρον ὄπισθεν εἴστηκε, κλάδοις τε καὶ φύλλοις κεκρυμμένος. γνοὺς τοῖνυν ἐν οἴῳ κινδύνῳ ἐστί, οὐδὲ τὸν οὐτὸν οἷός τ' ὢν ἄνευ ἀπίδος ἀμύνεσθαι, μεγάλη τῇ φωνῇ βοήσας ἀπέειπε τῷ στοχαζομένῳ μὴ ἀφείναι. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ χαλάσας τὸ τόξον ἐξῆγε ἐκεῖθεν οὐπερ ἐκεκεύθει· γνοὺς δὲ ξένον ὄντα ὁ Τίτος ἤρετο τί μαθὼν ἄρα διανοεῖται ἀποκτείνειν ἑαυτόν· οὐδεπώποτε γὰρ ἰδὼν οὐδὲν δὴ ἀδικῆσαι. ὁ δὲ οἰκτίρειν μὲν ἔφη, ἀποκτείνειν δὲ ἀνάγκη εἶναι· οἴκοθεν γὰρ ἐλθὼν ὀμωμοκέναι ἢ μὴν τοξεύσειν εἴ τινα αἰσχίω ἴδοι ἑαυτοῦ τῇ ὄψει· ὁ δὲ βραχὺ τι σιγῇ προσβλέπων τὸ ἐκείνου πρόσωπον, ἀφείναι ἐκέλευσε τὸ βέλος· βίου γὰρ οὐδὲν μέλει ἐκείνου εἴη αἰσχίων.

XXXVII.

Ὁ Ταλιράντης ποτὲ φίλῳ τῷ περιτυχῶν, ὃς τὰ μὲν ἄλλα σπουδαῖος ἦν, αἰὲ δὲ προσποιεῖτο τοῖς εὐγενέσι γνώριμος εἶναι, καὶ γνοὺς σκυθρωπὸν ὄντα, ὀνόματι καλέσας Τί πάσχεις ὦ Γεραδεῖον ἔφη.

ὁ δὲ ἀθυμῆν ἔφη διότι δεινὸν τι δεῖ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ παθεῖν. ἐρομένου δὲ ἐκείνου τί δεοί παθεῖν, κεκλήσθαι ἔφη πρὸς δεῖπνον παρὰ τὸν Λακεδαιμόνος βασιλέα, ὃς ἐπίδημῶν τύχῃ· ἐπαχθῆ δὲ τοιαῦτα εἶναι συμπόσια. γνοὺς δὲ ὁ Ταλιράντης ψευδόμενον, οὐδὲ ἄλλον ἔνεκα λέξαντα, ἢ ὅτι καυχᾶσθαι βούλεται περὶ τοῦ βασιλέως ὡς γνωρίμου ὄντος ἑαυτῷ, κεκλήσθαι ἔφη ὁμόσε καὶ αὐτός. ἐρυθριάσας δὲ ὁ Γεραδεῖον ταχὺ ἀπεκρίνατο ὅτι νοσοῖη οὐδὲ οἴατο ἐς δεῖπνον παριγενήσεσθαι. ὁ δὲ Ταλιράντης ἔτοιμος ἔφη εἶναι τῷ ἐστιάσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογεῖσθαι. καὶ τότε ἀπορῶν ὁ Γεραδεῖον ὅπως τοῦ ψεύδους ἀπαλλαγῆ οὐκ ἔφη κεκλήσθαι, ἀλλὰ σκόπτων προσποιήσασθαι. ὁ δὲ ἕτερος Ἡδὴ γὰρ σαφῶς, ἔφη· οὐδὲ γὰρ ἐγὼ· γελοῖον δ' ὦμην ἔσσεσθαι εἰ ἀναγκάζομαι σὲ ὁμολογεῖν ὅτι ἐψεύσω.

XXXVIII.

Ὁ Ἰωνίος, βουλόμενος οἰκίαν καὶ παράδεισον ὀνειῖσθαι, ἐπισκεψόμενος ἦλθε πρότερον, εἴ πως ἐλλιπές τι εὔροι ὥστε μεταγνώμῃ τὸ πρᾶγμα. ἀμικόμενος δὲ καὶ ἐπιτυχῶν τοῦ ἀνδρὸς ὡς τῆς παραδείσου ἐπεμελέετο, ἤρετο εἰ περιϋόντι ἔξεστι πάντα ἐπισκοπεῖν. τοῦ δὲ ἐῶντος, ὡς πάντα καλῶς ἔχειν ἐδόκει, καὶ τά τε τοῦ οἴκου καὶ τὰ ἔξω ἄριστα ἐφαίνετο διωκημένα, τέλος ἠρώτα τὸν ταμίαν ὅπως ἔχει περὶ θήρας τὸ χωρίον. ὁ δὲ λαγῶς ἔφη θανμασίους ὄσους εἶναι, ὥστε ὅποι τις βαδίξει πηδῶντας καὶ τρέχοντας ἰδεῖν. τούτῳ δὲ ἠσθεὶς ἐπήρετο εἰ ὡσαύτως ἔχει περὶ ὀρνίθων, ὥστε τοῖς τοξεύουσιν εὐπορίαν εἶναι. τοῦ δὲ διῶχρισταμένου τοσοῦτους εἶναι ὥστε μὴ ἰκανὰ εἶναι τὰ δένδρα ἐφέσθαι, ὑπόπτει δὴ μὴ ψεύδεται, ἵνα μᾶλλον ἐπιθυμῇ τὴν παράδεισον ἀγοράζειν. ἤρετο τοῖνυν τὸν αὐτὸν τρόπον ὅσοι ἵππαλεκτρύονες ἐκεῖ τρέφοντο· ὁ δὲ βραχὺ τι σιωπήσας οὐκ ἔφη πολλούς, ἐνίοτε δὲ νυκτὸς φανήναι εἴ τις ἐπιμελῶς γε ζητοῖη.

XXXIX.

Μαώνιος ἐν Σικελίας ὄρατιν ὄδοιπορῶν, πᾶσαν μὲν ἡμέραν ἵππου, νύκτα δὲ μετὰ τῶν Σικελῶν γεωργῶν διήγε. οὗτοι δὲ σπουδαῖοι μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν ἐδόκουν εἶναι θεραπευόντες τε ἐπιμελῶς αὐτῶν καὶ διαλεγόμενοι ὡς ἂν οἱ πάνυ ἐπιτήδειοι· τοῦτο δὲ ἐμέμφετο, ὅτι τὸν σίτον ὃν τῷ ἵππῳ ἐδίδου ἐκλεπτον. τὴν δὲ ἀπατὴν τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἔγνω, οἴόμενος ὅτι ἐδήδοκε τὸν σίτον ὁ ἵππος· ἐπεὶ δὲ ἄσθενῆ ἦσθετο γιγνόμενοι καὶ πεινῶντα, ὑποπτεύσας τὴν αἰτίαν τοιούδε τι ἐμηχανᾶτο. ἐς τὸν σίτον τοῦ ἵππου πέντε λίθους ἐσέθηκε· ἤδη γὰρ τὸν ἵππον, εἰ τὸν σίτον φάγοι, τοὺς λίθους οὐκ ἂν φαγόντα, ὥστε λειφθῆναι ἂν τούτους αἰεὶ ἐν τῇ φάτῃ· εἰ δὲ κλέπτοι ὁ γεωργός, καὶ τοὺς λίθους ἀφαιρήσοντα. ὅπερ καὶ ἐγένετο· εἰ δὲ λίθους εἴροι λελειμμένους οὐδένα ἐμέμφετο, εἰ δὲ ἀφανισθεῖεν κατηγορεῖ τῶν ἀνδρῶν ὡς τὸν σίτον κλεψάντων· ὥστε φοβοίμενοι αὐτὸν ὡς μάγον ὄντα αὐτὸν τε καὶ τὸν ἵππον ἐπαύσαντο ἔξαιπυτῶντες.

XI.

Ὁ μὲν οὖν Εὐμένης, τὰ τῆς πόλεως διοικῶν καὶ εὐδόκιμος ὢν διὰ τὴν τε σοφίαν καὶ τὴν ἀρετὴν, ἐσεμνύετο διὴ καὶ διανοεῖτο μεγαλοπρεπῆ τάφον ἑαυτῷ δημοσίᾳ οἰκοδομεῖν. ἐπεὶ δὲ σχεδὸν ἤδη ἐτετέλεστο, Πεδίαν μετεπέμψατο τὸν ποιητὴν ὡς συμβουλευσόμενος· διανοεῖσθαι γάρ τι, ὅπερ ἐκείνῳ τιμὴν μεγάλην προσθήσοι. ἐλθόντα οὖν ἀσπασόμενος ὁ Εὐμένης μέγαν τάφον ἔφη ποιήσεσθαι μέλλειν· χάριν τοίνυν αὐτῷ πλείστην εἶσεσθαι, εἰ ἐπίγραμμα ποιήσῃ, ὥστε μηδὲν ἐλλείπειν μὴ οὐ τέλειον γενέσθαι τὸ μνημεῖον. ὁ δὲ ἠδέως ἂν ἔφη ποιῆσαι, εἰ πρότερον ἔξείῃ τὸν τόπον ἰδεῖν, ὥστε εἰδέναι εἰ ἱκανός ἐστι τῇ τέχνῃ ἄξιον ἐπίγραμμα εὑρεῖν. τοῦτο δὲ ἔφη ὑποπτεύων διὴ μὴ σεμνότερον ἔσται τὸ μνημεῖον ἢ ὥστε πολίτου εἶναι· εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, οὐδὲν γράψαι· ἰδὼν δὲ καὶ γνοὺς τῷ ὄντι τυράννου ἀξιώτερον ὄν, Πιδέως μὲν, ἔφη,

γράψω σοι τὸ ἐπίγραμμα· σοῦ δὲ ἔτι ζῶντος, οὐπω δεῖ πειρᾶσθαι, ἐπεὶ τοῖς θανοῦσι πρότερον τῆς ἐμῆς δεῖ τέχνης· σὺ οὖν ἢ ἔσω ἂν ἔρποις ἵνα εὐθὺς ἄρξωμαι, ἢ μίμνε ἕως τελευτήσης, ὡς τότε ἐμοῦ ἂ ὑπεσχόμην ἐκτελοῦντος.

XLI.

Παρήσαν ποτε ἄλλοι τε τῶν πολιτῶν καὶ ὁ Θεόδωρος ὅτε σοφιστὴς τις Τομπάνιος πολλοῖς περὶ νόμων διελέγετο, ὅπως τε ἀριστὰ τις θήσει, καὶ τί δεῖ τὸν φιλόσοφον περὶ αὐτῶν φρονεῖν. ἡτῆρα δὲ τὴν πόλιν ὡς αἰεὶ τοιούτους τιθεμένην οἶοι ἂν τοῖς πλείοσι δοκῶσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἔφη σύμφορον εἶναι· τοὺς μὲν γὰρ σοφοὺς αἰεὶ ὀλίγους, πλείονας δὲ τοὺς ἀνοήτους, ὥστε ἀνοήτους καὶ τοὺς νόμους γίγνεσθαι. δεῖν δὲ μᾶλλον τοῖς μὲν ὀλίγοις πείθεσθαι, χαίρειν δὲ λέγειν τοὺς πολλοὺς.

ταῦτα δὲ οὕτω σοφῶς καὶ πιθανῶς ἔλεγε, ὥστε ἐπύθοντο αὐτὸν σχεδὸν ἅπαντες οἱ παρόντες. ὁ δὲ Θεόδωρος ἀναστὰς οὐκ ἔφη ταῦτα φρονεῖν ἐκείνῳ, πολλοὺς δὲ εἶναι καὶ ἄλλους οἵτινες λόγῳ μὲν ἐπαινοῦσι τῷ δὲ ὄντι οὐ πείθονται. ψηφίζωμεθα τοίνυν, ἔφη ὁ Τομπάνιος· ψηφισάμενοι δὲ πάντες ἐφάνησαν ὁμοφρονούντες πλὴν Θεοδώρου. ὁ δὲ αὖθις ἀναστὰς καὶ μειδιᾶσας νικᾶν ἔφη τὴν ἑαυτοῦ γνώμην· τοὺς γὰρ ὀλίγους σοφωτέρους εἶναι τῶν πολλῶν.

XLII.

Ὁ δὲ Μαώνιος τὴν ῥητορικὴν βουλόμενος μαθεῖν πρὸς σοφιστὴν τινα ἦλθεν ὃς ἐπηγγέλλετο διδάσκειν δύνασθαι. συνεχάρησε δὲ τούτῳ ὥστε ἦν εὖ διδάσκη πολλὰ ἀποδοῦναι ἀργύριον· ὡς δὲ οὐκ ἤμελλεν εἰδέναι εἰ εὖ ἔμαθε εἰ μὴ ἔργῳ πειρώμενος, οὐδὲν δεῖν ἀποδοῦναι ἕως δικαζόμενος λόγῳ πείσαι τοὺς δικαστάς. ἦν δὲ κατακρίνωσι, μηδὲν ἀποδοῦναι.

ἐπὶ τούτοις οὖν μανθάνων, ἐπεὶ ἐπαύσατο, μετὰ χρόνον τινα πέμψαντος πρὸς αὐτὸν ἐκείνου καὶ μισθὸν αἰτήσαντος, οὐδὲν

ἀπεκρίνατο. ὡς δὲ πολλὰ πειρασόμενος ὁ σοφιστής τὸ ἀργύριον πρᾶσσόμενος οὐκ ἐδέξατο, τέλος πρὸς τοὺς δικαστὰς προσεκυλεύτο αὐτόν. ἐρωτηθεὶς δὲ ὁ Μαιώνιος πόττερον οὐ δίκαιον εἶη τὸν σοφιστὴν τοσοῦτον πονήσαντα τὸν χρυσὸν λαβεῖν, ἀπεκρίνατο τοιαῦδε· Συνεχωρήσαμεν γάρ μὴ ἀποδοῖναι ἐμὲ εἰ μὴ πείσαιμι τοὺς δικαστὰς. εἴαν τοίνυν ὄφλω τὴν δίκην, ἐκ τῆς συνθήκης οὐδὲν ὀφειλήσω· ἔλῶν δέ, τῷ νόμῳ οὐδὲν ὀφειλήσω. ὑπόττερον ἂν οὖν γένηται ἀπολεῖ τὸ ἀργύριον ὁ σοφιστής.

XLIII.

Ἰων ὁ σοφιστής ἀκούσας ἀγγέλου ὅτι ὁ Εὐρυμένης, ὃς φρόνιμος ἦν καὶ ἐλλόγιμος ἀνὴρ, τὸν υἱὸν μέλλοι πέμπειν ἵνα διδάσκει, ἦσθεὶς ἔφη ἀσμένως διδάξειν. καίπερ γὰρ εἰδὼς τὴν Εὐρυμένην γυναικα μωροτάτην οὔσαν, καὶ πλεῖστ' ἂν πράγματα παρασχούσαν διὰ τὸ πολυπραγονεῖν, ἐφίλει ὅμως τοιοῦτον καὶ ἐτίμη τὸν Εὐρυμένην, ὥστε χαίρειν μᾶλλον ἢ λυπεῖσθαι. οὐ γὰρ μικρὸς, ἔφη, μισθὸς ἀντὶ μεγάλου κέρδους; ἦν γὰρ ἄφρονα γυναικα ἀνέχωμαι λαλοῦσαν, σοφωτάτου φιλοσόφου ἀπολαύσομαι. ὥστε ἐλθόντος τοῦ παιδὸς καὶ δύο μῆνας μαθόντος, βαρέως ἔφερον αἰσθόμενος οὔτε φιλομαθῆ ὄντα οὔτε πονεῖν ἐθέλοντα ἵνα σοφώτερος γένοιτό. ἀμαθεστέρου δὲ ποτε δοκοῦντος εἶναι ἢ πρότερον, ὁ διδάσκαλος ἀγανακτῶν δὴ ὅτι οὕτως ἐπιλήσμων εἶη, καὶ ὑποπτέυσας μὴ οὐδὲ ἀνέγκωκεν ἃ ἔδει μαθεῖν Οὐνιάζω, ἔφη, εἰ οὕτως ἀμαθὴς ἐστί ὁ υἱὸς τοῦ σοῦ πατρὸς. ὁ δὲ Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις· ἐγὼ δὲ τῆς μητρὸς εἰμι υἱός.

XLIV.

Ἦν ποτε ἔμπορός τις, ὃς καλὴν τε καὶ πλουσίαν πάρθενον ἔγχε, αὐτῆς μὲν οὐκ ὀλίγον ἐρῶν, μάλιστα δὲ τοῦ πλοῦτου ἐπιθυμῶν. γήμιας δὲ ἤτησε συγχωρεῖν, ὥστε τοῦ μεγάλου ἔνεκα

ἐρωτος, εἰ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἀποθάνοι, τὸν ἕτερον ἑαυτὸν βιάζεσθαι. καὶ οὐ διὰ πολλοῦ ἐτέραν ἰδὼν κόρην πλουσίαν τε οὔσαν καὶ καλὴν, ἀντὶ ἐκείνης ἐβούλετο ἔχειν. πιστὸν τοίνυν λαβῶν θεράποντα, δύο ἡμέρας ἀποδημῶν ἀπείστελε ἐκείνον πρὸς τὴν γυναῖκα, ὡς ἀπαγγέλλει τὸν ἄνδρα, ἐν ᾧ ποταμὸν διαβαίνει, ἀπολωλότα· καὶ ἅμα τὸ ἱμάτιον ἐκέλευε δεῖξαι, ὡς τῶν ἄλλων ἀπάντων σὺν τῷ θανάτῳ ἀφανισθέντων. ἢ δὲ γοῦντα ἀργύριόν τι οὐδαμῶς ἦν, ὅπερ ἐς τὸ ἱμάτιον ἀπέκρυψε, οὐδὲν ἀληθὲς ᾤετο λέγειν. σιγῶσα δὲ ἃ ἐφρόνει, καὶ λήκυθον λαβοῦσα ἐπεὶ ἔπιεν Ἄπιθι, ἔφη, τῷ δῆμῳ ἀπαγγελῶν ὡς πιστὴ γυνὴ φαρμάκῳ ἀπόλλυται, τεθηκότος τοῦ ἀνδρός. ὁ δὲ τῷ ἐμπόρῳ ἦκων θανούσαν φαρμάκῳ ἀπήγγειλε· καὶ οὗτος δὴ τὴν ἐτέραν ἔγχε. οἴκαδε δὲ μετὰ τῆς νύμφης ἀφιγμένον, θύρασι δεξαμένη ἢ γυνή, Ἄφες ταύτην, ἔφη, τὴν πάρθενον, ἣτις οὐκ ἐστὶ σοὶ γυνή· οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔπιεν ἢ οἶνον.

XLV.

Ὁ δὲ Φέρης, ἐπεὶ μάλιστα ἐφίλει τὸ τὰ καλὰ θεωρεῖν, ἄγαλμα ἐκέλευσε ποιεῖν λευκοῦ λίθου, ὡς ἂν κάλλιστον ποιῆσαι ὁ σοφάτατος τῶν ἀνδριαντοποιῶν· ἵνα δὲ καὶ πλεόν κοσμήσαι, ἐκ χρυσοῦ ἔδει τὰς χαίτας γλύφειν· δεδιὼς δὲ μὴ τολμῶη τις νυκτὸς βίᾳ ἐς τὸ ἱερὸν εἰσπεσεῖν, κηρυχθῆναι ἐκέλευσε, εἴ τις καὶ δάκτυλον ἀφέλοι τοῦ ἀγάλματος, ἐκκαυθέντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποθανεῖν. καταφρονήσας δὲ τις τοῦ βασιλείου κηρύγματος τῇ δευτέρᾳ νυκτὶ ὡς κατέστη τὸ ἄγαλμα, ἔλαθεν ἀσφάξων τοὺς φύλακας καὶ τὰς χρυσᾶς χαίτας ἔχων ἀπόχετο· ἄλους μέντοι καὶ πρὸς τὸν βασιλέα ἀγόμενος ἀπελογήσατο ὡς οὐ δεῖ ἀποθανεῖν· εἰσελθεῖν γὰρ ἰδεῖν μόνον ἐπιθυμῶν τὴν λιθίνην πάρθενον, ὡς δὲ τὰς χαίτας ἦσθετο χρυσᾶς οὔσας, μεμνησθαι τοῦ ἀνδριαντοποιοῦ, ᾧ ἐρυθραὶ εἶεν αἱ χαίται. ὥστε ἀφελεῖν οἴεσθαι δεῖν ταύτας, ἐπεὶ οὐ δίκαιόν ἐστι τὸ ἔργον τοῦ δημιουργοῦ σεμνότερον εἶναι.

XLVI.

Βασιλεὺς δέ τις παρὰ τοῦ πατρὸς δακτύλιον πολυτελῆ ἐδέξατο, οὕτω θαυμαστὴν δύναμιν ἔχοντα, ὥστε ὅστις περιθεῖτο ὑπὸ πάντων τιμᾶσθαι τε καὶ φιλεῖσθαι. τοῦτον δὲ καὶ οἱ πρόγονοι πρότερον ἐκέκτηντο, παραδιδόντες ἕκαστος τῷ μάλιστα ἑαυτὸν φιλοῦντι τῶν υἱῶν· τοῦτου δὲ ὁ πατὴρ μόνος δικαστῆς, διὰ τὴν μεγάλην δὴ σοφίαν. τούτῳ δὲ τῷ βασιλεῖ τρεῖς ἦσαν υἱοί, ἐνίοτε μὲν ἀπειθοῦντες πάντες, ὡς δὲ ἐπὶ τὸ πολὺ οὕτως εὖ φιλοῦντες αὐτὸν ὥστε διακρίναι μὴ οἷόν τ' εἶναι. γνοὺς τοίνυν ἐπιόντα τὸν θάνατον, σοφὸν τινα δημιουργὸν ἐκέλευσε δύο δακτυλίου ποιῆσαι τῷ πρότερω οὕτως ἀκριβῶς ἑοικότας ὥστε πάντας τῇ ὁμοιότητι ἔξαπατηθῆναι. τοὺς δὲ υἱοὺς λάθρα προσκαλέσας πολλά τε σωφρόνως παρήγει καὶ δακτύλιον ἓνα ἑκάστῳ περιέθηκε. θανόντος δὲ τοῦ πατρὸς, συνελθόντες οἱ υἱοὶ ἠξίωσαν αὐτὸς ἕκαστος κρατεῖν, ὡς τὸν ἱερὸν δακτύλιον κερταμένους. ἐπεὶ δὲ συγχωρεῖν οὐκ ἐδύνατο, δικαστὴν τινα σοφὸν ᾗτησαν διαγνῶναι τὸ πρᾶγμα· ὃς πάντα ἀκούσας τοιαῦτα ἔλεξε.

ἡμεῖς μὲν περὶ τῆς ἀρχῆς ἐρίζετε· ὁ δὲ δακτύλιος οὐ τῷ μάλιστα ἀρχειν ἐπιθυμοῦντι δίδεται, ἀλλὰ τῷ τὸν πατέρα ἀριστὰ φιλοῦντι. νῦν οὖν ἀφίησω ὑμᾶς, ἠξίοντας πάλιν μετὰ ἑκατὸν ἔτη ἐπὶ τὴν κρίσιν, ὅτε γενναῖα δράσαντες φανερὸν πεποιηκότες ἔσθε, τίς τὸν ἀληθῆ δακτύλιον κέρηται.

XLVII.

Ὁ δὲ Λόχιος ἐμπειρότατος ἦν τοξότης, ὥστε ξυλλεγέντων πάντων τῶν πολιτῶν ἵνα τόξῳ περὶ ἄθλου ἀγωνίζοντο, πολλὰ κίς ἤδη ἐνίκησε. τοῦτο δὲ τοσοῦτῳ θαυμαστότερον ἦν, ἐπεὶ τυφλὸς ἦν τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν· διασκοπῶν γάρ ποτε οἴστου αἰχμὴν τρώσας ἔτυχε τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐπεὶ φαρμῆκῳ ἐπέπλαστο, τυφλὸς ἐγένετο. ἀλλὰ δυοῖν ἕνεκα τοῦτο ρυδίως ἔφερε, ὅτι τε τῷ

ἐτέρῳ ὁμοῖος ἐφαίνετο ὁ ὀφθαλμός, καὶ ταχέως οὐκ ἦσσαν ἐτόξευε τοῦ πρότερον. ἐρίζων δὲ ποτε πρὸς Χεστρίαν τινὰ καὶ μολὶς νικήσας, αἴθις ἔφη πειρᾶσθαι θέλειν ἐφ' ὅτε τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν κεκλεισμένον ἔξει, καὶ νικήσας χιλίας μνᾶς δέξεται. ὁ δὲ ῥαδίως συνεχώρησε, οἴομενος εἰ σχεδὸν ἐνίκα τοῦ ἕτερου ἀμφοτέροις χρησαμένου τοῖς ὀφθαλμοῖς νῦν τάχα δὴ νικήσει. ὁ δὲ Λόχιος αἴθις σμικρὸν τι προεῖχε, ὥστε εἶδε τὸν Χεστρίαν ἀποδοῦναι. τί δὴ; ἔφη ἀγανακτῶν, πῶς ἄρα οὐκ ἦσσαν τοξεῦεις κεκλεισμένῳ τῷ ἐτέρῳ ὀφθαλμῷ; ὁ δὲ γελάσας Διότι τυφλὸς εἰμι, ἔφη, τούτῳ.

XLVIII.

Φέρης ὁ τύραννος τὸν τόπον ἐξελομένος οἱ οἰκοδομεῖν δεῖ τὸ βασιλεῖον, ἐβούλευσεν, ἐπεὶ δίκαιος ἠθέλε φαίνεσθαι καὶ δικαστήριον βασιλεῖον ἐν τῇ πόλει κατέστησε, μὴ ἀναγκάζειν τοὺς ἔχοντας ἀποδοῦναι τὴν γῆν, ἀλλὰ δικαίῳ τρόπῳ ἀγοράζειν. ὡς δὲ εἰκὸς ἦν τοὺς γεωργοὺς εἰ εἶδειεν ὠνησόμενον τὸν τύραννον πλείον ἂν αἰτῆσαι ἢ παρ' ἰδιώτου, ὁ βασιλεὺς ἐνεσκευάσατο ἑαυτὸν ὡς γραμματέα. ὡς δὲ πόρρω ἀπέειχε τῆς πόλεως τὸ χωρίον ὥστε μὴ γνώριμον εἶναι αὐτὸν τοῖς ἐνοικοῦσι οὐκ ἂν ᾔστο αὐτοὺς εὑρεῖν τὴν ἀπατῆν. οὕτω δὲ καὶ ἐγένετο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἔλαθε γὰρ πᾶσαν τὴν γῆν ἀγοράζων πλὴν ἀμπελῶνος μικροῦ, μετρίου ἀργυρίου. τοῦτον δὲ οὐδενὶ τρόπῳ ἔπειθε τὸν κερταμένον πωλεῖν. ἀπελογεῖτο γὰρ ὅτι πάλαι ὁ τε πατὴρ εἶχε καὶ οἱ πρόγονοι, ὥστε ἀσεβὲς δοκεῖν εἶναι ξένῳ ἀποδόσθαι. χαλεπαίνων δὲ ὁ Φέρης, Τί δὲ ἂν, ἔφη, δράσαις εἰ μάθους αὐτὸν τὸν τύραννον βουλόμενον ἐμὲ λαβεῖν τὸν ἀμπελῶνα, ἐγὼ δὲ τοσοῦτῳ ἀνδρὶ πεποιθὸς βία ἀφέλοισμι; ὁ δὲ γεωργὸς Οὐδὲν δὴ, ἔφη, φοβούμεν ἂν· προσκαλοῖμην γὰρ ἂν σε ἐπὶ τὸ Φέρητος δικαστήριον, ὅπου ὁ βίαια πράξας ἀεὶ δίκην δίδωσι.

ταῦτα δὲ ἀκούσας οὕτως ἦσθη ὁ Φέρης ὥστε τὸ βασιλεῖον ἀλλαχοῦ ὠκοδόμησε.

XLIX.

Ἐν ᾧ ἦρχον οἱ Πουρετανοὶ τῆς χάριος πάντας οὕτω σφύδρα ἐσπούδαζον πρὸς ἀρετὴν καὶ σωφροσύνην τραπέσθαι, ὥστε τὰς γυναῖκας οὐκ εἶων ἐπὶ σκηνῆς φαιήναι· τοῦτο γὰρ αἴτιον εἶναι τοῦ ἀνδρᾶς τε καὶ γυναῖκας πολλὰς διαφθαρήναι. ἄμεινον γὰρ ᾤοντο εἶναι εἰ ἄνδρες φανεῖεν ἐν τοῖς παροῦσι ὡς βασιλεῖαι καὶ πάρθεναι ἐνεσκευασμένοι, ὥστε γελοῖα γενέσθαι τὰ τῶν ἐλλογίμων ποιήματα, μᾶλλον ἢ αἰσχυνθῆναι τὴν πόλιν διὰ τὴν ἀσέβειαν ἢ τὸ ἀπρεπές. ὁ δὲ βασιλεὺς Κάρολος ἐπεὶ νικήσας τοὺς Πουρετανοὺς πρὸς τὴν πόλιν ἀφίκετο, ἐπὶ τὸ θέατρον ἦει θεωρήσων τὴν τραγωδίαν. χρονιζόντων δὲ τῶν ὑποκριτῶν ἀγανακτῶν ὁ βασιλεὺς ἐπεμψέ τινα πευσόμενον τί γίγνεται καὶ τίνας ἕνεκα οὕτω πάρεισι. ὁ δὲ ἦκων ὅπου ἐκάθητο ὁ βασιλεὺς ὑπὸ γέλωτος μὲν τὸ πρῶτον ἐκωλύετο μὴ λέγειν δύνασθαι· μεμψαμένου δὲ ἐκείνου καὶ ἀπειπόντος μηκέτι φλυαρεῖν ἀλλὰ διηγῆσθαι τὸ πρᾶγμα, ᾧ βασιλεῦ, ἔφη, παρέσονται εὐθὺς οἱ ὑποκριταί· μόνον γὰρ μένουσιν ἕως ἂν ἡ σεμνὴ Ἀντιγόνη τὸν πωγῶνα ἀποκείρηται.

PART II.

L.

Ἐν Μεσολήνῃ ἦν τις ἰατρὸς πάνν ἐλλόγιμος γενόμενος, ἐπεὶ ἐξεῖρεν ὅπως ἄριστα θεραπεύει, εἴ τις τινα μανίᾳ νοσοῦντα πρὸς αὐτὸν ἄγοι. τοὺς γὰρ μεμνηνότες ἔφη τούτους εἶναι οἵτινες ἄγαν αἰθέριοι ἀποφαίνονται τῇ διανοίᾳ, τὴν γῆν ἀπολιπόντες ἔνθεν ἐγένοντο· εἰ οὖν ἐγγὺς τῆς γῆς ἀναγκάζονται οἰκεῖν, ἀπαλλαγῆναι ἂν τῆς νόσου. ἐξορῆξας τοίνυν τὴν γῆν, εἰ μὲν τις μικρόν τι μαίνοιτο μέχρι τῶν γονάτων ἔθαπτε, εἰ δὲ πλέον, μέχρι στῆθους· τοὺς δὲ πάνν, παντὶ τῷ σώματι πλήν κεφαλῆς· ἀνὴρ δὲ τις σχεδὸν ἔμφρων αἰθῆς γενόμενος, ὡς ἔτυχέ ποτε πρὸς τοῖς ὀρύγμασι καθήμενος, πλοῦσιόν τινα εἶδε μετὰ πολλῶν κυνῶν ἐξίοντα καὶ θεραπεύοντων, καὶ ὄπλων σιδηρῶν πολυτελῶν. ἐρομένου δὲ ποῖ ἴοι, ὡς ὄρνιθας, ἔφη, ἀποκτενῶν· ὁ δὲ νοσῶν αἰθῆς ἐπήρητο πόσου ἄρα ἄξιαί εἰσι σύμψασαι αἱ ὄρνιθες ἄς ἐνιαυτοῦ ἀποκτείνει. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι Χιλίων μιν· βουλόμενος δὲ περὶ τοῦ πλοῦτος καυχᾶσθαι, ἐδήλου ὅτι εἰς δούλους καὶ κύνας καὶ τὴν τῶν ὀρνίθων τροφήν οὐ μείον τετρακισχιλίων ἀναλίσκοι. ὁ δὲ ἕτερος μεγάλη τῇ φωνῇ Ἄπερρε, ἔφη, ᾧ τᾶν, ἵνα μὴ ἐνταυθοῖ κατορυχθῆς ὥστε μηδὲ τρίχα μίαν ἐκστῆναι.

LI.

Τίθας, ὁ βασιλεὺς τῶν Μενίων, πόλεμον καταγγείλας τοῖς Παλίοις καὶ στράτευμα συλλέξας, ἀγγέλους πρὸς τὸ χρηστήριον ἐπεμψεν οἵτινες πείσονται ὅπως συμβήσεται ἂ διανοεῖται. ὁ δὲ προφήτης ἀπεκρίνατο, ὁποτέρους ὁ στρατηγὸς πολεμῶν ξίφει ἀποθάνοι, τούτους νικήσειν. οἱ μέντοι Πάλιοι ἔλαθον τὸν Τίθαν πρότερον κατὰ σκοπὸν ἐκείσε πέμψαντες, ὅς κεκρυμμένος ἐν μυχῶ

τῆς πέτρας ἤκουεν ὅπερ ἔχρησε. ἤκοντος οὖν καὶ τῷ στρατηγῷ δείξαντος, παρηγγέθη τοῖς Παλίοις, ὡς τοῦ βασιλέως δεῖ φεισάμενους μόνοις τοῖς στρατιώταις μάχεσθαι. ἐς χεῖρας τοῖνυν ἐλθόντων, ὡς τὸ βασιλέως ἄρμα ἐς μέσους τοὺς Παλίους ἐφέρετο, ἀπεχώρουν οὐδοί, ὡς εἶρητο, οὐδὲ οὔστὸν ἀφέντες οὐδένα. δοῦλος δὲ τις τῶν Μειῶν ὡς περὶ ἐμίχεται τὴν τίξιν ἀπολιπὼν καὶ μόνος ἐπὶ τοὺς πολεμίους προέδραμε· τέλος δὲ θυμαστὴν ἀποφύγων τὴν ἀρετὴν μόγις κατεκόπη. οἱ δὲ στρατιῶται, συλῶντες τὸν νεκρὸν ἐπεὶ τὸ κράνος ἀφείλον, τὸν Γίβαν ἀνέγνωσαν, ὡς δοῦλον ἐνεσκευασμένον. ὥστε ἀθυμοῦντες οἱ Πάλιοι καὶ ταχέως ἐς φυγὴν καταστάντες ἤσυχθησαν.

LII.

Τῷ μὲν οὖν Φέρητι τρεῖς ἦσαν υἱοί· καλὸν δὲ νομίζων τὸ ἀργὸν εἶναι (τὸ γὰρ πλήθος δεῖν πονεῖν) τοῖς παισὶν ἔλεξε, ὥστεις ἀργότατος δηλώσαι ὢν, τούτῳ διαδώσειν τὴν ἀρχήν.

ἐνταῦθα δὲ ὁ γεραίτατος οὐκ ἔφη λυπεῖσθαι δεῖν τοῖς ἄλλοις μάτιν ἐλπίζοντας· αὐτὸς γὰρ σαφῶς μέλλειν τὴν ἀρχὴν λήψεσθαι. ψυχρὸς γὰρ ποτε ὢν, καὶ τοὺς δούλους πῦρ ἄπτειν κελεύσας, καθίσαι οὕτως ὥστε φλέγειν τῷ καύματι τὰ σκέλη· ἀλλ' ὅμως, καίπερ σφόδρα ὀδυνώμενος, ἀργότερος εἶναι ἢ ὥστε κινήσαι.

ὁ δὲ ἕτερος παρήνει μὴ λίαν πεποιθῆναι· αὐτὸς γὰρ τῷ τείχει τυχεῖν παραστὰς ἐξ οὐ κρέμαται τὸ ξίφος. τύχη δὲ ὥσας, καὶ γνοὺς οὕτως ἀναπηδησόμενον ὥστε τὴν γαστέρα τραυματίσαι, ὑπ' ἀργίας ὅμως ἠσυχάζων τετρώσθαι.

ὁ δὲ τρίτος πρῶτος ἀντίπειν ὅτι δέδοικε μὴ αὐτὸς ὅμως ἀργότατός ἐστιν. ἀκούσας γὰρ τῶν ἀδελφῶν πολλὰ καὶ δεινὰ ψευδομένων ἵνα τὴν ἀρχὴν λάβωιν, καίπερ αὐτὸς εἰδὼς δεινότερον ἂν ψεύσασθαι δυνάμενος, ὅμως δι' οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀργίαν σιωπήσασθαι.

τότε δὴ ὁ βασιλεὺς τὸν τρίτον ἔφη δεῖν βασιλεῦσαι· τὸν μὲν γὰρ ὑπ' ἀργίας τὸ σκέλος, τὸν δὲ τὴν γαστέρα βλάπτειν, τοῦτον δὲ πάντα τὸν βίον.

LIII.

Ὁ Παλῆς δένδρον ἐν τῷ ἀγρῷ θεῖς ἵνα τοῦ καρποῦ ἀπολαύσαι δεινῶς ἐψεύσθη δὴ ὢν ἤλπιζεν. ἐρῶν γὰρ καλῆς τινὸς νεανίδος, ἐπεὶ ἔγρημεν αὐτήν, εὐδαιμόνως μὲν ἐξ μῆνας μετ' αὐτῆς διήγεν· ἡ δὲ ἀπρσιδοκίτῳ ἐκπλαγεῖτα μανίῃ ἐξ ἐκείνου τοῦ δένδρου ἀπωσῖτα ἐκρέμασεν ἑαυτήν. καὶ μὴν καὶ ἑτέρα τις γυνή, ἣν μετ' ἐκείνην ἔγρημεν ὁ ἀνὴρ δύο ἔτη ὀδυράμενος, τῇ δευτεραίῃ τὸ κακὸν αἶμα τοῦτο παριούσα δένδρον, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐβιάσατο ἑαυτήν. τότε δὴ μόγις ἐκώλυετο ὁ τλήμων μὴ καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποκτείνειν· πεισάντων δὲ τέλος τῶν φίλων τὴν λυτὴν ῥῆον φέρειν, ἀξίνην λαβὼν, Ἄλλὰ τό γε δένδρον, ἔφη, εὐθὺς κατακόψω. καὶ ἐκδραμὸν κάλυ ἐπεχείρει δεῖν ὅπως ἀσφαλέστερον κατακόψειε. φίλος δὲ τις πάντα ἀκούσας, ἀφρονα καὶ αὐτὸς ἔχων γυναῖκα, Ἐπίωχες, ἔφη, ὦ φίλε, μὴδὲ οὕτω τίμιον δένδρον κατακόψης· μᾶλλον δὲ ἦν κλάδον μοι δῶς ὥστε φυτεῦσαι, πολλῷ ἀργυρῷ σε ἀμείψομαι. ὁ δὲ συγχωρήσας καὶ πολλοὺς κλάδους κατ' ἐνιαυτὸν ἀποδόμενος μίλια πλοῦτως ἐγένετο.

LIV.

Γοργόνιος ὁ βασιλεὺς, θανοῦσῃς ἣν ἐφίλει γυναικός, καὶ τοιαύτης ἐπιμελείας ἔτι δεομένου τοῦ παιδίου, τούτου ἕνεκα ἑτέραν γαμῖν ἐβούλευσεν. ἡ δὲ ὡς εἰκὸς μὴ ὅτι ἐφίλει τὸν παῖδα ἀλλ' ὠμότατα ἕβριζεν. ταῦτα δὲ πολλὰ ἔτη φέρων μέχρι οὐ ἀνὴρ ἐγένετο, τότε δὴ χαίρειν εἰπὼν τῷ πατρὶ πολλὰς ἔφη χώρας ἰδεῖν βούλεσθαι ὥστε σοφὸς γενέσθαι· εἰ δὲ ἑαυτοῦ δέοι, μηδὲν ἀλγεῖν· φιλεῖν γὰρ ποσοῦτον ὥστε καίπερ ἀπὼν αἰσθῆσθαι καὶ ταχέως κατελθεῖν. οἰχόμενος οὖν καὶ γενόμενος ἰατρὸς Κλεάρχου ἐμάνθανε τὴν τέχνην, ὃς τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ σοφώτατος ἦν. ὄναρ δὲ ποτε ἰδὼν τὸν Γοργόνιον ἐπὶ λέκτρον κείμενον ἀκίνητον καὶ ὠχρόν, ὡς ποσοῦντα ἔγνω, τῇ ὑστεραίᾳ εὐθὺς οἴκαδε πάλιν ἀφωρμήθη. ἀφι-

κόμενος δὲ οὕτως τῷ ὄντι εἴρε νοσοῦντα ὥστε τοὺς αὐτόθεν ἰατροὺς μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχειν· ἰδὼν δὲ ἐκεῖνος τὸν υἱὸν τὸν φίλτατον ἀνέπνευσε· τέλος δὲ ὡς τῇ τέχνῃ αὐτοῦ ἰσχυρὸς ἐγένετο, τῆς γυναικὸς εἶτε δι' ἔχθραν εἶτε ἄλγει νοσησάσης, ἤτησε τὸν υἱὸν καὶ ταύτην ἰᾶσθαι· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο τοιαύδε· "Ὅ,τι ἂν τις νοσῶν ποθῆ ἢ οἶόν τ' ἢ δοτέον· αὐτῇ δὲ ἐμὲ ἀπελθεῖν ποθεῖ· ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ μὲν ἀπόχρητο, ἡ δὲ οὐ θεραπεύσαντος ἔθανε.

LV.

Τὸν δὲ Ἐργολέοντα πάνν μὲν ἐτίμων οἱ συστρατεύομενοι, ὡς πάνν ἀγαθὸν ὄντα καὶ δίκαιον· μεθυσθέντα δὲ, οἷα δὴ στρατιῶται, διηγώνίζοντο εἰ τις μᾶλλον ἐτέρου ἐξεπατῶνι· γνοὺς δὲ ἐκεῖνος ἐφυλάσσετο, εἴ ποτε ξυνειδείῃ ἑαυτῷ ἀφθόνως πως πεπωκότι· ἦν δὲ στρατιώτης τις, ὅσπερ αὐτὸς τε ἔμπειρος ὢν τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς ἐστάναι τοὺς τε ἄλλους ταῦτὸ διδάξας, κάλλιστα οὕτω διανοεῖτο τὸν στρατηγὸν ἐξεπατῆσαι, ἦν ποτε μεθυσθῆ· καὶ μελετώντων ποτὲ ταῖς κεφαλαῖς τῶν ἐτέρων, τὸν στρατηγὸν οὗτος ἤσθετο προσιόντα, μετρίως δηλονότι δεδειπνηκότα· ὥστε πάντας ἐκέλευσε ἐπὶ κεφαλῆς στάντας ἡσυχίαν ἄγειν· ὁ δὲ ἐπειγόμενος εἰσῆει καὶ περιβλέπων τὸν τοῖχον ἐξεπλάγη, ὡς ἀνεστραμμένων δὴ τῶν στρατιωτῶν· καὶ σιγῶν ἐξέφυγε· θαυμάσαντες δὲ τῇ ὑστεραία ἐπήρνοντο αὐτὸν εἴ τι εἶδε τῶν παρὰ τὸ εἰωθός· τοῦ δὲ οὐ φάσκοντος καὶ ἅμα ἐρυθρίασαντος, ἐπὶ κεφαλῆς ἔφασαν πάντες ἐστηρίχθαι, τότε δὴ Νῆ τὸν Δία, ἡ δ' ὅς, μανθάνω γάρ· ἀνεστραμμένους δὲ ἰδὼν ἡμᾶς ἀναπανσόμενος ἀπφόχμη, δείσας μὴ αὐτὸς ἄρα ὑπὸ τοῦ πλείονι τι πεπωκέναι ἐξηπάτημαι.

LVI.

Ἐδιδώκον ποτε Ἀρκάδα τινὰ Βοιωτοὶ τρεῖς, ὑποπτεύοντες ὡς ἀργύριον κλέψαντα· οὐ μὴν ἦδη σαφῶς οὐδεὶς τοῦτον ἀδικήσαντα, ἐπεὶ δὲ ἠφανεῖσθαι τὸ ἀργύριον καὶ αὐθημερὸν ἀπόχρητο ὁ Ἀρκάς,

τῶν ἐτέρων δούλων πάντων ἐπαιτιωμένων, οὐδεὶς δὴ ἤθελεν ἀμφισβητεῖν μὴ οὐκ αἴτιον εἶναι· ἐλθόντων δὲ ἐπ' οἰκίαν τινὰ, οὐ ἐπὶ ταῖς θύραις ἐγγράπτο τοὺς Ἀρκάδας εἰσελθεῖν, ὡς πανδοκεῖον δὴ οὖσαν ὑπ' Ἀρκάδος ὑποδομημένον, τῶν Βοιωτῶν τις, οὐδὲν δεῖ, ἔφη, πορρωτέρω ἵεναι· δῆλον γὰρ ὅτι ὁ φῶρ ἐνθάδε παρὰ τοῖς ἑαυτοῦ κέρυπται· ὁ δὲ δεῦτερος, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, εἴ γε ἡμᾶς ᾤετο διώκειν, οὐδὲν μᾶλλον ἔφευγεν ἢ ταύτην τὴν οἰκίαν ὡς μελλόντων ἡμῶν αὐτοῦ ζητήσιν· ὁ δὲ τρίτος ὑπολαβὼν, Καὶ εἰδὼς γε, ἔφη, οὕτω σοφοὺς ἡμᾶς ὄντας ὥστε ταύτη μὴ ζητούντας πορρωτέρω διώκειν, μεταγνοὺς ἔμελλεν ἐς αὐτὴν ταύτην κρύπτεσθαι· τούτου δὲ σοφωτάτου δοκοῦντος εἶναι, ἔδοξε πείθεσθαι· ὥστε εἰσελθόντες ἐζήτουν· ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον ἐξέυρον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ οὐχ οἷός τ' ὢν ἔτυχεν ἀναγιῶναι τὸ γεγραμμένον, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπέσχε.

LVII.

Περὶ Μαλωνίου τινὸς μῦθον τοιοῦδε λέγουσιν οἱ Βοιωτοί, ὃς καὶ αὐτὸς Βοιωτὸς ὢν αἰεὶ ἐκαυχᾶτο ὡς τῶν ἐτέρων πολλὸν κρείσσονες εἶεν οἱ Βοιωτοί, εὐσεβοῦντές τε μᾶλλον ἐς τοὺς θεοὺς, καὶ ὑπὸ σφύρονος ὀλιγαρχίας εὐδαιμόνως ζῶντες.

ὁ δὲ ἐν νητ' ἔτυχέ ποτε πλέων· χειμῶνος δὲ χαλεποῦ ἐπιγενομένου, οὕτω βαθεῖα ἦν ὀμίχλη ὥστε τοὺς ναύτας ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τὸν ἥλιον μὴ ὀρῶντας ἀγνοεῖν ὅποι φέρονται· τέλος δὲ διαρραγείσης τῆς νεὸς ἀπόλωλον μὲν οἱ ἕτεροι ἅπαντες· αὐτὸς δὲ ἐπὶ ξύλου ὀχοῦμενος ἐς γῆν διέφυγε· καὶ πρῶτον μὲν οἰόμενος ἔρημον εἶναι τὴν νῆσον σχεδὸν τι ἐλυπεῖτο ὅτι οὐ μετὰ τῶν ἐτέρων ἀπέθανε· προῖων δὲ τι καὶ εὐρών τινα ἐκ κύφωτος κρεμάμενον, Ἡράκλεις, ἔφη, τῶν Βοιωτῶν οὗτοι οὐχ ἦσσαν εὐσεβοῦσι· καὶ οὐ διὰ πολλοῦ ἄλλον τινὰ εἶδε παρὰ τῇ ὁδῷ κείμενον καὶ μεθύνοντα· ἰδὼν δὲ, ὦ θεοί, ἔφη, ὀλιγαρχίαν δῆπου ἔχει ἡ χώρα τῆς ἡμετέρας καὶ φρονιμωτέραν· Βοιωτὸν γὰρ οὐδένα πάποτε εἶδον τούτου εὐδαιμονώτερον ἔχοντα.

LVIII.

Τοῖς δὲ Κορινθίοις ἐπεὶ ἐπαύσθη ἡ στάσις, κρατερῶς μὲν ἀμυνομένοις χρόνον δὲ οὐ πολὺν, ἀρτοπώλης τις, οὐχ ἥκιστα τῆς ἐπιβουλῆς μετέχων, δίδυμι μὴ ἀλοῦς δῶ ὄκειν τοιόνδε τι ἐμμηχανήσατο ὥστε ἐκφυγεῖν. καλέσας γὰρ τὸν θεράποντα εἶπεν ὅτι χρόνον τινὰ ἐκδημήσοι· ξένους δὲ τινας μέλλειν ἀφικέσθαι ἀπόντος ἑαυτοῦ καὶ ἐπαγγέλλεσθαι τι περὶ τοῦ ὠνεῖσθαι τὸ ἀρτοπώλιον· ἐλθόντων δὲ δεῖν προσποιεῖσθαι ὡς αὐτός ἐστιν ὁ ἀρτοπώλης, ἵνα μὴ ἀπολοιτο τὸ ἀργύριον. οἰχομένου δὲ οὐ πολὺν χρόνον ἦκεν ὁ ἄγγελος παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ στρατιωτῶν τινῶν, σκεψόμενος περὶ τοῦ ἐπαναστάτος ἀρτοπώλου· εἰρημένον δὲ μὴ δηλοῦν ὅτι διανοεῖται, ἤρετο μόνον εἰ ἔξεστι τὸ ἀρτοπώλιον ἰδεῖν, ἐπεὶ ἐν νῶ ἔχει ὠνεῖσθαι. ὁ δὲ θεράπων ἐπεὶ ξυνεχώρησεν ἐρωτηθεὶς εἰ ὁ ἀρτοπώλης ἐστί, εὐθὺς ὠμολόγει εἶναι, καὶ τρία ἤδη ἔτη ἐκεῖ ἔην. ὁ δὲ ἄγγελος Συλλαμβάνω σε τοίνυν, ἔφη, ὡς συνωμότην, ἄμμι τοῖς στρατιώταις εἰπὼν ἀποκτείνει. ἐνταῦθα δὲ ὁ τλήμων διῶσχυρίζετο ὅτι ψεύδοιτο· μόνον γὰρ θεράπων εἶναι. ὁ δὲ ἀπλῶς ἀπεκρίνατο ὅτι εἰ τοῦτο ἀληθὲς εἴη τοσοῦτον μᾶλλον δεῖαι ἀποθανεῖν ὡς τοὺς βασιλέως ἀγγέλους πειρασάμενον ἐξαπατηῆσαι.

LIX.

Ἐξῆ ποτὲ Ἀθήνησι Ῥόχιος τις πλούσιος ὦν, ὃς οἰκέτην ἐξ Αἰτωλίας μετεπέμψατο, πυθόμενος δὴ τοὺς ἐκείθεν οἰκέτας, καίπερ οὐ πᾶν σοφοῦς ὄντας, πρῶτος μέντοι καὶ ἀστέλους εἶναι, ὥστε τοὺς ἐκείτω φοιτῶσι ξένοις εἰκὸς εἶναι ἀρέσκειν. τοῦτο δὲ περὶ πλείονος ἐποιεῖτο, ἐπεὶ πολλοὺς δὴ ξενίζειν εἰώθει· ἦκοντος δὲ, ταχέως νοσήσας ὁ Ῥόχιος, καὶ αἰσθόμενος ὅτι θανεῖσθαι μέλλει, τὸν Αἰτωλὸν μεταπεμφάμενος γραμματεῖα ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν μέλλον γὰρ θανεῖσθαι τὴν διαθήκην βούλεσθαι ποιεῖσθαι. ἀπὼν δὲ ὁ

δοῦλος ὡς ζητήσων τὸν γραμματεῖα, ἐπειδὴ εἶδεν, ἔλεξε τοιαύδε· ὁ Ζεὺς σώζοι σοὶ τὸν βίον, ὃ πάντων σοφώτατε· ὁ δεσπότης Ῥόχιος εἰπέιν ἐκέλευσε, ὅτι βούλεται, ἐπεὶ θανεῖν ἑῶντος σοῦ μέλλει, τὴν διαθήκην σοῦ ἐπαρκοῦντος ποιεῖσθαι.

γελῶν δὲ ὁ γραμματεὺς καὶ ὑποσχόμενος ἢ μὴν ταχέως παραγενήσεσθαι ἀφήκε τὸν δοῦλον· ἐπεὶ δὲ παρὰ τὸν Ῥόχιον ἤμελλεν ἔειναι, ἀδθις ἦκων ὁ δοῦλος καὶ προσκυνῶν αὐτὸν, ὦ γραμματεῖον νέγιστε, ἔφη, ὁ δεσπότης ἐμὲ ταπεινῶς κελεύει σε ἀπαισάμενον, ξυγγνώμην αἰτεῖν εἴ τί σε μάτην ἀξίῳν ἐτάραξα· μεταγρόντα δὲ οὐκέτι παρὰ σοῦ ὠφελείας δεῖσθαι, ἐπεὶ ἔτυχε τελευτήσας.

LX.

Κρατερωτάτους μὲν ἐς πάντα ὄντας τίς οὐκ οἶδε τοὺς Θεσσαλοῦς, ἐὰν δὲ τις ἀδίκως πειράται ἀργύριον ἀφαιρεῖν, παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι προαιρουμένους μᾶλλον ἢ ἀνέχεσθαι καὶ ὑπὸ πλειόνων ἐξαπατωμένους.

ἐβάδιζε δὲ Θεσσαλὸς τίς ποτε ἐπὶ Θηβῶν, πῆραν φέρων βαρεῖαν δοκοῦσαν εἶναι· διὰ δὲ κόμης ἰόντα γρόντες τρεῖς κλέπται, ὡς πολὺν ᾤοντο πλοῦτον τῇ πῆρᾳ φέρειν, συνεχώρησαν ὥστε δρόμῳ προιόντες, καὶ περιμένοντες ἐς ὕλην τινὰ δι' ἧς ἔδει παρελθεῖν, ἐπιθέμενοι συλᾶν. ἐψευσμένοι μέντοι ἦσθοντο τούτῳ, ὅτι ταχὺ ᾤοντο κρατῆσειν, ἐπεὶ κρατερῶς ἀντέστη· οὐδὲ ἐδύνατο αὐτὸν νικῆσαι πρὶν εἰς τις τὰς χεῖρας οὕτω συντόνως τῷ ζωστήρι ἔδρσεν ὥστε μηκέτι πατάξαι. λαβόντων δὲ τὴν πῆραν, Ἄγετε δὴ, ἔφη ὁ ἠγεμῶν, μετασχωμέν τῆς μεγάλης τῆσδε λείας, ὑπὲρ ἧς ἄξιον ἦν οὕτω κρατερῶς μάχεσθαι. ἀνοίξαντες δὲ ἐξεπλάγησαν, ἀργυρίου μὲν μόνον πέντε δραχμὰς εὐρόντες, λοιπὸν δὲ οὐδὲν πλὴν ἱματίων παλαιῶν. ὁ δὲ κλέπτης Ἔοικεν, ἔφη, σαφέστατα, οὕτως οὕτως ὑπὲρ πέντε δραχμῶν ἐμάχετο, οὗτος εἴ γε μίαν εἶχε μῶν πάντας ἂν ἡμῶν τρεῖς ὄντας ἀποκτείνει.

LXI.

Ἐπεμψάν ποτε τῆς πόλεως ἄρχοντες τὸν Ἰωνίδην, ἐς λόγους ἔλθειν τῷ Αἰθίοπι Εὐρικόῳ, ἐπιθυμοῦντες μὲν πάσαι πολλῆς χώρας ἧς ἐκεῖνος ἦρχε, καὶ τούτον οἰόμενοι πείσειν αὐτὸν τῇ σοφίᾳ ὥστε ἀποδόσθαι. ἀφωρμάτο τοίνυν ὁ Ἰωνίδης ἐπὶ Αἰθιοπίας παρασκευασάμενος πρῶτον κόσμον τε πολλὸν καὶ λαμπρόν, καὶ ξίφη καὶ δὴ καὶ πέπλους πέντε βασιλείους οὕτω μεγαλοπρεπεῖς ὄντας ὥστε σαφέστατα δὴ μέλλειν τὸν βίρβαρον χαίρειν ὑρῶντα. ἀφικόμενος δὲ τὴν μὲν ἐσθῆτα οὐκ ἔδωκε, ἐκάλει δὲ τὸν βασιλέα πρὸς μέγα τι δείπνον, ἐν ᾧ διεκόνουν αὐτῷ δοῦλοι πέντε τῇ τε ὄψει κάλλιστοι ὄντες καὶ τούτους τοὺς πέπλους περιβεβλημένοι. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσελθὼν αὐτῷ ὁ Εὐρικός ὄναρ ἔφη ἐλθόντα οἱ τὸν Ἰωνίδην τοῖς τε δούλους δοῦναι καὶ τοὺς πέπλους. ὁ δὲ θαυμάζειν προσποιούμενος πολὺ τῷ λόγῳ σαφῶς ἔφη οὕτω γενήσεσθαι· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἅπαντα ἔδωκε. καὶ οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὑστερον τῷ βασιλεῖ ἔφη προσελθὼν ὁ Ἰωνίδης καὶ ἑαυτῷ ὄναρ συγχωρήσασθαι ἐκεῖνον τῆς χώρας ἄρχειν, ὃ ἂν μέρος βούληται προελόμενον. μειδιάσας δὲ ὁ Εὐρικός τοῦτο ἔφη τὸ ὄναρ, ὡς οἶοιτο, οὐχ ἦσσαν τοῦ ἑτέρου δεῖν γενέσθαι· δοὺς δὲ τὴν χώραν ἐλπίζειν ἔφη τοὺς θεοὺς μηκέτι οἱ ὄνειρατα ἐφείναι ἐκεῖνου γε ἐπιδημοῦντος, ἐπεὶ φανερὸς δὴ ἔστι πολὺ σοφιώτερον ὄνειροπολῶν.

LXII.

Ὁ βασιλεὺς Δήρισκος, ὅποτε προσέλθοι στρατιώτης βουλόμενος ἐν τοῖς φύλαξιν ἐγγράφεσθαι, τρία ταῦτα εἰώθει ἐρωτᾶν, πόσα ἔτη γεγονὸς εἴη καὶ πόσον χρόνον ἐστρατευμένος, καὶ εἰ πάννυ ἀρέσκει ὃ τε μισθὸς καὶ ἡ δίαίτα. Πέρισης δὲ τις νέος ποτὲ στρατιώτης ἀφίκετο, Ἑλληνιστὶ οὐ δυνάμενος λέγειν· ἀκούσας δὲ ἃ δεῖ ἀποκρίνεσθαι, καὶ παρὰ φίλου μισθὸν οἷσις ἔπεισι χρῆσθαι ἀνάγκη, ταῦτα μόγις πῶς καὶ μακρὸν μελετήσας παρεσκευάσθη

ὥστε ἐρωτῶντος ἐκεῖνου ἀντειπεῖν. ὡς δὲ ὁ Δήρισκος πρῶτον ἔτυχεν ἐρόμενος ἕπερ εἰώθει δεύτερον, ὁ στρατιώτης, ξυνηῖς μὲν δὴ οὐ, λέγοντος δὲ τοῦ βασιλέως Πόσον ἤδη χρόνον στρατεύει, μεγάλη τῇ φωνῇ ἀπεκρίνατο ὅτι πέντε καὶ εἰκόσιν ἔτη. ὁ δὲ νέον ἰδὼν αὐτὸν τῇ ὄψει ὄντα ἐξεπλάγη καὶ ταχέως ἤρητο Πόσα γὰρ ἔτη γέγονας; ὁ δὲ Πέντε, ἔφη, ὦ βασιλεῦ. ἐνταῦθα δὲ γελασάντων τῶν ἐκεῖ πολὺ, οἰόμενος ἐξ ἐπιβουλῆς σκώπτειν τὸν νεωνίαν καὶ θυμούμενός τι οὐκ οἶδα, ἔφη, πότερον σὺ μαινεί οὕτω γελοῖα φλυαρῶν, ἢ ἐγώ, ᾧ δοκεῖς μὲν ταῦτα λέγειν, λέγεις δὲ οὐ. ἐκεῖνος μέντοι τρίτον ἐρωτᾶσθαι νομίζων, οὐδὲν οὔτε δεδιὼς οὔτε αἰσχυρόμενος Ἄμφότερα, ἔφη, ὦ βασιλεῦ. ὡς δὲ ἐξεπλάγησαν τούτῳ ἅπαντες, γνοὺς τι οὐ καλῶς ἔχον, ὁ στρατιώτης ὁμολόγει ὅτι οὐ δύναται Ἑλληνιστὶ λέγειν, ὥστε φανερὸν ἐγένετο τὸ πᾶν.

LXIII.

Ὁ Κονδαῖος οὐχ ἦσσαν ἐλλόγιμος ἦν ἐπεὶ ἀγροικὸν ἑαυτὸν παρέιχε, ἢ διὰ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ θαυμασίαν ἐμπειρίαν καὶ τέχνην. καίπερ δὲ πικρὰ πολλάκις λέγων, ὀλίγους μέντοι ἐς ὄργην ἐκίει, ἐπεὶ δηλὸς ἦν σκώπτων ἵνα γελῶεν οἱ παρόντες· καὶ πορευόμενος ποτε διὰ Σένης, ὡς ἐπεκηρυκεύοντο πολλοὶ ἐπαινοῦντες αὐτὸν οὐα πολέμῳ ἀφέλησε, ἦδετο πάσῃ τέχνῃ πειρώμενος, εἰ δεινὰ ἀποκρινόμενος ἐς ἀπορίαν καταστήσασθαι τοὺς πρέσβεις. καὶ ἄλλοι τε ἦκον καὶ ἱερῆς τινες, ἡγουμένου Βοηλεοῦ πάννυ σοφοῦ ὄντος καὶ ἀγχίνου. ἀφικόμενοι δὲ καὶ πρὸς τὸν Κονδαῖον ἀγόμενοι, ἠπύρουν δὴ αἰσθόμενοι ὅτι σιωπᾷ καὶ ἀκίνητος ἔστηκε, οὐδὲ κεφάλην τινάξας ἀλλὰ δεινότατα τοῖς ὄμμασι παπταίνων. οὐδὲν δὲ δέισας ὁ Βοηλεὺς ἀλλὰ χαριέντως μειδιάσας, τοιαύδε προσεῖπε τὸν στρατηγόν·

ὦ Κονδαῖε, ἔφη, οὐ δεῖ θαυμάσαι εἰ οὕτως ἀνδρείος εἰμι, μεθ' ἱερῶν τινῶν πρὸς σὲ παρελθόν· εἰ δὲ τρισμυρίων στρατιωτῶν ἡγούμην, εἰκότως ἂν φόβῳ ἡμιθνής ἐγιγνόμεν. τούτῳ δὲ ἦσθη τοσοῦτον ὁ Κονδαῖος ὥστε σφόδρα δὴ ἐγέλασε.

LXIV.

Ὁ Κονδαῖος, περὶ οὗ ἤδη μοι εἴρηται, ὡς διὰ τε τὴν ἀγροικίαν ἐπίσημος ἦν καὶ τὴν ἐς πόλεμον τέχνην, τοῖς ἐταίροις ποτὲ ἔφη ὅτι Πεισενῶνί τινι χαλεπαίνει, ὃν οἰκειότατον εἶναι αὐτῷ πάντες ᾔοντο. πυθόμενος δὲ ὁ Πεισενῶν ἐπεὶ πρῶτον ἐξῆν παρὰ Κονδαῖον ἦλθε ἵνα ἔροιο τί αἰτιᾶται ὁ ἀνὴρ, καὶ ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἀπολογοῖτο. οὐδὲν γὰρ ξυνῆδει ἐαυτῷ ἀδικήσαντι οὐδὲ προδόντι ἐκείνῳ. εἰσελθόντα δὲ ὁ Κονδαῖος βραχύ τι σιγῇ ἀθρήσας, περιστραφεὶς ἀπώχετο. ἐνταῦθα δὲ ὡς ὑπερηδόμενος ἔβρα ὁ Πεισενῶν, ὦ φίλε, χάριν ἔχω τοῖς θεοῖς διότι ἐψεύδετο ὁ νῦν δὴ μοι λέγων περὶ σοῦ· φανερὸς γὰρ νῦν εἶ οὐκ ἐχθρὸν ἐμὲ ποιούμενος. καὶ εὐαίμαζε μὲν ἀκούσας ὁ Κονδαῖος, ἀπεκρίνατο δὲ δυσκόλως, οὐδὲν μᾶλλον τὸν ἕτερον προσβλέπων, ὦ δαιμόνιε, ἔφη, τί μωθὸν οὐκ οἶε ἐμὲ σὲ ἐχθρὸν νομίζειν; ὁ δὲ, Διότι, ἔφη, καίπερ τῶν φθοερῶν πολλὰ περὶ σοῦ ψευδῶς λοιδορουμένων, οὐδεὶς πω οὕτως ἀναιδῶς ἐτόλμησε ψεύσθαι ὥστε μεταστραφέντα λέγειν τοῖς πολεμίοις σὲ πῶποτε ὑποχωρεῖν.

LXV.

Ὁ δὲ Φερίδης ὅτε ξυνήγορος ἦν πολλάκις ἠγανάκτει ὅτι οὕτως ἀναιδέως εἶεν αἱ ἐκ τῆς πόλεως γυναικες καὶ τὰ βδελυρὰ ἀκοῦσαι ἐπιθυμοῖεν, ὥστε εἴ ποτέ τις ὡς δεινὸν ἀδικήσας φεύγοι, ἀθρόως ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐστηκέναι, ὅψω δεινότερά τις ἐγκαλοῖ τοσοῦτῳ ἰσχυρότερον ἀκροᾶσθαι ποθοῦσας. ἠγιάτο δὲ καὶ τοὺς δικαστὰς, ἐπεὶ ἐξὸν νόμῳ μεταστῆσαι τοὺς παρόντας, οὐκ ἤθελον κωλύειν καὶ τὰ ἀπρεπέστατα ἀκοῦειν. τέλος δὲ ἐπεὶ Φερίδης δικαστῆς ἤρέθη, ἐς πᾶσαν δὴ προσδοκίαν κατέστησαν πάντες τί ἄρα βουλεύων κωλύσει τὸ κακόν. ὦδε δὲ ἐγένετο. ἀγομένου γάρ ποτε πρὸς αὐτὸν ἀνδρὸς ὡς δεινὰ δράσαντος, καὶ νοήσας τὸν τόπον ὡς εἰώθει γυναικῶν ἐμπεπληγμένοι, ἐξέπιτῆδες ξυλλαγευσῶν ἵνα τὰ

αἰσχροῖς ἀκούσαιεν, μεγάλη φωνῇ πάσας ἐκέλευε τὰς σπουδαίας ἀποχωρεῖν. ἀπιουσῶν δὲ ὡς πέντε, Νῶν ἄρα, ἔφη ὁ δικαστῆς, ἐπεὶ αἱ σπουδαῖαι πᾶσαι οἴχονται, τὰς αἰσχροῖς τάσδε αἱ ὑπολείπονται οἱ φύλακες ἐκβαλοῦσιν.

LXVI.

Ὁ Ἀλβάνιος φύσει μὲν πρῶτος ἦν τὴν διάνοιαν, ὅποτε δὲ μετὰ πολλῶν ἐταίρων ὁμιλοῖη, οὕτω νεανικὸς ἐγίνετο ὥστε βίαιον οὐδὲν ὅ,τι οὐκ ἔδρα. βαδίζων δὲ ποτὲ Ὀλυμπίασι πλησίον τοῦ ποταμοῦ μετὰ ἐταίρων τριῶν ὑβριστικῶν, ἄνδρα τινὰ εἶδε καλὸν ἱμάτιον ἔχοντα καὶ τῇ θέμῃ ἠδόμενον, ὃν ἤδει κναφέα ὄντα Ἀθηναῖον. ὥστε γελοῖον ἐδόκει ἔσεσθαι εἰ τοῦτον προσελθὼν οὕτω προσείποι ὥστε πάντας τοὺς ἀκούοντας εἰδέναι κναφέα ὄντα· οὕτω γὰρ πολλῶν ἐναντίον Ἑλλήνων αἰσχυρῆσθαι. προσελθὼν τοίνυν καὶ μέγα φεγγόμενος ἐλοιδορεῖτο ὅτι τὸ ἱμάτιον ὃ φέρει οὕτω κακῶς ἐποίησε· ἐπαχθὲς γὰρ εἶναι τοιαῦτα αἰσχυρῆσθαι ἐν πᾶσιν Ἑλλήσι. ὁ δὲ μὴ ὅτι ἀγανακτῶν ἀλλ' οὐδὲ ἐρυθρίασας, ἐπεὶ μετέστρεψεν αὐτὸν ἤθρει καὶ ἐθίγγανε τοῦ ἱματίου, ὥσπερ τὸ ἐλλιπὲς δὴ σκέψομενος, καὶ τελευτῶν ὑπέσχετο ἀνορθώσιν ἐπειδὴ Ἀθήναζε ἦκοι. ἐλάνθανε δὲ ἐν τούτῳ τὸ ἱμάτιον γύψῳ ἅπαν ἀλείφων, ὥστε ὁ νεανίας οὐχ ὕπως ἐς ἀπορίαν κατέστησε τὸν κναφέα ἀλλ' αὐτὸς δὴ ἐν ἅσασι γέλωτα ὠφλίσκενε.

LXVII.

Οὕτως ἀγχινοῦς ἦν ὁ Θεόδωρος, ὥστε πολλοὺς ἐς δειπνον αὐτὸν καλέσαι οὐ φίλους μᾶλλον ἔνεκα ἢ ἵνα διαλεγόμενον αὐτοῦ ἤδοντο. καὶ παρὰ φίλῳ ποτὲ δειπνῶν ἄνδρα τινὰ εἶδε οὕτω ἀλίξονα ὄντα καὶ ἀγροικον ὥστε πᾶσιν ἐπαχθῆ γενέσθαι· οἱ δὲ ἕτεροι ἀδύνατοι ὄντες ἀμιλλᾶσθαι αὐτῷ ἠλπίζον δὴ λυπήσειν τὸν Θεόδωρον, ὡς μέγαν ἀγῶνα ὀφόμενοι. ὡς δὲ ἀλαξονεῖοντα καὶ καυχώμενον ἤκουε φιλικώτατα ὁ Θεόδωρος, βαρέως δὴ ἔφερον, τοσοῦτῳ μᾶλλον

θαιμάζοντες ἐπεὶ αἰσχιστος ἦν τῇ ὄψει, ἐκείνων δὲ ἤδεσαν τοιοῦτοις ἐγγέλαν φιλοῦντα. τέλος δὲ ἐς τοῦτο ἀναιδείας ἦκεν ὁ ἀνὴρ, ὥστε παρόντων τῶν συμποτῶν καλύπτραν λευκὴν τῇ κεφαλῇ περιέθετο, λέγων τοῦτο εἰσθῆναι ποιεῖν μετὰ δέπνον. σιγήσαντος δὲ ἐκείνου ἀγανακτῶν ὁ ξένος ἤρετο πότερον οὐκ εὐπρεπὴς δοκεῖ εἶναι ἡ καλύπτρα· ὁ δὲ Θεόδωρος πρᾶτα Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· πάντας δὲ οἶμαι συγχωρεῖν ὅτι καὶ ἔτι μᾶλλον ἂν ἦν εὐπρεπής, εἰ μὴ κεφαλὴν μόνον ἐκάλυπτες ἀλλὰ καὶ τὴν ὄψιν.

LXVIII.

Ὁ Εὐμένης νέος ὢν οὕτως ὑβριωτικὸς ἦν ὥστε εἴ τι κωλύοιτο ἄμετρον ἐθνομῶτο. καὶ βαδίζοντος ποτὲ πρὸς τὸν Πειραιᾶ μεγαλοπρεπὲς φοροῦντος ἱμάτιον, ἦλθε ξυλουργός τις ὀπισθεν πευκὴν φέρων· ὡς δὲ οὕτω βαρεῖα ἦν, ὥστε μὴ οἶόν τ' εἶναι τὴν κεφαλὴν ἐπᾶραι ἵνα μάθοι εἴ τις ἐμποδῶν εἴη, ἐβόα ἰὼν τοῖς παριοῦσιν εὐλαβεῖσθαι τὴν πευκὴν μὴ ἄρα τι πάθοιεν. ὁ δὲ Εὐμένης ἀνάξιον οἰόμενος εἶναι εἰ ξυλουργῶ δεῖ παραχωρεῖν, οὐδὲν ἠδύλαβεῖτο, ὅθεν ξυνέβη ὥστε προσβαλοῦσα ἡ κορυφὴ τοῦ δένδρου τοῦ ἱματίου πολὺ τι ἀπέσχισε. δεινότατα δὲ λυπούμενος ὁ Εὐμένης εἴλκε τὸν ἄνδρα ἐπὶ τὸ δικαστήριον, καὶ τοῖς δικασταῖς ἐσχετλίωξε οὕτω ἡδίκηται καὶ δίκην ἀπῆται. ὁ δὲ ξυλουργὸς φόβῳ δὴ ἡμίθνης γενόμενος ἀντειπεῖν οὐδὲν ἐδύνατο· γνόντες δὲ ὡς ἔχει οἱ δικασταὶ οὐκ ἔφασαν ἄνδρα κολάσειν διότι κωφὸς ἐστίν. ὁ δὲ Καί πῶς, ἔφη, κωφὸς ἐστίν οὗτος ὃς οὐποτε ἐπαύετο Ἐκποδῶν βοῶν, μείζον δυοῖν ταύροις φθεγγόμενος; οἱ δὲ, Ἔδει τοίνυν, ἔφασαν, πείθεσθαι· καὶ εὐθὺς ἀπέλυσαν τὸν ξυλουργόν.

LXIX.

Ὁ Κνεῖος τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων ἄρχων, ἐπεὶ τὰς δίκας ἔδει διαγωνῶναι ἄς ἀνέφερον οἱ ἐκεῖ, πολλὴν ἔπεινον εἴρετο πάντα σοφῶς

τε καὶ δικαίως διακρίνων. ἦλθε δὲ ποτε πρὸς αὐτὸν Συμυραῖα τις γυνή, ἣν ἠτιῶντο ὡς τὸν ἄνδρα καὶ τὸν υἱὸν ἀποκτείνασαν. ἡ δὲ ἀληθῶς μὲν ἔφη κατηγορεῖν, δικαία δὲ εἶναι ποιῆσαι, ὡς αὐτὴ δευὰ ὑπ' ἐκείνων ἡδικημένη. παῖδα γὰρ ὃν ἐκ προτέρου ἀνδρὸς εἶχε δόλῳ λαβόντας φαρμάκῳ ἀποκτείνειν· τούτου δὲ τοσοῦτους παρείχετο μάρτυρας ὥστε μηδὲ τοὺς κατηγοροῦντας ἀπαρνεῖσθαι μὴ οὐχ οὕτως εἶναι. ὁ δὲ Κνεῖος ἠπόρει μὲν τὸ πρῶτον· ἀδικον μὲν γὰρ ἐδόκει εἶναι γυναῖκα ἀποκτείνειν τοιαῦτα ἡδικημένην, ὁ δὲ νόμος σαφῶς ἐκέλευε, ὅστις φόνου κατακριθεῖ τούτου τὰ ἔσχατα παθεῖν. ἐρόμενος οὖν τοὺς γραμματέας εἰ ὁ νόμος διέγνων ἐντὸς πόσου χρόνου δεῖ δίκην δοῦναι, ἐπεὶ οὐδὲν περὶ τοῦ ὁπότε πείσεται εἴρε κελεύσαντα, θάνατον μὲν κατέγνω ἐπὶ δὲ τὸ αὐτὸ δικαστήριον εἴτε παρελθεῖν διὰ ἑκατὸν ἐτῶν ἵνα δίκην διδοίη.

LXX.

Τὸν Ἀνίβαλόν φασι ἀνδρίαντα χρυσοῦν ἐκ τοῦ νεῶ τῆς Ἡρας ἐξελόντα, ἐπεὶ οὐκ ἦδει πότερον ἅπας χρυσοῦς ἐστὶ ἢ τὰ ἔξω κεχρωσμένοις, διατεμεῖν. εὐρόντα δὲ πάντα χρυσοῦν οἴκαδε κομίζεῖν βουλευθεῖσαι· τοῦτο δ' ἂν ποιῆσαι, εἰ μὴ αὐτὴ ἡ Ἡρα ὄναρ φινεῖσαι ἐκώλυσε, ἀπειλήσασα ἐὰν μὴ ἀποδῆ τυφλὸν γενήσασθαι τῷ ἐνὶ ὀφθαλμῷ ᾧ ἔτι βλέπει. τὸν δὲ, καίπερ οὐ πᾶν εὐγεσθῆ ὄντα πρὸς τοὺς θεοὺς, οὕτω μέντοι ἐκπλαγῆναι δὴ τῇ ὄψει, ὥστε μὴ μόνον τὸν ἀνδρίαντα ἀνορθῶσαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτῳ χρυσὸν τῇ θεῇ ἀναθεῖναι ἵνα παύσειε αὐτὴν τῆς ὀργῆς.

λέγεται δὲ καὶ ὁ Ἀμίλκαρος τὰς Συρακούσας πολιορκῶν θείαν ἰδεῖν τινὰ μορφήν, ἣτις προεῖπεν ὡς τῇ ὑστεραῖα ἐν τῇ πόλει διειπνήσοι. ἀκούσας δὲ τότε μὲν ἀνεθάρσασε· τῇ δὲ ὑστεραῖα, τοσοῦτον ἐν τῷ στρατοπέδῳ γενομένου θορύβου ὥστε τοὺς στρατιώτας ἐς μάχην ἀλλήλοις τραπέσθαι, γνόντες οἱ Συρακοῖσιοι ἔλαθον εἰς τὸ στρατόπεδον εἰσελθόντες καὶ ἐλόντες τὸν στρατηγὸν ἐς τὴν πόλιν ἀπήγαγον. οὕτω δὲ ἀπέβη τὸ εἰρημένον.

LXXI.

Νόμος ἦν τοῖς Θηβαίοις, ἐπεὶ τις στρατηγὸς κατασταίῃ, δώδεκα μὲν μῆνας ἄρχειν, μετὰ δὲ τοῦτο δεῖν αὐτὸν καὶ εὐτυχέστατα ἂ ἐχρῆν πράξαντα, οὐδὲ λήξαντός πω τοῦ πολέμου, οἴκαδε ἀνελθόντα τὴν ἀρχὴν ἄλλω παραδοῦναι.

Ἐπαμεινώνδας δὲ ποτε ὁ ἐλλόγιμος τέσσαρας μῆνας ἤρχε πέρα τοῦ εἰρημένου χρόνου· ἤκοντα δὲ ἐπιτιφῶντο αὐτὸν οἱ ἐχθροὶ ὡς ἀδικήσαντα. παρέιχε δὲ ἑαυτὸν ἐναντίον τῶν δικαστῶν τοιοῦτον ὄντα τῷ σχήματι, ὡς τὸν θάνατον οὐκ ἐν πόλει μᾶλλον δεδιώς ἢ ὅτε ἐμάχετο. Κατακρίνει μὲν ἑμοῦ, ἔφη, ὁ νόμος· οὐδὲ ἀπαρνοῦμαι μὴ οὐ δίκαιος εἶναι ἀποθανεῖν. ἀξιώ δὲ ταῦτα μόνον τῷ τάφῳ ἐπιγράφειν· Ἐπαμεινώνδα ἀπέκτειναν οἱ Θηβαῖοι, διότι ἠγάγκαεν αὐτοὺς συμμίζαντας νικᾶν τοὺς Λακεδαιμονίους, πρότερον οὐδὲ ἐναντίον τολμῶντας ἐμβλέπειν· καὶ διότι ἄρχοντας ἐκείνους τὴν Λακεδαίμονα ἐπολιόρκουν, ἣτις ἔρμαιον ἐποιεῖτο εἰ τὸν θάνατον ἔφυγε.

Λέξαντα δὲ τοσοῦτω θορήβῳ ἐπήρουν οἱ παρόντες, ὥστε καταγῶναι οὐκ ἐτόλμησαν οἱ δικασταί.

LXXII.

Ὁ Δόλιος, μόνος ἐν Θεσσαλοῖς ζῶν ὄρεσιν, ἐπεὶ οὐδὲν μᾶλλον ἐφίλει τοῦ θηρευεῖν, πολλὰ ἔπαθε ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς κόμης, οἵπερ λόγῳ μὲν ἦσαν φιλικοί, ὅποτε δὲ μόνος ἐξίει, τὴν οἰκίαν ἐσελθόντες ὅτι εὐροῖεν ἐσύλων. ἐτιμωρήθη δὲ τοιφῶδε ποτε τρόπῳ· ἀπόντος γὰρ τὴν οἰκίαν ὡς εἰώθεσαν εἰσιόντες κωμῆται δύο, εἰ λείαν ἴδοιεν, θαυμασίως ὡς ἦσθησαν ἰχθὺν εὐρόντες ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐν λεκάνῃ ὑπτημένον. ταῦτα δὲ μάργως φαγόντες ὡς περιεσκόπουν εἰ τι καὶ ἄλλο παρείη, ἐξεπλάγησαν ἰδόντες ἄσσον τῆς τραπέζης χαμαὶ κειμένην φαρμάκου λήκυθον, σχεδὸν κενήν, ὥσπερ εἰ νεωστὶ ἐχρήτο. εὐθὺς δὲ τεκμηράμενοι ὡς τὸ φάρμακον μετὰ τοῦ ἰχθύος φαγόντες, ἐσκόπουν δὴ ὅπως ἀπαλλαγείεν, δεδο-

κότες μὴ ἀποθάνωσι· ταχέως οὖν ὁ μὲν σαπρὸν τι ἔλαιον μεγάλην ἐνὸν ληκίθῳ ἔπει, ὁ δὲ ἅλα ἔφαγε θαυμασίαν ὄσιν· καὶ οὕτω πολλὴ ἐμοῦντες, ὡχροὶ μὲν καὶ μάλα ἀσθενεῖς ᾗχοντο, χαίροντες δὲ ὅτι ἐκ τοῦ φαρμάκου δῆθὲν εἰσι σεσωσμένοι. ἐξιόντες δὲ περιέτυχον τῷ δεσπότη, ὃς φιλικῶς ἀσπασάμενος ἦται τοῦ σπουδαίου τούτου ἰχθύος μετασχεῖν, ὡς αὐτὸς ἐς δεῖπνον ἦκων· οἱ δὲ ἤδη ἔφασαν ἄλις ἔχειν.

LXXIII.

Γρηνεὺς ἦν τίς ποτε, ὃς ἐν εἰταίροις ἐλέγετο πάντων ἀνθρώπων αἰσχροκερδέστατος εἶναι, ὥστε εἰσθῆναι πολλοὺς εἰπεῖν, εἰ ἐκείνος ἠῤῥεῖτο τὶ τοῖς θεοῖς δώσειν ἵνα ὠφέλειάν τινα λάβῃ, διαπράσσεσθαι αἰεὶ λαβόντα ὥστε ἂ ὑπέσχετο ἐξαπατᾶν. δεῖπνον δὲ ποτε γενομένου ὁ βασιλεὺς παρόντος τοῦ Γρηνεῦς, ἐπεὶ ἐδείπνησαν ἠγγελλε τοῖς συμπτώις περὶ φιλοσόφου του οἴῃ ἔπαθεν, γνωρίζον ὅτιος πρότερον πᾶσι τοῖς παροῦσι. ἐλεούντων δὲ πάντων εἰσφέρειν ἐκέλευεν ὁ βασιλεὺς ἀργύριον τι ἵνα ὠφελοῖεν τὸν δουδαίμονα· ἐπαινούντων δὲ τῶν ἐτέρων, ἀναστὰς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς περιήει περὶ τὴν τράπεζαν ὡς συλλέξων τὸ ἀργύριον παρὰ τῶν συμποτῶν. ἦσθησαν δὲ ἅπαντες εἰ Γρηνεὺς ὁ αἰσχροκερδὴς ἴδε εἰσφέρειν ἀναγκασθήσεται· ἦδσαν γὰρ τοσοῦτων παρόντων οὐ τολμήσοντα μηδὲν δίδοναι ἄλλως τε καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως αἰτούντος. ὥστε ἐπεὶ πάντες ἔδοσαν, ἤρητο τὸν Γρηνεῖα εἴ τι ἔδωκε, ὡς οὐδὲν δηνοῖσας. τῶν δὲ παρόντων τις ὦ μέγιστε, ἔφη, βασιλέων, εἶδον ποῦτον δίδοντα σοὶ τὸν στατήρα. εἰ δὲ μή, οὐκ ἂν ἐπίστευσα. Καὶ ἐγὼ γὰρ εἶδον, ἔφη ὁ βασιλεὺς· ἀπιστῶ δὲ ὅμως οὐχ ἦσσον.

LXXIV.

Φαίδων τις κῦνα εἶχε ἐξ Ἡπείρου κομισθέντα, ὃς ἄλλα τε σοφὸς ἦν, καὶ πρὸς οἰκίαν τινὰ ἰὼν κρέας εἰώθει τῷ δεσπότη ἀποφέρειν, φορμὴν τῷ στόματι βαστάζων. ἰὼν δὲ ποτε ἐσπέρας παρὰ τὸν

Φυίδωνα, τὸ δεῖπνον ὡς πρότερον φορῶν, εἶδε δύο κύνας ὄπισθε τοῦ τείχους περιμένοντας, ὡς τὸν φορμὸν συλῆεν. γνοὺς δὲ ἐπαίνου ἀξιώτερος ἔσεσθαι τῇ ἀρετῇ εἰ τοσοῦτω κρείσσονας νικῶν, προήει οὐδὲν φοβούμενος. ἀφικομένου δὲ πρὸς τὸ τείχος, ἔξετηδάτην τῷ κύνε ἐπ' αὐτὸν καὶ μετὰ τοσοῦτου θορύβου ὥστε διὰ πολλοῦ ἀκοῦσαι ἐς μάχην συνηλθον. καὶ πρῶτον μὲν ὡς εἰκὸς τοῦτο μάλιστα εὐλαβεῖτο ὅπως τὸν φορμὸν φυλάξει· τάχα δὲ τὸν δεινότερον τῶν ἐπιθεμένων οὕτως ἠπείγετο νικῆσαι ὥστε ὀλίγον τι τὸν φορμὸν ἀφύλακτον κατέλιπε. γνοὺς δὲ ὁ ἦσσαν τῶν κλεπτῶν ἐφίετο εὐθὺς τοῦ κρέως εἰ κατεσθίαι ἐν ᾧ τὸν πολέμιον ὁ ἕτερος ἀποκτείνει· ὁ δὲ Φυίδωνος κυὼν αἰσθόμενος ἀδύνατον ὄν ἅμα μὲν ἀμύνεσθαι ἅμα δὲ τὸ δεῖπνον σώζειν τῷ δεσπότην, καὶ κρείσσον οἰόμενος εἶναι τὸν δίκαιον ἔχειν μᾶλλον ἢ τοὺς ἀδίκους, ἐπεὶ ὁ δεσπότης οὐκ ἐδύνατο, αὐτὸς τὸ κρέας ἐνέκαψε.

LXXV.

Ἐν τοῖς Ἰνδοῖς ἔζη Βραμίον τι γένος, οἵπερ μέγα δὴ ἐφρόνου ἐπὶ τῷ εὐγενέστεροι εἶναι τοῦ πλήθους καὶ ὀσιώτεροι τὴν δίαίταν. τοῦ δὲ ἄρχοντός ποτε ἐπὶ τὰ ἑκατὸν ἔτη μέλλοντος ἀφικέσθαι, συμβουλευσαμένων ἐκείνων (ἐπεὶ ἐγγὺς ἦν ἡ ἡμέρα), ὅπως ἄριστα δεῖ τὸν ἄνδρα τιμᾶν, ἄριστα καὶ σοφώτατα ἔχειν δοκοῦντα ἀπάντων, μεγάλην ἑορτὴν ἔδοξε ποιησαμένους οἴνου ἱεροῦ πίθον μέγαν δωρεῖσθαι· οἰόμενοι δὲ ἦδιον φανεῖσθαι καὶ φιλικώτερον τὸ δῶρον ἢν πάντες μετασχωσι, τὸν πίθον ἐβούλευσαν παρ' ἐκείνῳ στῆσαι, εἰς ὃν χωρὶς ἕκαστον δέοι τρυβλίον καταχεῖν τοῦ οἴνου· οὕτω δὲ ὄντινα ἕκαστος ἔχει ἄριστον, τοῦτου πίμπλασθαι τὸν πίθον. παραγενομένης δὲ τῆς ἡμέρας, φέροντες τὰ τρυβλία ἔχον ἐς τὸν πίθον, τετρημένης ὥστε δέχεσθαι τῆς κορυφῆς· ἐπεὶ δὲ πλησθέντος τοῦ πίθου ἐγένετο ἡ ἑορτή, ἔπεμψεν ὁ ἄρχων τινὰ τρυβλίον πληρώσοντα, ὥστε πιεῖν τοὺς δειπνοῦντας. τοῦτου δὲ ἀνοιχθέντος ὕδωρ ἐφάνη ἀλλ' οὐκ οἶνος. ἐπεὶ αὐτὸς ἂν λαθεῖν ᾤετο ἕκαστος, εἰ μόνος ὕδωρ διδοίη.

LXXVI.

Μεγαρεὺς τις ἐλλόγιμος ὢν τῷ τε γένει καὶ πλοῦτι, ἐπεὶ τῶν ὄντων τὰ πολλὰ ἀνήλωσε, ἐς τοῦτο ἀφίκετο πενίας ὥστε τέχνη πανταίᾳ ἠναγκάζετο χρῆσθαι, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν δανεισάντων πράγματα ἔχοι. ἐκ δὲ τούτων σκυτότομος τις πένης ὢν ἐπεὶ πολλάκις ἠξίωσε τὸν Μεγαρέα ἃ ὀφείλοι ἀποδοῦναι, οὐδὲ ἐδέξατο μᾶλλον οὐδὲν, ἠνάγκαζε τέλος ξυγγραφὴν διδοῖναι ἢ ὁμολόγει μὲν ὀφείλειν, ἀποδώσειν δὲ ἐντὸς τοῦ ἔνιαυτοῦ ὑπέσχετο· ἐπεὶ δὲ τελευτῶντος τοῦ ἔτους αὐθις ἔφερε τὴν ξυγγραφὴν προσεποιεῖτο ἐκείνος ὡς νοσῶν δῆθεν· τὸ δὲ τρίτον ἤκουτος ἀπῆν. οὕτω δὲ αἰεὶ ἐγίγνετο, καινὴν ἕκαστότε πρόφασιν παρέχοντος τοῦ Μεγαρέως μέχρι οἱ ἔγνω ὁ σκυτότομος μετὰ λυπῆς οὐδὲν μᾶλλον διὰ τὴν ξυγγραφὴν ἔχων, ἢ μετὰ τοσοῦτου πόνου ἐκτήσατο, ἢ πρὶν κτήσασθαι. τέλος δέ, ἐπεὶ ὑπέσχετο αὐθις ἐκείνος ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἀποδώσειν, δεινὰ ποιούμενος ὁ σκυτότομος ὅτι οὕτως ἀναιδής ἐστι, οὐκ ἀμφισβητῶ, ἔφη, μὴ οὐ δίκαιόν σε εἶναι· ἐπεὶ δὲ σαπρὰ αὕτη ἐστὶ, ἄλλην ξυγγραφὴν ἂν αἰτοίην, βεβαίωτερον γεγραμμένην. ὁ δὲ οὐδὲν γάρ, ἔφη, χρυσοῦ βεβαίωτερον· καὶ ἅμα ἀπέδωκε τὸ ὀφειλόμενον.

LXXVII.

Ὁ δὲ Πρόκλος βουλευτὴς ἦν βασιλέως, ἔνδοξος ὢν ἐν τῇ πόλει ὡς ἀγίνους τε καὶ οἶος αὐτοσχεδιάζειν ἢν τι δέη, καὶ ἴσως καὶ μᾶλλον ἐπεὶ αἰσχωτος ἦν τῇ ὄψει. τούτῳ δὲ ἠλλθέ ποτε ἄλλος τις πολίτης, ὀνόματι Σῶρος, ὃς καὶ αἰσχιῶν ἦν ἐκείνου, καὶ ἰκέτης γενόμενος δεῖσθαι τινος ἔφη παρ' αὐτοῦ. πολλὰ γὰρ ἠδικῆσθαι ὑπὸ του, ὃς τὴν γυναῖκα ἔλαθε ψευδῶς αἰτιώμενος, ὥστε πολλοὺς πείθειν αἰσχροῦ περι αὐτῆς δοξάζειν. ὥστε οὐκ ἐξὸν νόμῳ κολάζειν μόνος μόνῳ ἐς χεῖρας ἐλθὼν ἀποκτεῖναι· αὐτὸς δὲ νῦν νόμῳ περι κεφαλῆς κινδυνεύων ἀξιοῦν τὸν Πρόκλον θάνατον αὐτῷ παρὰ βασιλέως παραιτήσασθαι. συγχωρήσας δὲ ἐκείνος οὕτω προθύμως

ἐλιπάρησε ὥστε ἀτεχνῶς τὸν βασιλεῦ ἐβιύζετο τῇ ἱκετείᾳ συγγνώμην ἔχειν τῷ ἀδικήσαντι· συγγνώμης δὲ ἤρετο τὸν Πρῶκλον διὰ τὸ τοσοῦτον πόνον ἔχει περὶ τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ οὐκ εἴωθεν οὕτως εὐμενῆς εἶναι τοῖς κακοῖργοις. ὁ δὲ βουλευτὴς ἀπεκρίνατο, ὦ βασιλεῦ, εἰ γὰρ οὗτος ἀπέθανε, οὐδεὶς ἂν ἦν τῶν ὑπὸ σοῦ ἀρχομένων αἰσχίων ἐμοῦ τῇ ὄψει.

LXXVIII.

Πολλὰ μὲν ἤδη περὶ Παδίου λέλεκται οἷα γέλωτος ἄξια φαίνεσθαι· ἦν δὲ τις τὴν Παδικὴν ἐπέλθῃ ὁσήμεραι γνώσεται τοιοῦτόν τι ἀκούων· ὥστε εἰ πάντα ὅσα γελοῖα λέγουσι καὶ δρῶσιν οἱ Παῖδιοι πειρωτό τις γράφειν, οὐκ ἂν ῥαδίως τὸ ἔργον ἐκτελέσαι.

ἦν δὲ τις ἱερεὺς ποτε τῶν ἐκεῖ, ὃν τοὺς ἀποθανόντας ἔδει θάπτειν οὓς τις προσφέρει, ἄρνιον ὑπὲρ τούτων θύοντα. ἔφερε δὲ ποτε αὐτουργὸς τις νέκυν ὃν ἔφη ἐπὶ τῷ αἰγυαλῷ εὐρεῖν τῇ θαλάσῃ δηλονότι ἐξενεχθέντα. οἶσθαι δὲ φίλον εἶναι ὃς πλοῖφ ἀνήχθη ὡς ἰχθύς θηρεύσων· σαφὲς δὲ οὐδὲν ἔχειν εἰπεῖν, ἐπεὶ γυμνὸς ἐξηνέχθη ἄνευ κεφαλῆς ὁ νέκυσ. αἰτεῖν δ' οὖν τὰ νενομισμένα ὑπὲρ αὐτοῦ θύσαντα θάπτειν. καὶ ἅμα παραδοὺς ἀπόχετο. ὁ δὲ κεφάλῃ μόνον ἄρνιου θύσας τὰ ἄλλα ἔσωξε τοῦ θύματος ἑαυτῷ ἐπὶ δεῖπνον· καυχησάμενος δὲ ταῦτα, ἐπεὶ δεινὰ ποιούμενος ἐπῆρετο ὁ αὐτουργὸς τί οὕτως ἄδικα πράττοι, δικαιοτάτα μὲν οὖν ἔφη δρᾶσαι· δεῖν γὰρ ὑπὲρ μέρους ἀνθρώπου μέρος τι θυσίᾳ δοῦναι, ὅσῃ δὲ τιμιώτατον ἀνθρώπου κεφαλῆ, τοσοῦτῳ ἄρνιου σώμα· ὥστε ἦν ἀνθρώπῳ ἐλλιπίης ἢ κεφαλῆ, δίκαιον εἶναι καὶ ἄρνιφ σώμα.

LXXIX.

Ο Μόριος σοφὸς μὲν οὐ πάνυ ἦν, ἀστεία δὲ πολλὰ ἔλεγε ἐν συμποσίῳ, ὥστε καλεῖν πολλοὺς καίπερ οὐ φιλοῦντας ἐς δεῖπνον ἵνα βῆον διαλέγοντο οἱ παρόντες καὶ γέλῳτι ἡσθεῖεν. Εἰσιτάτο δὲ ποτε Μόριος παρὰ φίλῳ, κεκλημένων ἄλλων τε καὶ ἀνδρός του

ὃς σεμνὸς πως ἦν καὶ σκυθρωπός, οὐδὲ αὐτὸς πολὺ ἔλεγε, τοῦτο δὲ μόνον ἐπεχείρει ὅπως τοὺς μῦθον λέγοντας ἐξελέγξει, ὡς δὴ ψευδομένους δηλώσων. ἠγανάκτου δὲ οἱ ἄλλοι, οὐ διαφέρειν οἰόμενοι εἰ ψευδῆ τὰ λεγόμενα, συμπίπτου δὲ εἶναι γελοῖα λέγειν· τέλος δὲ ὁ Μόριος γνοὺς τὸ πρᾶγμα ὡς διακείται μάλα σπουδάζων ἔφη ἱερῇ ἰδεῖν θύοντα, καὶ ἱμάτιον μὲν φοροῦντα ῥόδου χρῶμα ἔχον, ζωστήρα δὲ κεράσου. ὁ δὲ δύσκολος Ψεῦδει οὖν, ἔφη· τίς γὰρ οὕτως ἀμαθῆς ὥστε ἄγνοεῖ τὸ μὲν ἱμάτιον λευκὸν εἶναι τῷ ἱερεῖ, τὸν δὲ ζωστήρα μέλανα; Σὺ μὲν οὖν ἀμαρτάνεις, ἔφη ὁ ἕτερος, ἐμὲ οὕτως ἀπερισκέπτως αἰτιώμενος ὡς ψεύδομαι· λευκῷ γὰρ τῷ ῥόδῳ ἤκαζον τὸ ἱμάτιον, μελαίνῃ δὲ τῇ κεράσῳ. γελόντων δὲ πάντων κύρδαμου δὴ βλέπων ὁ ἀνὴρ σιγῇ ἀπέχετο.

LXXX.

Μαλαβρίων ἐστὶ τι βάρβαρον γένος, οἱ πολλὰ τε ἄλλα ψευδῶς δοξάζουσι ὥστε μηδένα πείθειν μὴ οὐκ ἀληθῆ εἶναι· καὶ τὰς ψυχὰς τῶν θανόντων ζῶσις ἐνοικεῖν, ὥστε πάντας δεῖν ζῶσι φείδεσθαι ἦν καὶ ὑποπτεύῃ ἐνεῖναι ἢ θεοῦ ψυχῆν, ἢ τῶν φίλων του τῶν τεθνηκότων. ἔτυχε δὲ ποτε Ἄγγλος τις ἔμπορος ἡμέρας τινὰς παρὰ τοῖς Μαλαβρίοις διάγων, ὃς ἐς ὕλην ἐπὶ θήραν ἰὼν κακῇ τινὶ τύχῃ ὄρνιθά τινα ὑπὸ τῶν ἐκεῖ περύμηλον καλούμενον, ᾧ θεοῦ ψυχῆν οἴονται ἐνεῖναι. αἰσθόμενοι δὲ τοῦτο γενόμενοι, ἐλόντες ἀπήγαγον τὸν ξένον ὡς θεῷ τῷ ἡδικημένῳ θύσοντες. ὡς δὲ ἔργον τί διανοοῦνται καὶ τοῦ ἔνεκα ἀγανακτοῦσι, ἀγχινοὺς ὢν τοιοῦδε τι μηχανᾶται ἵνα σώζῃται· αἰτήσας γὰρ ὥστε ἀπολογεῖσθαι, ἔφη ἐν πλοῖφ καταδύντα τὸν πατέρα ἀπολέσθαι, καὶ τὴν ψυχῆν ἐς ἐγγέλυον εἰσβῆναι· ἰδὼν οὖν ἐγγέλυον ἐν θαλάσῃ νέοντα καὶ ὑπέρθε πετόμενον περύμηλον ἐπιθέσθαι μέλλοντα, αἰσχροὺς οἶσθαι εἰ τὴν τοῦ πατρὸς ψυχῆν περιόψεται ἀδικουμένην, καὶ ἀποκτείναι τὸν περύμηλον. οἱ δὲ δικασταὶ οὐ μόνον ἀπέλυσαν ἀλλὰ καὶ μέγα δῶρον ἔδωσαν ἀντὶ τῆς εὐσεβείας.

LXXXI.

Ἦν δέ ποτε Αἰτωλός τις Ἄξιός ὀνόματι ὃς φύσει μὲν πάνυ ἐπεικῆς ἦν καὶ χρηστός, τοῦτο δὲ μεμπτός, ὅτι οὐποτε δείπνον μετασχεῖν ἐδύνατο ὥστε μὴ οὐ πλέον πιεῖν ἢ προσῆκε, ἔξαχθεὶς δὲ ὑπὸ τε τῶν σιτιῶν καὶ τῆς ὀμιλίας. παρῶν δέ ποτε ἐν δείπνῳ μετὰ πολλῶν καὶ σοφῶν συμποτῶν ὥστε ἤδοντο διαλεγόμενοι καὶ γελῶντες, τοσοῦτο ὡς εἰώθει ἔπιεν ὥστε οἰκαδὲ βαδίζων οὐ τι σαφῶς ἤδει ὅ,τι ποιεῖ. Ἔδει δὲ ὡς ἔτυχεν ὀδῶ ἰέναι παρ' ἧ δένδρα ἐπεφύκει πολλὰ καὶ μεγάλα. δύο δὲ τῶν συμποτῶν οὐ διὰ πολλοῦ ὀπισθεν ἰόντες ἐθαύμαζον δὴ ἰδόντες αὐτὸν ἀβεβαίως τε βαδίζοντα καὶ τύχη τινὶ πρὸς μεγάλην δρῶν πταίσαντα. ἀναστάς δὲ καὶ κύψας ταπεινῶς, χαριέντως ὡς εἰώθει μεγάλη φωνῇ ἀλγείν ἔφη ὅτι ἔλαθε τὸν ἄνδρα τύψας, ἐλπίζειν δὲ συγγνώσεσθαι νυκτὸς οὕσης. ἀῖθις δὲ προῶν καὶ ταῦτο παθῶν ὡσαύτως ἀπελογοίτο. πολλάκις δὲ ταῦτο δράσας, ἰδόντων ἐκείνων, ἐν μέσῃ τῇ ὀδῶ ὡς ἀπορῶν καθημένος Ἄμεινον, ἔφη, αὐτοῦ μένειν μέχρι οὐ πάντες οἱ μακροὶ οὔτοι παρέλθωσι.

LXXXII.

Θώμιος βουλευτῆς ὢν βασιλέως ἄλλων τε ἔνεκα ἐλλόγιμος ἦν καὶ ὅτι οὕτω σοφὸς ἦν ὥστε εἰ ποτε ἐξαιφνης ἐς κίνδυνον ἔλθοι, ἀεὶ ἐμηχανᾶτό τι ὥστε ἐκφεύγειν. καθήμενος δὲ ποτε ἐπὶ τοῦ οἴκου, ὅποι τῆς ἑσπέρας ἐφοίτα ἵνα τῷ ψύχει ἀναπνεύσαι, λάθρα τις εἰσελθὼν ἀνέδραμε πρὸς αὐτόν καὶ μέγα βοῶν καταπηδᾶν ἐκέλευσε. ὁ δὲ καίπερ εἰδὼς μεμνηότα, ἐπεὶ πολλάκις εἶδε παρὰ ἰατρῶ ὃς ἐθεράπειε, ὅμως αὐτὸς γεραίτερος ὢν ἢ ὥστε βίᾳ ἀντιστήναι, ἤσθετο οὐκ ἂν ἐκφυγῶν εἰ μὴ δόλῳ ἔξαπατῶν τὸν ἄνδρα. ὥστε καταπηδᾶν ξυνεχώρησε· εἰρήσειν δε μᾶλλον ὅπως ἄριστα ἐπιχειρήσῃ, εἰ τὴν αἰλουρον (ἢ παρεκάθητο) πρότερον καταβάλοιεν. ὁ δὲ ἀκούσας ἤσθη, καὶ ἔλὼν τὴν αἰλουρον κατέρριψε· πεσοῦσα δὲ ἀνέστη καὶ ἀπέδραμε, ἐπεὶ πολὺ δύνανται πίπτειν οἱ

αἰλουροι ὥστε μὴ βλάπτεσθαι. Ἄγε δὴ, ἔφη ὁ Θώμιος, καταβῆς ζῆται αὐτὴν ἵνα οὕτω καταβάλωμεν, ὥστε νῦν γε μὴ οἶόν τ' εἶναι ἐκφυγεῖν· τοῦ δὲ προθυμουμένου δράσαι καὶ ἀποικοιμένου, ὁ Θώμιος χρησάμενος τῷ καιρῷ ἔκλεισε τὴν θύραν.

LXXXIII.

Οἱ Ἑπειρῶται καίπερ ἐν ὄρεσι ζῶντες καὶ πολλάκις βάρβαροι λεγόμενοι ὑπὸ τῶν πόλεις οἰκούντων, φιλόφρονες ὅμως εἰσὶ, ὥστε ἦν τις παραμένη πολλὰ ἔχει ἠκὼν ἀγγέλλειν. τούτων δὲ τινα μέτριον πλοῦτον κεκτημένον ἤτησε πένης τις τῶν ἐκεῖ, ὀνόματι Τόρνος, τριάκοντα μνᾶς δανείσαι, εἰ δὲ μὴ, ἐν φυλακῇ δεῖν γενέσθαι ὡς οὐκ ἀποδιδόντα. ὁ δὲ εἰδὼς ψευδῆ τε ὄντα τὸν Τόρνον καὶ ἀργὸν οὐκ ἤθελε, διὰ πολλὰς φάσκων κρυφίας αἰτίας οὐ βούλεσθαι δρᾶν ἂ αἰτεῖ. ὁ δὲ Τόρνος ἐσχέτλιαζε καὶ δεινὰ ἐποίειτο, ὡς θυμαστὸν ὃν εἰ ξένους μὲν πολλοῖς δανείζει φίλῳ δὲ μὴ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι εἰ δανείσαι τὰς μνᾶς, ἐπεὶ καιρὸς γένοιτο ἀποδοῦναι, ἀξιοῖ ἂν ἐκείνος μῆνα ἕτερον περιμένειν· διαλιπόντα δὲ τοσοῦτον χρόνον οὐδὲ τότε ἔτοιμον ἔσσεσθαι, ὥστε τελευτῶντας μηκέτι φίλους εἶναι ἀλλὰ ἐχθροὺς γενέσθαι. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἔφη, κρείσσον πολὺ ἡγοῦμαι φθάσαι ἐχθρὸς γενόμενος πρὶν τριάκοντα μνᾶς ἀπολέσαι.

LXXXIV.

Ἦν Συρακούσας ἀρτοποιίας τις ἦν ὡς κλέος εἶχεν ὡς πλακοῦντας θυμαστοὺς ποιῶν, ὥστε Ἀρχίος τις ποιητῆς ὢν τῶν αὐτόθεν, ὃς περὶ παντοίων πραγμάτων ἐποίει μέλος τι συνέγραψεν εἰς τοὺς πλακοῦντας, ὠτειότατον ὃν καὶ τοῖς πολίταις πάνυ ἄρεσκον. ἦσθη δὲ καὶ ὁ ἀρτοποιίας εἰ ὑπὸ Ἀρχίου ὑμνεῖται, ἐπεὶ δὲ οὐ πάνυ ἤρασκεν αὐτῷ τὰ κομψὰ ταῦτα τὰ ἐκ τοῦ μέλους, τοιαῦτα ἐμηχανᾶτο ἵνα ὁ ποιητῆς μᾶλλον γελῶσις γένοιτο. ποιήσας γὰρ πλακοῦντα ἄριστον, δεῖν ἐπὶ βίβλῳ ὄπῳ, τῷ Ἀρχίου μέλει

ἐχρήτο, καὶ ἐπέμφε πρὸς ἐκεῖνον χάριν ἅμα ἔχων οἶα ἄσας τυγχάνει. ὁ δὲ φαγὼν σφόδρα ἤδετο· ἐπεὶ δὲ τελευτῶν τὸ ἑαυτοῦ μέλος εἶδεν ὑποκείμενον, μικρὸν τι καὶ ἔχαλέπαινε· προσελθὼν οὖν τῷ ἀρτοπώλῃ καὶ χρόνον τινὴ διαλεγόμενος ἤρτο τί τὴν ποιητικὴν ἤβριξε· ὁ δὲ Οὐδῆϊς γάρ, ἔφη, ἀμφισβητεῖν δόναται μὴ οὐ δίκαια ἐμὲ πρᾶξαι· σὺ μὲν γὰρ μέλος ἐπὶ τοῖς ἐμοῦς πλακοῦντος ἐποίηεις, ἐγὼ δὲ πλακοῦντα ἐπὶ τὸ σὺν μέλος.

LXXXV.

Λυδὸς τίς ποτε, ὃν κατέλιπεν ὁ πατὴρ οὐκ ἔχοντα ὀπόθεν τροφήν λάβοι, ἐβούλευσε ληστῶν τινὴ λόχῳ προσχωρεῖν· εἰδὼς οὖν ἐν ὕλῃ ζῶντας προσελθὼν ἐπεὶ ἐδέξαντο εἶπε τί βουλόμενος ἦλθε. οἱ δὲ αἰσθόμενοι αὐτὸν ἰσχυρὸν τε ὄντα τῷ σώματι καὶ ἀγχίνουν συνεχώρησαν ὥστε ἐς τὴν σινοουσίαν δέχεσθαι ἕαν πρότερον σοφῶς τι κλέψας δηλώσῃ ἐπιωτήμων ὢν. ἔλεγον οὖν γεωργὸν τινα παρὰ τὴν ὕλην βοῦν παχείαν μέλλειν τῇ ὑστεραίᾳ ἄγειν, ὥστε κυλῶς παρασχεῖν εἰ θέλοι τὴν τέχνην φανερώσαι. Ἄναυστᾶς οὖν πρὸ τῆς ὑστεραίας καὶ λαβῶν ἐμβάδα τινα καλὴν ἢν οἶκοι εἶεν, ἐν τῇ ὁδοῦ ἔθηκε ἢ ἵναι ἐμελλεν ἢ βοῦς· αὐτὸν δὲ ὀνύριον ὕπισθεν ἀποκρύψας ταχέως τὸν γεωργὸν εἶδε μετὰ τῆς βοῦς προσερχόμενον· σκεψάμενος δὲ τὴν ἐμβάδα κειμένην κατέλιπε ὡς μόνην οἶσαν καὶ οὐδενὸς ἀξίαν. ἐπεὶ δὲ παρήλθε, ἀναλαβὼν ὁ Λυδὸς τὴν ἐμβάδα καὶ βραχυτέρᾳ ὁδοῦ δι' ἀγροῦ τρέχων αἰθῆς ἔθηκεν ἐν τῇ ὁδοῦ. ὁ δὲ ἀγροικὸς ἰὼν καὶ τὴν ἑτέραν ἐμβάδα ἰδεῖν οἴόμενος, ἀπέδραμε τὴν προτέραν εἰρήσων· ἐν δὲ τούτῳ ἀπήγαγε ὁ Μάστρος τὴν βοῦν.

LXXXVI.

*Ἄλλοτε δὲ ὁ Μάστρος ἵππον κλέψας ἐκ μέσου τοῦ στρατοπέδου τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλοὺς δὲ ὑπὸ στρατιωτῶν οὔτινας τὸν ἵππον ἀνέγνωσαν πρὸς τὸν στρατηγὸν ἀπήγαγε. ὁ δὲ χαλεπαίνων εἰ

οὕτω τολμηρῶς ἔκλεψε μᾶλλον ὅμως ἐθαύμαζεν εἰ ἐκ μέσων τοσοῦτων ἀνδρῶν τὴν λείαν ἐδυνήθη ἀποφέρεισθαι. ὑπέσχετο οὖν τῷ Μάστρῳ τῆς ζημίας τι ἀφήσειν ἢν δηλοῖ ὅπως ἔδρασε. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ἔργῳ ῥᾶον ἢ λόγῳ δηλώσειν, καὶ ἐπεὶ ξυνήσαν ἐκέισε ὅπου τὸ πρᾶγμα ἐγένετο, Σκόπει δὴ, ἔφη· ὦδε ἐν τοῖς εὐδοκίαις εἶρπον, ἐδλαβούμενος ὥστε λαθεῖν τοὺς φύλακας μηδὲ ψόφῳ ἐξεγείραι τοὺς ἑτέρους. ἐκεῖ δὲ ἦν ὁ ἵππος ὃν ἐμελλον κλέψαι, ταχέως δὲ ἐς τοῦτο ἀγαγὼν τοῦ τείχους καὶ ῥαδίως πῶς ἰπριβῆς ἴδεν ἀπέφυγον. ταῦτα δὲ εἰπὼν ἅμα τε ἐβ' ἵππον ἀναπηδήσας ὃς ἔτυχε παρὼν ἐψθουσε ἀποιχόμενος πρὶν ἐλείν τινα τῶν περιεστηκότων.

LXXXVII.

Ἄρκτος τις ὑπὸ Ἰνδοῦ θηρευτοῦ τοξευθεῖς, ἐπεὶ διερράγη ἡ ῥάχις, πεσὼν οἰκτρότατα ὠδύρετο, ὥσπερ λύκος πεινῶν. ὁ δὲ θηρευτῆς βέλος μὲν οὐκέτι ἀφήκε προσελθὼν δὲ τοιαύδε ἔλεξε· ὦ ἄρκτη ἦθι κακὸς ὢν ἀλλὰ μὴ ἀνδρείος ὡς προσηγοιῖ. εἰ γὰρ ἦνθα, καρτερῶν ἂν ἐδήλους οὐδὲ ἔκλαιες ἂν καὶ ἐμυλακίζου ὡσπερ γρυῖς· πολέμῳ μὲν γὰρ οἴσθαι ὄντα τὰ ἡμέτερα ἔθνη, τοὺς δὲ παρὰ σοὶ πρῶτον ἀδικήσαντας· ἡμῶν δὲ ἰσχυροτέρων γενομένων, λανθάνεις περιτρέχων τὴν ὕλην καὶ τοὺς χοίρους κλέπτων· ἴσως δ' ἂν καὶ νῦν χυίρει ἂν τύχῃς ἐν γαστρὶ ἔχων. εἰ μὲν γὰρ σὺ ἐνίκησας, καρτερήσας ἂν ὡς ἀγαθὸς ἀνὴρ ἀπέθανον· σὺ δὲ ὦ τῶν καθήμενος σχετλιάζεις καὶ μαλακιζόμενος τοὺς σεαυτοῦ αἰσχύνας.

LXXXVIII.

*Ἀθόλιος Ἡπειρώτης πλοσυριώτατος μὲν ὢν τοῦ πλοῦτου ὅμως οὐ μᾶλλον τῶν ἑτέρων τοιοῦτων εἰωθὸς τοῖς πενεστέροις μεταδοῦναι, ἔγνω ποτὲ ὅτι τῶν ἀγροίκων τινὴ τῶν μισθοῦ ἑαυτῷ γεωρ-

γούντων παῖς μέλλοι γενέσθαι. ὥστε φιλικόν τι ἐδόκει δρῶσειν, ἐπεὶ πένης ἦν ὁ ἀνὴρ καὶ πολλοὺς εἶχε παῖδας, ἦν παρ' αὐτὸν ἐλθὼν ἔρηται πῶς ἄρα πρῶσσει ἢ γυνή. ἀφικομένον δὲ διδύμους ἔφη γεγονέναι ὁ ἀγροικὸς ὥστε ἀπορεῖν ὀπόθεν τοσοῦτους θρέψῃ οὕτω φαῦλον ἀργυρίου μεμισθωμένους. ὁ δὲ Ἀθόλιος, Ἀλλ' ὦ φίλε, ἔφη, οἰκτεῖρω μὲν σε πολὺ· μέμνησο μέντοι τοὺς θεοῦς, ὀπόταν παῖδας ἀνθρώποις δῶσι, διδόντας αἰεὶ καὶ ὀπόθεν θρέψουσι. θρυλοῦσι γὰρ ταύτην τὴν παροιμίαν περὶ παίδων οἱ Ἱπειρωταί. Πάνυ μὲν οὖν, ἦ δ' ὅς, ὦ μέγιστε Ἀθόλιε· δοκοῦσι μέντοι μοι εἶσθαι ὅτε ἄγγελον ἄφρονα πέμπειν, ὃς ἁμαρτάνων ἄλλοσε μὲν τοὺς παῖδας ἄλλοσε δὲ τὴν τροφήν φέρει. γελᾷσας δὲ ὁ Ἀθόλιος τῆ ὑστεραία βουὴν ἔπεμψε τῷ ἀνθρώπῳ, ὡς παρ' ἐαυτὸν ἁμαρτόντων τῶν θεῶν ἦκουσαν.

LXXXIX.

Πολιμῶντος τῷ Σολιμάνη κοινὸν Ριχάρδου τοῦ βασιλέως, εἴ πως τὸ ἱερὸν σῆμα ἔλοι ὅπερ ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων ἔειλε, ἡγυμνάκει ἐκεῖνος γνοὺς καὶ φαῦλον λόχον τῶν πολεμίων πολὺν πλείονας τῶν σφετέρων ἐς φυγὴν δυνάμενον καθυπτάσκει. βουλευσάμενος οὖν τοιούτῳ τι ἐμηχανήσατο ὥστε φόβον παρέχειν τοῖς πολεμίοις. ἐς φυγὴν γὰρ ποτε τρέποντος τοῦ Ριχάρδου μετὰ ὀλίγων τινῶν πολλοὺς τῶν Μουσουλμάνων, πέμψας ὁ Σολιμάνης ἄγγελον ἐκέλευσε κάλλιστον ἵππον διδόντα τῷ βυσιλεῖ, λέγειν τοιαῦτα· ὦ βασιλεῦ, καίπερ πολέμιος ὢν ὁ Σολιμάνης ἄχθεται ὅμως εἰ οὕτως ἀγαθὸν ἄνδρα περὶ δεῖ ἐν τοσοῦτοις πολεμίοις ἰέναι. λέξαντος δὲ ἐδέξατο τὸ δῶρον ἐκεῖνος, κελεύσας ἅμα χαίρειν λέγειν τὸν Σολιμάνη καὶ πολλὴν χάριν ἀνταποδοῦναι. ὑποπτεύσας δὲ μὴ δόλος τις ὑπεστί, στρατιώτην τινὰ τῷ ἵππῳ ἐπέθηκε· ὁ δὲ γνοὺς ἐφήμερόν τινὰ ὡς ἐδιδάχθη πρὸς τὸν δεσπότην εὐθὺς ἀπέδραμε. καὶ ἐχαλέπαινε δὴ ὁ Σολιμάνης ἐπεὶ ἤσθητο σοφώτερον ὄντα τὸν βασιλέα ἢ ὥστε τοιαύτη τέχνην ἐξαπατηθῆναι.

XC.

Περὶ δὲ Τίμωνος τοῦ Ἀθηναίου τίς οὐκ ἐπύθετο, ὃς οὕτω μισάνθρωπος ἦν τὴν διάνοιαν ὥστε αἰεὶ ἐκείσε ἐφόιτα ἕπον μηδενὶ μέλλοι περιτυχεῖν, συλλόγους ἅπαντας καὶ συνόδους τῶν πολιτῶν ἀποφεύγων. ἐνὶ δὲ μόνῳ ἐδόκει ὀμιλῶν ἡδεσθαι, τῷ Ἀλκιβιάδῃ· ἐρομένου δὲ του διὰ τί οὕτω φιλεῖ αὐτόν, ὄντων πολλῶν ἐν τῇ πόλει ἀμεινόνων, δι' αὐτὸ ἔφη τοῦτο ἀρέσκειν, ὅτι οἶδε πολλῶν κακῶν τοῖς Ἀθηναίοις αἴτιον ἐσόμενον.

ἄλλοτε δὲ μόνος μετὰ φίλου τινὸς λεγομένου δειπνῶν, ἐπεὶ ἄρματα ἦν τὰ τε ὄψα καὶ ὁ οἶνος, ἐπαινοῦντος ἐκείνου πάντα ὡς ἡδὺ ὃν οὕτω ἐπτιᾶσθαι, Καὶ ἡδίων ἂν ἦν, ἔφη, σοῦ ἀπόντος.

ἄλλοτε δὲ μόνον παρὰ θυιάσση ἀλώμενον ἦκον τις γνώριμος ἤσπάζετο, καὶ ἤρετο εἴ τι βούλοιο Ἀθηνάζε φέρεσθαι· ὁ δὲ σκυθρωπὸς ὢν Οὐδὲν πάνυ, ἔφη, εἰ μὴ τὴν σὴν κεφάλην ὑπὸ σκηπτῷ.

PART III.

XCI.

Οἱ δὲ πρότερον ξύμμαχοι ὄντες Σαμνῆται καὶ Λουκανοὶ οὔτε προθύμως ἐδέξαντο, οὔτε, κάππερ ὠφελείας παρ' αὐτοῦ ἐφιέμενοι, εἶχον ὀπόθεν ἀργύριον αὐτῷ ποριῶσι, ἀμύχανοι δὲ ὄντες, οὐδὲ εἰ πιστεύειν ἤθελον ὡς ἀληθῶς ὁμοφρονοῦντι. οὕτω τοίνυν ἀπορῶν ὡς ἐκ Ρηγίου παρὰ Λοκροῦς εἰς Τάραντον παρέπλει, πειθόντων τινῶν τῶν περὶ ἑαυτὸν τὸ Περσεφόνης ἱερὸν ἐσύλησε. πολὺ δὲ ἀργύριον, ἐν τοῖς κάτω οἰκίημασι ἀνάριθμα ἤδη ἔτη ὀφωργημένον, ὅπερ οὐδεὶς πω ἀνθρώπων ἐδύνατο ἰδεῖν, λαβῶν ἐσέθηκεν ἐς τὰς ναῦς ἵνα εἰς Τάραντον κατὰ θάλασσαν κομίζου. χειμῶνος δὲ γενομένου αἱ νῆες μὲν ἀπώλοντο τὸ δὲ ἀργύριον ἐς Λοκροῦς ἐξηνέχθη. φοβούμενος δὲ ὁ Πυρρὸς αὐθις ἐς τὸν τῆς Θεᾶς νεῶν κελύσας ἀναθεῖναι ἔθουεν αὐτῇ ὡς παιῶων τὸν χόλον. ὡς δὲ οὐδαμοῦ ἐφάνη δεξιμένη τὴν Θησίαν, ἀπέκτανε μὲν τοὺς πείναντας συλλήσθαι, τρεῖς ὄντας ἄνδρας· ἐξεπλήσσετο δὲ καὶ τότε φοβούμενος αἰὲ μὴ ἢ θεᾶ ἔτι ὀργιζομένη διώκει, ὥστε τὴν στρατιᾶν ἠρσωμένην ἀπολέσθαι.

XCII.

Ἐν δὲ τούτῳ ἐκ φαύλης αἰτίας γενομένης στάσεως, μέγιστα ἂν ἐκινδύνευσε ἡ πόλις εἰ μὴ τύχη τιμὴ ἐσώθη. κελεύσαντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ λόχον ἕνα τῶν ἐν Ὀστίοις ἐς πόλιν ἔλθειν, λοχαγὸς τις Φάριος, ᾧ εἶρητο ὄπλα παρασκευάσαι, ἵνα ἡσυχαιέρον ἐκτελέσαι ὅπερ ἔδει, τῷ στρατηγῷ ὑπέσχετο νυκτὸς πορεύεσθαι, καὶ

τὰς ἀμάξας εἶπε ὀψὲ ἐς τὸ στρατόπεδον μετὰ τῶν ὄπλων ἄγεσθαι· γνόντες δὲ οἱ στρατιῶται ὅτι μηχανᾶται τι οὐδὲ δηλοῖ οὐδεὶς τί βουλεύεται, ὅσφ μᾶλλον ἐκρυπτε τοσοῦτῳ ὑπώπτευν τι κακόν. οἱ μὲν γὰρ τοὺς δούλους ἔφασαν ὀπλίξασθαι ἐπὶ τῷ ἀποκτείνειν τὸν τύραννον, τοὺς δὲ λοχαγούς αὐτοὺς τὰ τέλη ξυλλήψασθαι· οἱ δὲ οὕτως ἐμεθύσθησαν ὥστε οὐδὲν ξυνιέντες πάντα μᾶλλον ἐτάρασσον. τέλος δὲ οἱ ἐκ τῶν λόχων τοὺς κωλύοντας ἀποκτείναντες καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα ἐς τὰ βασιλεια δρόμῳ ἐφέροντο.

XCIII.

Οὕτω δὲ ἀθύμως τῶν πολιτῶν καὶ δυσχερῶς διακειμένων, οἱ στρατιῶται πάντες ἐκ τῆς πόλεως ὄντες πλὴν τινῶν τῶν περὶ τὸν ἄρχοντα, οὐκ ἔφασαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν θέλειν εἰσελθόντες τὰ ἑαυτῶν ἰδεῖν καθαιρούμενα. ὅτι δὲ ὁ ἄρχων αὐτῶν ἐπικαλουμένων ἤκει βοηθήσων, ἄλλα τε πολλὰ καὶ οἰκίαν προεῖς τοῖς πολεμίοις, οὐδὲ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν προτιμήσας ὥστε τῷ δῆμῳ ἐπαρκεῖν, τούτων οὐδὲν ἐφρόντιζον, αἰσχροκερδεῖς δὲ ὄντες καὶ τοῦ κοινοῦ ὀλιγοφρόντες. γνοὺς δὲ ὁ ἄρχων ὅτι δυσχεραίνουσι, τῶν σπουδαιότερων τινὰς ἐκέλευσε ζητεῖν ὅποσοι βούλονται, τῶν ἰδίων πάντως ἀμελοῦντες, προθύμως εἰσελθόντες ἐαυτῷ ξυγκινδυνεύειν, ἐν νῷ ἔχων ἢ μὴ ἱκανοὶ ὦσιν ἀμύνεσθαι, ἐκ τῶν πλησίον χωρίων ἄλλους μεταπέμψασθαι. πυθομένῳ οὖν πολλοὶ ἐφαίνοντο τῶν περὶ Νικίαν θέλοντες μὲν εἰσελθεῖν, πρότερον δὲ εἰδέναι ἀξιούντες τὸν στρατηγὸν ὅ,τι χρήσεται ἑαυτοῖς· ὥστε ἐκκλησίας γενομένης πᾶσιν ἐξαγγέλλεται ὅσφ ἐν κινδύνῳ εἰσίν, ἵνα φθάσωσι δὴ περὶ ἑαυτῶν τε καὶ τῶν χρημάτων βουλεύσαντες πρὶν παρεῖναι τοὺς πολεμίους.

XCIV.

Ὁ δὲ Δεκέβαλος ἄλλο τι μηχανᾶται τοιοῦδε· Λόγγινον γὰρ δόλῳ λαβῶν τῶν πρώτων τινὰ Ρωμαίων δηλώσαι ἐκέλευσε ὅ,τι

διανοείται ὁ στρατηγός· ὡς δὲ οὐκ ἤθελε, θαύμασας ἐκείνος ὡς ἀνδρείος ἔστι, καὶ αὐτὸς γενναῖος ὢν, τῶν μὲν δεσμῶν ἀπέλυσε, ὄμηρον δὲ κατέχων εἰρήνην ἠξίωσεν ἀντὶ τούτου ἐπὶ καλοῖς ποιῶνται. τοῦ δὲ Τραϊάνου οὐδὲν σαφὲς ἀποκρινάμενον, ὥστε μὴ ἀποθανεῖν τὸν δεδεμένον, γνοὺς ὁ Δόγγινος ἀποροῦντα αὐτὸν ἀπαλλάξαι διανοεῖτο ἐκουσίως θανάων· καὶ ἀπελευθερόν τινα ὡς Τραϊάνου πέμψας, ὡς ἐπὶ διαλλαγῇ τῶν στρατηγῶν, λάθρα ἐκέλευσεν εἰπεῖν ὅτι δέοι ὡς προθυμώτατα διαπολεμῆσαι. ἀπελθόντος δὲ τοῦ ἀγγέλου φάρμακόν τι παρεσκευασμένος κατέπειν. ὡς δὲ ἦσθετο ἠπατημένος ὁ Δεκέβαλος, ἀποδοῦναι ἠξίωσε τὸν ἄνδρα ὡς τὸν τεθνεῶτα ἀντιδώσων· ὁ δὲ Τραϊάνος δεινὸν ἐποιεῖτο εἰ τὸν ζῶντα τοῦ νεκροῦ ἀνταμείψει· ὥστε ἡμυρτεν ἐκείνος τῆς τιμωρίας.

XCV.

Ἐπεὶ δὲ τὰ περὶ ταύτης τῆς μάχης ἐς τὴν πόλιν ἠγγέλθη τῇ βουλῇ εὐθὺς ἔδοξε τὸν Παπίριον αὐθις ἠγεμόνα ἐλέσθαι· ὡς δὲ ὀνομασθῆναι ἔδει τὸν ἠγεμόνα ὑπὸ τοῦ ἐτέρου τῶν ὑπάτων, οὐδὲ τὸν Μάρκιον ἦδει οὐδεὶς ὅτι ποτε πέπονθεν, πρέσβεις ἔπεμψαν ἐς Ἐτρουρίαν πρὸς τὸν Φάβιον, οἵτινες ἀξιώσουσιν αὐτὸν τοῦτο δράσαι. ὁ δὲ τῷ Παπιρίῳ ἐχθρὸς ἐτύχαιεν ὢν, ἐμέμνητο γὰρ δὴ ὑπ' ἐκείνου ποτὲ ἀπαραιτήτως χαλεπαίνοντος σχεδὸν ἀπολόμενος. διὰ ταῦτα τοίνυν ἐς τὴν πρεσβείαν τοὺς πάνυ βουλευτὰς εἴλοντο, ὡς τούτων οὐχ ἦσσαν πεισόντων αὐτὸν τοῦ τῆς βουλῆς ψηφίσματος, ὥστε ἐκείνοις κίπερ δυσχεραίνοντα μὴ ἀντιστήναι. ὁ δὲ τοῦ τε ψηφίσματος ἀναγιγνωσκόμενου ἦκουε καὶ τῶν βουλευτῶν ἀξιοῦντων πείθεσθαι· οὐδὲν δὲ οὔτε λόγῳ ἀποκρινάμενος οὔτε ὄψει, ἀπεχώρησεν εὐθὺς τοῦ συνεδρίου. ἀνωτὰς δὲ μέσης νυκτός ὠνόμασε κατὰ τὸ εἰωθὸς τὸν Παπίριον ἐπαίνουντων δὲ αὐτὸν τῶν πρέσβεων ὡς εὖ δρᾷ τῆς ὀργῆς οὕτω κρατήσας, σιγῇ αὐθις ἦκουε καὶ οὐδὲν ἀντειπὼν ἀπέπεμψε.

XCVI.

Ἡσομημένη δὲ τῇ μάχῃ, ἡ Μαργαρίτη ἔφυγε μετὰ τοῦ παιδὸς εἰς ὕλην τινά, ἐν ἣ κρύπτεσθαι ἐπειράτο ὥστε μὴ ἀποθανεῖν. σκοτεινῆς δὲ οὔσης τῆς νυκτός, ὡς λησταὶ ἐπιθέμενοι τὸν χρυσὸν ἀφείλον, γνοῦσα οὕτω σφόδρα ἀμφισβητοῦντας αὐτοὺς τίς τὸ μείζον μέρος ἔξει, ὥστε μηκέτι κατανοεῖν ὅτι δρᾷ, λαβοῦσα τὸν καιρὸν εἰς τὴν ὕλην κατέφυγε. ἐνταῦθα δὲ ἐπειδὴ πεινώσα καὶ ἀπειρηκνῖα τοσοῦτον ἐπλανᾶτο ὥστε κόπῳ ἠσσωμένη ἡμελλε ἀπολέσθαι, ληστὴν ἐξαίφνης εἶδε μετὰ ξίφους προϊόντα, καὶ οὐκ ἔχουσα ὅπως φύγοι ἐβούλευσε ἀξιοῦν αὐτὸν οἰκτεῖραι· ὥστε προσελθούσα καὶ ὅπως ἔχει δηλώσασα, τὸν παῖδα ἔφη ἐπιτρέπειν αὐτῷ, πατρὸς ὄντα βασιλέως. ὁ δὲ θαυμάσας ὡς ἐπὶ δεινῷ πράγματι ὑπέσχετο μὴ μόνον ἀφέξεσθαι ὥστε μηδὲν ἀδικεῖν ἀλλὰ καὶ πάσῃ τέχνῃ τοὺς πολεμίους κωλύσειν. τούτου οὖν ὠφελούντος χρόνον μὲν τινα πολλὸν ἐν τῇ ὕλῃ ἐσώζετο, τέλος δὲ εὐρούσα καιρὸν εἰς Γαλλίαν ἀπέφυγε, ὑποσχομένη εἶ ποτε δύναμιν λάβοι ἢ μὴν μισθὸν αὐτῷ ἀποδώσειν.

XCVII.

Τῶν δὲ στρατοπέδων κατὰ τὸ τότε εἰωθὸς τρεῖς μάλιστα σταδίου ἀπεχόντων, ἐξελλόντες οἱ πολέμιοι ὡς ἐς μάχην ἐτάξαντο. ὁ δὲ στρατηγὸς προσήλαυε ὅπως τοὺς Ῥωμαίους κατασκέψαιτο· γνοὺς δὲ πλείους τε γενομένους καὶ ἐτέρως πως ἄλλο τι ὑπόπτως ἔχων, τοὺς μὲν ὀπλίτας ἀνήγαγε, ἱππέας δὲ τινος ἐξέπεμψε τοὺς πεισομένους τὸ γιγνόμενον. τῶν δὲ Ῥωμαίων πρὸς τὸ στρατόπεδον ἀναχωρησάντων διὰ μικροῦ περιήσαν οἱ ἱππεῖς, ὡς σκεψόμενοι τε εἰ μείζον ἄρα γεγένηται, καὶ ἅμα τοὺς διεσπαρμένους καταληψόμενοι. τοῖς δὲ ὄδῳ μόνον ἐδηλοῦτο τὸ πρᾶγμα· λέγουσι γὰρ τὴν σάλπιγγα, ἢ ἐκάστη ὑεὶ εἶ τι δέοι πράξει ἐσήμερι, ἐν μὲν τῷ

ἐτέρῳ στρατοπέδῳ ἄπαξ, ὡς εἰώθει, ἀκοῦσαι, δις δὲ παρὰ τῷ Λιφίῳ. ὥστε γνοὺς ὁ Ἀσδρύβαλος ὅτι ἄμφω πάρειςιν οἱ στρατηγοὶ οὐδὲ οἶός τ' ὦν ξυνεῖναι ὅπως δὴ ὁ Νέρων ἐκπέφευγε τὸν Ἀννίβαλον, ἀλλὰ δείσας μὴ τὰ ἔσχατα πάθωσι, πορρώτερω ὑποχωρεῖν ἐβούλευσε· καὶ τὰ πυρὰ ἀποσβέσας τὸ στράτευμα ἅμα νυκτὶ ἀναστήσας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἀπήγεν.

XCVIII.

Ἐς φυγὴν οὖν καταστάντες οἱ μὲν ὡς ἕκαστος οἰκνῆμα τι ἴδοι κατέδραμον· ταῦτα δὲ ξύλινα ὄντα ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν ταχέως ἤπτετο· οἱ δὲ ἐς ἱερά, ἄλλοι δὲ οὐκ ὀλίγοι ἠγουμένων ἱερέων τινῶν τοὺς μεγαλοὺς πύργους κατέσχον. λόγος δὲ ἦν, ὡς εἴρηται, ὅτι ἦν τι τοῦ τείχους καθαιρεθῆναι, ὃ θεὸς μέγα βεῦμα ἐκχέας ἀπολεῖ τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ πειθόμενοι, μόγις ἀνασπᾶσαντές τι τῶν λίθων, ὡς κόνις ἀλλ' οὐχ ὕδωρ ἀπέρρει, οὐδὲ ἐβοήθουν δὴ οὐδὲν τοῖς δεομένοις οἱ θεοί, ἀνέλπιστοι οὖν ὄντες ἐς τὰς ξυλίνας ἐπάλξεις τὰς ἰπὲρ τοῦ ἱεροῦ σινεδριμίου. ἐντὸθεν δὲ λίθους καὶ ἀκόντια καὶ πυρφόρους οἷωτοὺς καταρρίπτοντες τοὺς πολεμίους ἐπειρῶντο ἀπωθεῖν, ὥστε μὴ τὴν μεγάλην κλίμακα ἀνιβῆναι· ἢ δὲ διὰ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι βᾶθρων ἐπ' ἄκραν τὴν πυραμίδα ἀνέφερε. οἱ δὲ ὡς σιδη-ῦς ἔχοντες τὰς κυνᾶς ὀλιγώρουν τοῦ πυρός, ἀναλαβόντες δὲ τοὺς οἷωτοὺς τὴν ἐπάλξιν ἤψαν, ὥστε ξυλίνη οἶσα ταχέως κατεκαύθη. ὅμως δὲ ἔτι ἀντείχον οἱ ἔσωθεν, οὐδὲ ἐξὸν δὴ σωθῆναι ἐνδοῦσιν οὐδεὶς ἤθελε πλὴν ἑνὸς μόνου· οἱ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ἐπάλξεως καταπηδήσαντες οἱ δὲ πυρὶ ἐμπρησθέντες πάντες ἀπώλοντο.

XCIX.

Τούτων δὲ ἀφικομένων, ἠγουμένου τοῦ Νέωνος, δς οὐδένοσ ἦσσω ἦν τῶν Χίων γνώμην τε καὶ ἀρετὴν, ἐθάρσουν αἰθις οἱ στρατιῶται.

ὁ δὲ εὐθὺς παραγεγόμενος τὸν Νικίαν ἔπειθεν ὦν διανοεῖτο μεταστάντα μείζονι τῇ δυνάμει τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων προσβαλεῖν. οὗτος δὲ τότε μὲν ἠσυχάζειν ᾤετο δεῖν, καὶ ἦσσω δὴ ὦν ἦ ὥστε ἐξ ἴσου μάχεσθαι, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωται, τειχισάμενος τὸ χωρίον ἐκαθέζετο ὡς ἐκείνους, ἦν ἐπίωσιν, ὑποδεξόμενος. νῦν δὲ πολλὴ δὴ περίεστη τὸ πρᾶγμα· ἐπιγενομένων γὰρ τῶν Χίων καὶ ἀτακτοῦντος τοῦ στρατοῦ τῶν Λακεδαιμονίων οὐκέτι ὁμοίως ἦσσαν ἦσαν. ἠπίστατο δὲ δὴ τοὺς μὲν ἐπίοντας κἂν δεῖνός ἢ ὁ κινδύνος οὕτω προθύμους καὶ τολμηροὺς φερομένοις ὥστε καὶ πολλὴ πλειόνων κρατῆσαι· οἷς δ' ἂν παρὰ γνώμην τις προσβᾶλλῃ τοῦτους οὐχ ἦσσαν ἐκπλαγέντας καὶ σχεδὸν τι πρὶν συμμίξαι νικωμένους. ὥστε ταῦτα λογισάμενος καίπερ εὐλαβῆς ὦν συνεχώρησεν ὥστε ἐπιχειρεῖν. ἔδοξε δὲ εὐθὺς μετὰ τὰ Ἰσθμια ἐπιέναι, ὡς ἀπροσδοκῆτους τοὺς Λακεδαιμονίους ἐορτάζοντας ληψομένους.

C.

Ὁ δὲ ἄγγελον πρὸς πόλιν πέμψας ἂ ἐν νῷ ἔχει ἠγγελε, στρατευμὶ δεῖν ξυλλέξει οἵτινες τὴν Ρωμαίαν αὐτοῦ ἀπόντος φυλάξουσι. πρότερον μὲν γὰρ διὰ τῶν Κιμνίων ὄρων ἔπεμψε πευσόμενόν τε τὰ ἐκείθεν καὶ τῶν Οὐμβριῶν τινὰς ἦν εἶναι πείσοντα ὥστε συμμάχους σφίσι γενέσθαι. ὁ δὲ ἐνσκευάσας ἑαυτὸν ὡς ποιμένα, ἐπεὶ αὐτὸς τε τῇ Ἰσθμῶν γλώσση ἐχρήτο καὶ δούλον ἔνα παρέλαβε ὡσαύτως χρώμενον, δς ἐκ παιδὸς συνετέθηραπτο αὐτῷ, διὰ τῆς Ἰσθμῶν δὴ μέχρι Καμέρτης τῆς Οὐμβρίας (καλοῦσι δὲ ἕτεροι Καμέρινον) ἀφίκετο, πέρα τῶν Ἀπεννίνων πρὸς βορέαν κειμένης. οἱ δὲ ἀσμένως δεξάμενοι ἄγγελοι ἠξίουσαν τῷ στρατηγῷ, ἦν προσέλθῃ, πανδημεὶ προσχωρήσειν καὶ διὰ μηνὸς ὄλου ποριεῖν τὰ ἐπιτήδεια. ἦκοντος οὖν καὶ τοιαῦτα ἀπαγγέλλαντος, ἀναθαρσῆσας ὁ Φάβιος φθάσαι δεῖν ᾤετο πράξαντα ἂ διανοεῖται, ὑποπτέων δὴ μὴ ἢ βουλή, ἐὰν μελλήσῃ, ἀείπη μὴ τοιαῦτα τῷ στρατεύματι κινδυνεύσαι.

CI.

Τῶν δὲ Ῥωμαίων καὶ Λατινῶν οὕτως ἐνάντιον ἐστρατοπεδευμένων, ἀπέειπον οἱ στρατηγοὶ ὡς μάλιστα μηδένα εἰκῆ ἀκροβολεῖσθαι μηδὲ κατ' ἄνδρα τοῖς πολεμίοις συμβαλεῖν. τοῦτο δὲ ἐποίησαν, ἵνα μὴ εἰκῆ συμμίξαντες ταραχθεῖεν, ἐπεὶ ἀμφότεροι ὅμοιοι ἦσαν γλώσση τε καὶ ὄπλοις, καὶ ἴσως καὶ βουλόμενοι μηκέτι τοῖς Λατινοῖς συγγενέσθαι, ἵνα μήτε ἐκεῖνος τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν πύθουτο, μήτε οἱ στρατιῶται τῆς προτέρας φιλίας ἀναμνησθέντες φροντίζοιεν πότερον ἐπ' ἀξιώχρεω αἰτία πολεμοῦσι. ἐνταῦθα δὲ Τίτος Μάνλιος ὁ τοῦ στρατηγοῦ, προκαλουμένου Γεμίνου τοῦ Τουσκαλιανοῦ, ὀλιγωρῶν τοῦ εἰρημένου ἐς χεῖρας γεγόμενος ἀπέκτεινε. ὡς δὲ ἐνίκησε, ἤκων ἐς τὸ στρατόπεδον τὰ σκῆλα παρὰ τὸν πατέρα κατέθηκε· ὁ δὲ ἀποτρεπόμενος καὶ συγκαλέσας ἐς μέσον τὸ στρατόπεδον τοὺς στρατιώτας, πάντων παρόντων ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι τὸν νεανίαν.

CII.

Ἐτεροι δὲ τῶν βουλευτῶν χαλεπώτερον ἐβούλοντο πράξαι· τούτων δὲ τις καλέσας τοὺς πρέσβεις τῶν Πριφερνατῶν, οἵτινες συγγνώμην ἤκον αἰτήσαντες, ἤρετο· Τί ἄρα καὶ ἑαυτοῖς ἀξιοὶ εἶναι παθεῖν δοκοῦσι· τῶν δὲ τινος ἀποκριναμένου ὅτι τοιαῦτα δὴ οἷα οἱ ἐλευθεροὶ ἀξιοῦντες γενέσθαι, δείσας ὁ στρατηγὸς μὴ χαλπαῖνοιεν ἔτι μᾶλλον τοιαῦτα ἀκούσαντες, καὶ βουλόμενος πειρᾶν εἰ μετριώτερόν τι λέξουσι, Ἄλλ' ἡμῖν, ἔφη, ἦν νῦν σώζωμεν, ποῖαν δεῖ εἰρήνην ἐλπίζειν τὸ λοιπὸν πρὸς ὑμᾶς ἔγεσθαι;

οἱ δὲ ἀληθῆ καὶ ἀσφαλῆ ἔφασαν, ἦν γε ἐπὶ καλοῖς συμβῶσιν· εἰ δὲ μή, οὐ διὰ μακροῦ λελύσεσθαι· ἐνταῦθα δὲ οἱ μὲν ἄντικρυς ἔφασαν ἀφαστάναι τοὺς τοιαῦτα λέγοντας· οἱ δὲ πλείονες οὐδὲν τοιοῦτον ἐνεθυμῶντο, καὶ ὁ στρατηγὸς πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους περιστραφεὶς οἷπερ ἐγγὺς ἐκάθηντο, πάντων ἀκουόντων ἔφη ὅτι οἱ τῆς ἐλευθερίας οὕτω σφόδρα ἐπιθυμοῦντες δίκαιοι διὴ εἰσὶ Ῥωμαῖοι γενέσθαι.

CIII.

Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, οὕτως ἐν χωρίῳ ἀπειλημένοι ὥσπερ καὶ πρότερον ὁ Φλαμίνιος ἐν Θρασυμενῷ παντάπασιν μὲν ἠσπῶντο, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης ἐσῶθησαν μὴ πάντες ἀπολέσθαι. οὐδὲ μὴν πρὸς τὸ πέδιον ἀναχωρεῖν ἐξῆν, ἐπεὶ τὴν ὀπισθεν ὁδὸν ἢ τὸ στενὸν εἰσῆλθον κατείχον οἱ πολέμιοι, ὥστε οὐδὲν ἄλλο ἐδύναντο δρᾶν ἢ ἐν τῷ στενῷ στρατοπεδευσάμενοι, οὐ πολὺ ἀπέχοντες ὅθεν ἐγένετο ἡ ἦσσυ, ἐκεῖ ἀνέλπιστοι περιμένειν τί συμβήσεται. κρατοῦντες δὲ οὕτω οἱ Σαμνῖται τῶν πολεμίων ἕμενον ἠσυχοὶ καὶ αὐτοὶ ἕως λιμῷ ἀπόλοιτο· τὴν δὲ ὁδὸν κατέχοντες ἐκείνων ἐκατέρωθεν, καὶ φυλάσσοντες εἰ πῃ πειρῶντο ὑπὲρ τὰ ὄρη ἐκφυγεῖν ἐπιθεν καὶ ἐπιθεν, ἐξορμάσθαι βιαίως ἐπιχειροῦντας ῥιθιδίως ἐκώλυον. οὐδὲ ἡμελλόν δὴ τοσοῦτοὶ γε ὄντες καὶ ἐν στενῷ ἀπροσδόκητοι περιβεβλημένοι τροφήν ἔχειν ἐπαρκῆ εἰ μὴ βραχύν τινα χρόνον. ὥστε τέλος ἐνέδοσαν ἑαυτοὺς τοῖς Σαμνῖταις.

CIV.

Ἴδὼν δὲ ποτε λοχαγόν, ὕπερ ὡς συστρατειωσάμενος ἄριστον ὄντα ἦδει στρατιώτην, νῦν δι' ἀγορᾶς ἀγόμενον πρὸς τὸ ἐργαστήριον τῶν δανεισάντων, ταχέως προσήλθε, καὶ μαρτυρόμενος ὡς δεινὰ πάσχει, αὐτὸς ἀποδοῦς τὸ ἀργύριον ἐξέλυσε τὸν ἄνδρα· ὡς δὲ τοῦτο δράσας φίλτατος ἐγένετο πᾶσι ἐξήγετο τοιαῦτα ἔτι διαπράσσεισθαι· καὶ δημοσίᾳ τὰ τιμιώτατα τῆς οὐσίας πωλήσας οὐκ ἔφη πολίτην οὐδένα περιύψευθαι διὰ τὸ δεδανείσθαι δεσμώτην γενόμενον, ἕως αὐτὸς ἔχει ὅψω ἐκσῶσει. τοῦτο δὲ ὑποσχόμενος οὕτω καὶ ἐξετέλει ὥστε καὶ τετρακοσίοις δανείσας λέγεται καὶ τόκον οὐδένα πρᾶξις τὰ τε χρεῖα λύσει καὶ αὐτοὺς μὴ ἐν δεσμοῖς εἶναι ἐκσῶσαι.

τοιαῦτα δὲ ὠφελήσας πᾶσιν ἀμέτρως φίλος ἐγένετο, ὥστε καὶ δήμον πατήρ κεκλησθαι καὶ περὶ τὸν οἶκον τὸν ἐν ἀκροπόλει αἰεὶ πλήθος πολιτῶν συναγείρεσθαι.

CV.

Οὐ μὴν ἀλλὰ πολλοὺς ἤδη ξυνομόσαντας ὥστε ἀποκτείναι ἑαυτὸν, οὓς οὐκ ᾔετο τῷ βασιλεῖ ὡς ἀληθῶς εὖνοιαν ἔχειν· τὸν δὲ Συνδερκόμιον, παντὶ ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ πρότερον πρόθυμον ὄντα, ὃς ἤδη οὐχ ἄπαξ μέλλων ἀποκτείνειν θείῃ τινὶ τύχῃ ἐπ' αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπροσδοκῆτως ἔτυχε σφαιλεῖς, ἐπεὶ φανερώς ἐπιβουλεύοντα ξυνέλαβε, ἐλεγχόμενον παρὰ τῷ δικαστῇ οὕτω θαρσοῦντα εἶρε, ὥστε οἶσθαι δοκεῖν καὶ ἔτι ἀποκτενεῖν, καὶ φανερὸν γενέσθαι ὅτι πολλοὶ εἰσι καὶ ἕτεροι ξυνομόσαντες ἄδηλοι, οὐχ ἦρσον θαρσοῦντες· ἐπεὶ δὲ διεπρήξατο ὥστε κατακριθῆναι, τοιοῦτος ὄμως τῷ τε σχήματι καὶ τοῖς λόγοις ἐδόκει εἶναι οἷος ἂν τις πεποιοῦς μηδὲν πείσεσθαι· ὥστε οἰόμενος στρατιωτῶν τινὰς ἐξελεῖν μέλλοντας αὐτὸν τοῦ κινδύνου, ἀκριβέστατα ἐκέλευσε τηρεῖν τὸ δεσμοτήριον, καὶ φύλακας ἱκανοὺς δεῖ παραμένειν· γενομένης δὲ τῆς ἡμέρας οὓς μὲν ᾔετο πιστοτάτους εἶναι ἐπὶ τῷ ὄρει κατέστησεν ἔνθα ἦν ὁ κυφῶν· τῶν δὲ φυλάκων ἐξεγειρόντων τὸν ἄνδρα τεθνηκῶς ἐπὶ τῆς κλίνης ἐφάνη.

CVI.

Μόνος δὲ ὁ Μισχέρμιος οὐκ ἔφη διαρρήδην οὔτε αὐτὸς πρότερον ἀπολείψειν τὸ στράτευμα οὔτε τῶν ἑαυτοῦ οὐδένα, πρὶν ὡς εἴρητο ἐς Γαλλίαν ἐσβάλοισιν· ἀνάγκη γὰρ εἶναι τοῦτο μὲν δρᾶσαι πιστὸν γε ὄντα· ἀφικόμενος δὲ καὶ καταστάντος τοῦ στρατοπέδου μόνος ὡς βασιλέα ἐλθὼν παραιτήσεσθαι ὥστε ἀπελθεῖν, ὡς μετὰ τοῦ ἄρχοντος ξυνθέμενος, εἴ τι οἴκοθεν δεοὶ ἀποχωρεῖν ἐξεῖναι αὐτῷ τε καὶ τοῖς στρατιώταις· οἱ δὲ ἀντίεπον ὅτι νῦν μὲν οἷος τ' ἐστὶν ἐνόμως ὅτι ἂν βούληται ποιεῖν· ἦν δὲ ἐν Γαλλίᾳ καταληφθῆ ὧν οὐκέτι δυνήσεσθαι· ὁ δὲ αἰτεῖν μὲν ἔφη δεῖν ἑαυτὸν, ἐκείνον δὲ εἶσαι· σαφῶς δὲ εἰδέναι, ἐπειδὴν αὐτὸς ἐκτελῆ τὸ ξυμβὰν οὐδὲ ἐκείνον ἐξαπατήσοντα· ἦν δὲ καὶ πειρᾶται οὐδὲν

πλέον ἔξειν, ὡς ἑαυτῷ τοὺς στρατιώτας ὅποι ἂν ἀπὲρ ἀκολουθήσοντας· ὥστε ἀξιοῦν ἀπαγγεῖλαι τῷ τε βασιλεῖ καὶ τῷ Ἰβήρῳ ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἤξειν, εἰ δὲ στρατοπεδεύεσθαι ἐξεῖν οὐ διὰ πολλοῦ παρέσεσθαι καὶ τοὺς στρατιώτας.

CVII.

Ὁ δὲ Ὀρμόνδιος σαφῶς ἤδη ἐπηγγείλατο τῷ βασιλεῖ λάθρα αὐτὸς ἐς Ἀγγλίαν ἐλθὼν τοῖς προθύμοις συγγενέσθαι· καὶ εἰ μὲν εὖ τύχοι βεβουλευμένον, θαρσυνεῖν τε καὶ τοὺς ἄλλους πείσειν προσχωρεῖν, εἰ δὲ μήπω δόξαι ἔτοιμα εἶναι, κατασκευάσειν ὥστε ἡσυχάζειν· τῶν δὲ ἐν τῇ χώρᾳ τὰ γε βασιλέως φρονούντων οὐδέ' ὄντιν' οὐκ εὐθὺς πείσεσθαι.

ὁ δὲ θεσμοθέτης οὐκ ἠθελε συγχωρεῖν, οἰόμενος αὐτὸν ἀνοήτως ἐπὶ τὰ ἀδύνατα ὠρμηῆσθαι, οὐδὲ ἔχων ὅπως τι ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίξοι· ὁ δὲ Ὀρμόνδιος τοῦ μὲν κινδύνου κατεφρόνει τὸ παράπαν, ὡς πάντων τολμώντων μετὰ θαυμασίας ὁσῆς ἀσφαλείας ἐς Ἀγγλίαν ἐλθεῖν καὶ μῆνᾴ διατρίψαντας ἐν τῇ πόλει ἀναχωρεῖν, καίπερ τοῦ Κρομνέλλου οὐχ ἦκιστα δὴ τότε ἀκριβῶς φυλάσσοντος· συγχωροῦντος δὲ βασιλέως ὥστε ἰέναι αὐτὸν τοῦτο μόνον εὐλαβοῦντο μὴ ἀπὸν φθόνου παρέχοι καὶ λόγον ποῖ ἄρα ἀποδημεῖ· ὥστε χρόνον τινὰ ἐθρύλου ὡς μέλλει δὴ εἰς Γερμανίαν πλείεσθαι ἵνα παρὰ τοῦ Νεοδήμου ὃς εὖ πρὸς βασιλέα διέκειτο δύο λόχους ἐκείνῳ κομίζοιτο.

CVIII.

Ὁ δὲ κίνδυνον μὲν λέγουσι ἐνεγέλασε καὶ ἤρετο τί ἄρα φοβοῦνται στρατηγούντος ἑαυτοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἀποθανεῖν ἐθέλοντος· ὁ δὲ Νικίας οὐκ ἀλόγως ἔφη τοῦ κινδύνου μνησασθαι ὅτι διέρχονται ὁσημέραι ταύτῃ στρατιώται, καὶ ἤδη ἓνα λόχον

ἐν τῇ πόλει παρεῖναι ὥστε ἴσως ἀπόντος ἐκείνου φθάσαι ἂν ἀπολόμενοι πρὶν βοήθειάς τυχεῖν· καὶ ἅμα ἐξηγεῖτο οἷα ὑβρίζουσι. ὁ δὲ πρὸς πάντα ἀπεκρίνατο ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν ὅπλων τοσαύτην ἔχει ἔνδειαν ὥστε λαβεῖν ἀνάγκη εἶναι. οἱ δὲ ἅ αὐτοὶ τοῦ σφετέρου ἀργυρίου ὠνήσαντο ταῦτα προσήκειν τι ἑαυτοῖς ἠξίου· ὁ δὲ οὐδὲν προσείχεν, ἀλλὰ βεβουλεύσθαι ἔφη ἀρπάζειν. ὥστε ἀπολιπὼν αὐτὸν ὁ Νικίας καὶ πολλοὺς εὐρῶν συλλεγέντας ἀπήγγελλε πάντα ὅσα διελέγοντο· οἱ δὲ ἀντέπουν, εἰ ἐκεῖνος μόνον συγγένοιτο, καὶ ἀποθανεῖν ἔτοιμοι εἶναι ὥστε μὴδ' ὅτιοῦν λαβεῖν τὸν στρατηγόν· καὶ δὴ καὶ ἀναβάντες αὐτὸν τε καὶ τὸν θεράποντα καταβαλόντες ἐκτραχηλιεῖν.

CIX.

Καὶ τῷ μὲν ἄρχειν οὐχ ἠδεσθαι, ἐπαχθὲς ποιούμενος· ἀξιωθὲς δὲ τοῦτον, ἐθέλειν τοῖς τοιαύτην τιμὴν οἰοῦσιν ὑπηρετεῖν, ἢ μὴ βαρὺ πῶς ἢ τῶν παρόντων τινί· ἐὰν δὲ τις οὕτως ἔχων δηλώσῃ πρὶν ἄρχοντα προκηρυχθῆναι, ἐδεργείαν ἠγήσασθαι. οἱ δὲ κοινῇ ἔφασαν οὐχ ὅπως ἀρκεῖν ἑαυτοῖς τοῦτο ἀλλὰ ἠδονὴν παρέχειν μεγίστην. ὁ δὲ ἀντέπεν ὅτι εἰ ἀληθὲς εἴη ὅπερ λέγοιεν ἀξιῶ αὐτοὺς προθύμως καὶ ἀπροφωσῆτως τῶν τῆς πόλεως συνεπιλαβέσθαι· λιπαρεῖν δὲ σφόδρα, εἰ τι μὴ ἀρέσκει ἢ αὐτὸς ἢ τὸ τὴν πόλιν παρὰ τοῦ πέρυσιν ἄρχοντος διαδέχεσθαι, εὐθὺς σαφῶς δηλῶσαι, ὡς τότε μὲν λέγουσι χάριν πολλὴν εἴσεσθαι, ὕστερον δὲ μεταχειρίζαντι τὸ πρᾶγμα ἢν τις ἀντιωτῇ καὶ ὅτιοῦν ἢ τῇ ἀρχῇ ἀνθαμιλλᾷται, οὐκ ἀνέξεσθαι ἄρχων μὲν γὰρ οὐκ ἀκριβολογήσεσθαι, ὅσα δὲ ἔννομον καὶ δίκαιον εἴη ἀξιῶσαι, οὐδένα ἕωςεν παραβῆναι.

οἱ δὲ ἅπαντες ὁμοίως δίκαιον εἶναι ἔλεγον καὶ ἐπιτήδειον ἄρχειν, αὐτοὶ δὲ ὠφελίμειν μᾶλλον ἢ τῆς ἐξουσίας τι ἀφαιρεῖν πειράσεσθαι.

CX.

Πειρωμένῳ δὲ πάνυ χαλεπὸν ἐγένετο κατέχειν τὸ χωρίον, τοσούτων περιεσθηκότων πολεμίων· εἰ δὲ μὴ τῇ τε ἀρετῇ ἀήσητος ἦν, καὶ τὰ τε τῶν θεῶν καὶ τῆς πόλεως ἐν τοῖς πρώτον προὔθυμείτο, οὐκ ἂν τοσαῦτα κινδυνεύειν ἵέσθη, ἐπεὶ πάντα σαφῶς προείδεν, οὔτε νέος ὢν ἔτι οὔτε ἀξύνετος. τοὺς μὲν γὰρ ἐν τῇ πόλει ἦδη τὸ πλέον τῷ δήμῳ ἐναντιουμένους· εἰ δὲ καὶ πάντες ἄλλως ἐφρόνου, πολλοῦ δεῖν τοῦ μὴ οἶους ἔ' εἶναι πλείοσι μαχομένους ἀμύνεσθαι οὐδὲ τοὺς τὰ δήμου φρονούντας στρατιώτας διὰ τοσούτου ἀπεχόντας ὠφέλειαν εἰκὸς εἶναι ἐν καιρῷ πέμψαι. οὐδὲ ἐλπίδα δὴ εἶναι ἄλλην τοῖς ξυγκινδυνεύουσι πλὴν ἑαυτοῦ· ὥστε τοῖς μὲν ἰσπεύσιν ἐξείναι, ἐπεὶ οὐκέτι περὶ πατρίδος δύναντο μάχεσθαι, ὑποχωροῦσι γοῦν καλῶς ἐς τὸ στρατεύμα σώζεσθαι· δεῖν δὲ ἑαυτὸν ἢ νικήσαντα ὀρθοῦσθαι ἢ ἐν ἀσθενεστάτῃ πόλει καρτεροῦντα σφαλῆναι. Ὁ δὲ Λάμαχος καίπερ τὰ αὐτὰ δοκῶν κινδυνεύειν, σοφῶς μέντοι διεπράξματο ὥστε λόγῳ μόνον στρατηγῶν ἐκείνῳ πάντα ἔργῳ ἐπιτρέπειν, ἐλπίζων δὴ κατορθώσας μὲν ἔξεν τὸ κλέος, εἰ δὲ μὴ, ἀναχώρησιν γοῦν ὑπάρχειν.

CXI.

Ἐνταῦθα δὲ χρόνον τινὰ ἐπισχών, ἐπεὶ Ἰππίας Θήβηθεν ἐξορμώμενος φόβον ἀπέσχε μὴ ἐπὶ τὴν πόλιν δὴ ἔλθῃ, καταλιπὼν τι τοῦ πέξου καὶ τῆς παρασκευῆς ἐκείνῳ παρηκολούθει· ὁ δὲ γνοὺς διενόησματο φθάσαι πρὶν ἐπελθεῖν τοὺς μέλλοντας μάχην συμβαλῶν, ἐθελόντων δὲ ἐκείνων ἰσόρροπος ἐγένετό τις μάχη περὶ ἧς τοῖς τὰ τοιαῦτα συγγράφασιν καθ' ἕκαστον δεδήλωται. τῷ δὲ Ἰππίῳ ἀπέθανε μὲν ὁ στρατηγός, τὸ δὲ σημεῖον εὐλῶ, ὃ ὕστερον ἐκομίσαντο τοῦ δὲ δήμου πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἀπέθανον καὶ ἐλήφθησαν. καὶ ὁ μὲν Νικίας ἐς Θεσπιάς ἀφίκετο, ὁ δὲ Ἰππίας ἐς Κόρινθον ὅθεν ὁ Ἀλκιβιάδης κατέδραμε τὴν χώραν πολλὰ δῶμων καὶ βλάπτων. ὥστε φοβουμένων τὸν Ἰππίαν τῶν οἰκοθεν, μετεπέμψατο τὸν Νικίαν ὁ δήμος εἰπὼν περὶ τὴν πόλιν καθῆσθαι· ἐπεὶ δὲ ἦκεν καὶ

παρῆν ὁ Ἰππίας ἐς Ἐλευσίνα, ἐλθόντες πρέσβεις τινὲς ἤξιωσαν ἐς σίμβασιν ἔλθειν· ὁ δὲ τὸν θεὸν ἐμαρτύρητο ἢ μὴν ἄχθεσθαι ἕβ' οἷς ἔπαθον, καὶ ἵνα τὰ περὶ εἰρήνης πράσσοι ἐς πόλιν ἐθέλειν μεταστὰς ἂ αἰτούσι πυθέσθαι καὶ ἐς λόγους ἔλθειν.

CXII.

Τότε δὲ συγκαλέσας τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ δηλώσας αὐτοῖς οἷον πράγματι ἐπιχειροῦσι, σαφῶς ἔφη εἶδέναι ὅτι δίκαιοι γε καὶ εὐτεβεῖς ὄντες οὐκ ἂν οὐδ' εἴ τι γένοιτο σφαλεῖεν ὧν γε ἅπαξ ἤξιωσαν ἄρχεσθαι· οὐ τοίνυν ἀποκνεῖν μὴ οὐ πάντα ἐξηγεῖσθαι τὸν κίνδυνον, ὃν ἔτι δύνανται φεύγειν, ὥστε ἐπιχειρήσαντες ἦν δεινὰ πάθωσι, αὐτοὶ προελόμενοι οὐκ ἂν δικαίως τὸν στρατηγὸν αἰτιάσασθαι. προκαλουμένων γὰρ τοιαῦτα ἔλθειν εἰκὸς τοὺς πολεμίους, καὶ τὰ ἔσχατα ὑπ' αὐτῶν παθεῖν σφᾶς, ὥστε μηδὲν δεινότερον μηδὲ ἐνθυμήσασθαι μηδένα. οὐ γὰρ ἀγανακτεῖν δεῖν ἦν οἰκίαις ἴδωσι φλέγουσας, ἀλλ' αὐτοὺς μᾶλλον ἢν δέη καθάπτειν, οὐδὲ ἦν τοὺς ἑαυτῶν κλήρους δηουμένους ὀρώσι καὶ φανερώς τεμνομένους· ἀνέχεσθαι μὲν οὖν καρτεροῦντας, προσβάλλοντας, φαύλως καὶ φειδωλῶς διαιτῶντας, καὶ εἰ τύχοι καὶ πεινῶντας καὶ πᾶν χαλεπῶς διακειμένους. οὐδὲ μὴν τοιαῦτα παθοῦσι φανερὰν σωτηρίας εἶναι ἐλπίδα, ἀλλὰ κινδυνεύειν παντὸς μᾶλλον τὸ τείχισμα ἢ τὸ χωρίον φυλάσσοντας, ὅπερ ἀτείχιστον ὃν ὡς ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου εἰκάσαι οὐκ ἂν κατασχέειν τοσούτων γε πολεμίων μελλόντων ἐπιέναι.

CXIII.

Πάντα οὖν οὕτως ἠγορεύοντα γνοὺς ὁ δῆμος, οὐδὲ κίνδυνον ἔτι ὄντα μὴ τι σφαλερὸν γένοιτο, σφόδρην δὲ τὸν στρατηγὸν ἐπόθει ἐς Σκοτίαν ὡς πρότερον καθῆσθαι. ὁ δὲ οὐδὲν παρ' ἐκείνων προδεχόμενος ἐπὶ τὴν πόλιν ἐπορεύετο· ὥστε οὐχ εἶχον ὕπως ἐπ' ὠφέλειαν μεταπεμφόμενοι αὐτὸν αὐθις ἀπίναί κελύουσι, μὴ συγγενόμενοι μηδὲ μισθὸν καὶ χάρις ἀποδόντες ὧν ὑπηρέτησε πέμπαντες μέντοι ἠξίων τοὺς μὲν ἄλλους ἐς Σκοτίαν ἀφίναί,

αὐτὸν δὲ ἐς τὴν πόλιν ἔλθειν μὴ πλείονας πεντακοσίων ἔχοντα ἱππέων· ὁ δὲ ἀφείς ὄσους ἱκανοὺς ἠγγίτο πρὸς τὰ ἐκείσε, αὐτὸς προσῆει μετὰ ὀπλιτῶν καὶ ἱππέων ὡς πεντακωχιλίων, τοιοῦτους ἐξελόμενος οὓς πιστοὺς ἐσομένους σαφῶς εἰδείη. ἀφικόμενος δὲ ἐς Ἐβροράκον, τὸν Φάριον κατέλαβε κατέχοντα, ὃς ἀσμένως ἐδέξατο, ὡς διὰ τοῦτο τοσούτους συλλέξαντα καὶ λαβόντα τὸ χωρίον, ἵνα μὴ φθάσαντες ἐκείσε οἱ τοῦ δήμου ἐμποδῶν αὐτῷ γένοιτο δι' Ἀγγλίας πορευομένῳ.

CXIV.

Γνοὺς δὲ ἐθαύμαζε μὲν ὁ Λαμβέρτης, ἰδὼν δὲ πολλῷ πλείονας ὄντας τοὺς πολεμίους, ἐπεὶ ἀπεχώρησέ τι τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς, πρέσβεις ἐπεμφεν ὥστε ἐς λόγους ἔλθειν. πείσας δέ, ἄρχοντα ἔφη δοκεῖν τὸν Ῥίχαρδον αὐθις καθιστάναι, αὐτὸς δὲ ὠφελήσειν μεθ' ὅσων πείθειν δύναίτο. ὁ δὲ ἀνόητον μὲν τοῦτο ὃν καὶ ἀδύνατον ἔγνω, πρότερον δὲ ἄμεινον ἠγοούμενος τῷ στρατηγῷ πιστὸς παρέμενεν, ὡς τὰ βασιλέως δὴ φρονοῦντι· ὥστε οὐκ ἤθελε τὸν λόγον δέξασθαι. ἐκατέρων τοίνυν αὐθις πόλεμον παρασκευάζόντων, αἰσθόμενος ὁ Λαμβέρτης ἕτερον λόχον ἀφεστῶτα πρὸς τὸν πολέμιον, φυγῆ ἂν μόνον ἔφο σωθῆναι ὡς ταχὺν δὴ ἔχων τὸν ἵππον. τηρῶν δὲ ἐκείνος οὐδ' ἦσσω ἔχων ἵππον καὶ αὐτός, καταλαβὼν ἐξώρει, πολλὰ καὶ δεινὰ μάτην μαρτυρόμενον ὥστε ἀποφυγεῖν.

CXV.

Ὁ δὲ Φίλιππος οὐκ ἐθέλων δὴ τοῖς ἐκεῖ πλέον συγγίγνεσθαι, πρότερον μὲν οὔτε Διοσχίνην οὔτε ἄλλον οὐδένα πρεσβεύτην πρὸς ἑαυτὸν εἰσεδέχετο· δόξαν δὲ πεμφθῆναι τῇ Μεγαρέτῃ ἐπιστολὴν ἐπεμφεῖν, ὡς ἐκείνον μὲν ἠθέως ἄξεται, τοῖς δὲ ἄλλοις οὐδὲν ἐπιτιμῆσαι. ὅτι δὲ οὐκ ἄνευ κινδύνου ἀφίκετο, σημειῶν ἔτι καὶ νῦν ἔχομεν συγγραφὴν τινα θαυμαστήν, ἣν ἔγραψαν τῶν περὶ Διοσχίνην τινές, τῷ ἑαυτοῦ ἕκαστος αἵματι χρησάμενοι· ἐνταῦθα γὰρ

ἡγγυῶντο ἢ μὴν εἶπερ ἀγαθοὶ γέ εἰσι καὶ πιστοί, ἦν τι πάθῃ ἀποδημῶν ὁ ἄγγελος, δίκην λήψεσθαι ἱκανὴν εἴτε παρὰ Φιλῶνδου εἴτε ἄλλου ὁποιοῦν ὃς ἂν αἰτῶς γένηται. οὗτος γὰρ τοῖς ἐκεῖ παυτὸς μᾶλλον βδελυρὸς ἐφαίνετο εἶναι. ὥστε ταύτην τὴν συγγραφὴν γράψαντες ἑπτὰ τῶν πᾶν πολιτῶν, οὔτινες ὕστερον στασιμαζούσης τῆς πόλεως σχεδὸν ἅπαντες λαμπροὶ ἐγένοντο, παρὰ τὴν Αἰσχίνου γυναικα κατέθεντο, μέλλουσαν δὴ ὡς εἰκὸς ἐκπλαγῆναι μᾶλλον τῷ γε τοιοῦτῳ ἢ πεπυσμένην θαρσῆσαι.

CXVI.

Διὰ ταύτην οὖν τὴν στρατείαν πολλῶ ἤσσαντες ἐγένοντο τῷ ἀξιώματι οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥστε τὴν ἡγεμονίαν οὐκέτι ἠξίουσαν ἔχειν τοῦ μέλλοντος ξυνάγεσθαι στρατεύματος, οὐδὲ ἄλλως οὐδαμῶς πρωτεύειν· ἀλλὰ πρέσβεις ἕκ τε Λακεδαιμόνος πέμψαντες καὶ ἕκ πασῶν τῶν ξυμμάχων πόλεων ἐς Ἀθήνας, ἐθέλειν ἔφασαν ἐκείνους ναυαρχεῖν ἐφ' ᾧτε αὐτοὶ κατὰ γῆν στρατηγήσουσι. ταύτην δὲ τὴν ξύμβασιν καίπερ ἀμφοτέρων ἀξίαν δοκοῦσαν εἶναι, τοιοῦτων γε καὶ τοσοῦτων ὄντων, ὅμως οὐκ ἐδέξαντο, οἰόμενοι τοὺς ἐπιβάτας τε καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐπὶ νεῶν οὐδενὸς ἀξίους εἶναι πρὸς τοὺς ἱππέας τε καὶ ὀπλίτας οἷ κατὰ γῆν ἐστρατεύοντο, πάντες ἐλεύθεροι ὄντες καὶ πολῖται Ἀθηναῖοι, ὑπὸ Λακεδαιμόνιοις μέλλοντες εἶναι. ξυνεχώρησαν οὖν ὥστε κατὰ χρόνον διανέμειν τὴν ἀρχήν, ἑκατέρων πέντε ἡμέρας ἐφεξῆς ἡγουμένων, ὥστε παντὸς ἄρχειν τοῦ τε πεζοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ. οὕτω δὲ ξυμβίντες φανεροὶ εἶναι φιλοτιμούμενοι μᾶλλον ἢ τοῦ κοινῆ ξυμφέροντος ἐπιμελούμενοι· τοῦτο γὰρ σκοπεῖν σὺχ οἶόν τε, οὕτω δι' ὀλίγου δέον ἐτέρους ἀνθ' ἐτέρων λόγῳ τε βουλευέσθαι καὶ ἔργῳ ἐπιχειρεῖν.

CXVII.

Τοὺς δὲ ὄρνιθας ὁ θεραπεύων τῷ στρατηγῷ ἀπήγγειλεν ὅτι οὕτω προθύμως ἐσθίοιεν ὥστε τῶν σιτίων τι χαμαὶ καταβαλεῖν· ὅπερ δὴ ἄριστος οἰωνός. μέλλοντι οὖν σημαίνειν τῷ στρατηγῷ προσ-

ελθῶν ὁ Παπίριος ψευδῶς ἔφη ἀγγεῖλαι τὸν ἄνδρα· τάληθές γὰρ εἶπειν τῶν ἐταίρων τινὰς, τοὺς ὄρνιθας μὴ ὅτι προθύμως φαγεῖν ἀλλ' οὐδὲ γεύασθαι ἐθέλειν τοῦ σίτου· ὁ δὲ Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας τοῦτό μοι ἀπαγγέλλας· εἰ δὲ ἐψεύσαιο ἐκείνος τοὺς θεοὺς αὐτὸς σκοπεῖτω. ἡγγεῖλε γάρ μοι ὡς ἄριστος ἔχειν τὰ ἱερά· ὥστε εὐθὺς σημαίνω. ὄρατε δὲ ἡμεῖς, ἔφη ἑκατονταρχαῖς τισὶ τοῖς παροῦσι, ὅπως ἐν πρώτῃ τάξει μαχοῦνται οὗτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. συνέβη δὲ ἀκοντίῳ βεβλημένον τὸν ἄνδρα, πρὶν ἑκατέρους παιανίσαι, καταπεσεῖν θεονεῶτα. ἄπερ πυθόμενος ὁ στρατηγός, Οἱ θεοὶ, ἔφη, παρόντες ἡμῖν τὸν αἴτιον δὴ ἐτιμωρήσαντο. ἔτι δὲ λέγοντος, κόραξ τις ἔμπροσθεν πετόμενος μέγα ἐφθέγγετο· ὁ δὲ στρατηγός εὐθὺς ἐσήμηγε, βοῶν ὅτι οὐδεπώποτε οἱ θεοὶ φανερώτερον δηλώσασιν παρόντες τε καὶ ὠφελούντες· ἄραντες δὲ τὸν παιᾶνα ἐν πολλῇ δὴ ἐλπίδι ἐπήεσαν.

CXVIII.

Νυκτὸς γὰρ ἐκεῖσε ἀφικόμενοι δεινὰ ἐπάσχομεν ὑπὸ ἀνέμου καὶ ὕδατος μεγάλου καὶ χαλεποῦ. πολλὴ γὰρ πορευσάμενοι οὐκ εἶχομεν ὅποι κοιμώμεθα· εὐρόντες δὲ ἱερόν τι ἐν τῷ προαστείῳ καὶ καλύβας τινὰς καὶ οἰκίας φαύλας, εἰς ταύτας ἀυλισάμενοι καὶ καιρὸν λαβόντες τοὺς ἔνδον προῦκαλεσάμεθα ἐνδοῦναι. ἐπεὶ δὲ τὸν κήρυκα οὐκ ἠθέλον τὸ πρῶτον δέχεσθαι ἀλλὰ τοῖς τόξοις ἐστοχάζοντο, ἔχοντες ἡμεῖς γνωρίμους τινὰς ἐκείνοις λοχαγούς, ἐπέμψαμεν δηλώσοντας ὅτι μέρος τι μέγα τῆς στρατιᾶς ἄπεισται. χαλεπαίνοντες δὲ μάλιστα πολλὴν ἐφ' ἡμᾶς ἔβαλλον, καίπερ οὐδὲν τόξενμα ἀφέντας· νυκτὸς γὰρ οὐ προσήκειν προκαλεῖσθαι.

τέλος δὲ ξυνεχώρησεν ὁ ἄρχων ὥστε πρέσβεις δύο ἐκπέμπειν, σκεφόμενος δὴ μᾶλλον εἰ ἱκανοὶ ἐσμεν ἀναγκάζειν. λόγων δὲ πᾶσαν σχεδὸν τὴν νύκτα γενομένων παρέλαβον ἅμα τῇ ἔφ τὴν πόλιν ἐπὶ καλοῖς ὡς νομίζεται. ἐγὼ δὲ τοσοῦτῳ ῥῆθον ὠμολόγησα ἐπεὶ διακοσίους μὲν μάλιστα εἶχον ὀπλίτας, μηχανὰς δὲ καὶ κλίμακας οὕτω, οὐδὲ μὴν οὐδὲν ὅτῳ ἂν ἐβιαζόμην.

CXIX.

Ο δὲ ἐν ᾧ ταχὺ πορεύεται τότε πρῶτον ἔγνω ὄντινα τρόπον εἰκὸς τοὺς Μασσιλιώτας ἀμύνεσθαι· τούτων δὲ οὕτω χρήσιμος ἢ βοήθειαι, ὥστε ἀφικόμενος εὐθὺς ἤξιον ἐς λόγους ἔλθειν τοῖς πεντεκαίδεκα ὧν ἦν ἡ ἀρχή· ἠκόντων δὲ προθύμως ἐς τὸ στρατόπεδον, ἔπειθε τῇ βουλῇ μᾶλλον τῇ ἐκ τῆς πόλεως πείθεσθαι ἢ ἰδιώτη ὑπήκοος γενέσθαι· οἱ δὲ πρὸς ἐκάτερον ἔφασαν διεστάναι δοκεῖν τὴν πύλιν, τοὺς μὲν πρὸς Καίσαρα, τοὺς δὲ πρὸς Πομπεῖον· χάριν δὲ αὐτοὶ ἀμφοτέροις πολλὴν ὀφείλοντες οὐδὲ ἱκανοὶ ὄντες τοιούτους ἀνταγωνιστὰς διαγινῶναι, οἶεσθαι δεῖν ἀμφοτέρους ὁμοίως ἐξώσασθαι.

ἐπεὶ δὲ τάχιστα οὗτοι ἀπόφρχοντο, καταγόμενον τὸν ἐκείνων ναύαρχον ἐς τὸν λιμένα μετὰ τῶν νεῶν προθύμως οἱ πολῖται εἰσεδέξαντο. ὑπαρχόντων μὲν γὰρ τῶν ἄλλων, καὶ ἐς πάντα αὐτοὶ προθυμώμενοι, μόνον στρατηγὸν οὐκ εἶχαν οὐδένα.

CXX.

Ὁ δὲ Ποστούμιος, ὡς πάντα αὐτῷ παρεσκεύαστο τοῖς πολεμίοις ἐπιθέσθαι, τοιούτῳ αὐτὸν τρόπον ἐσεμνύετο. ὁ μὲν γὰρ Φάβιος τῶν ἐν τῇ Σαμνιτικῇ, ὡς εἴρηται, ἡγούμενος, Κομίνιον ἐπολιόρκει, ὅπερ τῶν Ῥωμαίων πρότερον ἐλόντων καὶ κατακανσάντων οἱ Σαμνῖται πάλιν ἐτείχισαν. εἰπόντος δὲ ἐκείνου ὑποχωρεῖν ὁ Φάβιος τῇ βουλῇ ἔφη ταῦτα πείθεσθαι· ἐπ' αὐτὸ γὰρ τοῦτο ᾧ ἐπιχειρεῖ, στρατηγεῖν ἔτι προστετάχθαι. ὡς δὲ καὶ πρέσβεις παρὰ τῆς βουλῆς ἦκοντες ἀπέειπον τῷ Ποστούμῳ μὴ οἷς κελεύει ἐναντιοῦσθαι, ἀπεκρίνατο ἑαυτοῦ εἶναι στρατηγοῦ γε ὄντος τῇ βουλῇ ἐπιτάσσειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων ἑαυτῷ. οἱ δὲ καὶ πρότερον μόλις ἂν οἰόμενοι οὕτως αὐθαδῆ ὄντα ἀναπείθειν, οὐ μέντοι οὕτως ὕβριςτικῶς ἀποκρινεῖσθαι προσεδόκων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν αὐτοῖς εἴρητο πλὴν τὰ ἐπισταλμένα ἀπαγγεῖλαι, οὐδὲ εἶχον ὅπως τῷ στρατηγῷ

ἀπειθοῖεν, ἀπήεσαν οὐδὲν ἔτι πράξαντες. ὁ δὲ ἐς τὸ Κομίνιον ἐχώρει, ὡς τὸν Φάβιον ἀναγκάσων· γνοὺς δὲ οὐδὲν ἐναντιούμενον αὐτὸν οἴκαδε ἀπέπεμψε, καὶ ἀμφοτέρων αὐτὸς ἤρχε τῶν στρατευμάτων.

CXXI.

Καὶ οὐ διὰ πολλοῦ πρὸς τὸν νῆδον περιστραφεῖς ὃς περιέμενε ὅ,τι κελεύσει ὡς αἰδούμενος δὴ μάλα, οὕτω προσεῖπε· Εἰ τὰ νῦν διδόμενα τοσαῦτα ὄντα διεδέχου πολλὴν ἂν χάριν ἔδει σε ἔχειν· ὅσῳ δὲ μᾶλλον, ὅστις παρὰ ζῶντος τοῦ πατρὸς ἐκουσίως προίεμενα παρέλαβες. ταύτην δὲ καίπερ τοσαύτην οἶσαν ἀποδεδόσθαι νομῶ ἄρῃων ὥστε ἂ νυνὶ δρῶ ἐπαῖνον ἀλλὰ μὴ ψόγου ἄξια φανῆναι. σὺ δὲ ὥσπερ ἤρξω οὕτω καὶ διατέλει, εὐσεβῶς καὶ δικαίως καὶ ἐννόμως διάγων, καὶ τὸ μέγιστον τὰ τῶν θεῶν θεραπέων· καὶ ταῦτα δρῶντι δοῖεν σοὶ νῆδον οἱ θεοί, φῆτι γηριώκων καὶ νόσῳ ἀρρωστών τὴν ἀρχὴν δινήγει ἐνδοίῳ τοιαύτῃ παραδοῦναι ὡς καὶ ἐγὼ σοί. τοιαῦτα δὲ λίσσας, ὡς ἐκείνος κλαίων πρὸς πόδας ἡμελλε πεισῶν διῶνχυριεῖσθαι, ὅτι πάσῃ τέχνῃ διανοεῖται τοιούτου πατρὸς ἄξιος γενέσθαι, ἄρας ἔπεσχε μετὰ πολλῶν δακρύων ἀσπαζόμενος· εἶτα δὲ ἀπειρηκὸς καὶ θαναμασίως ὡς ὠχρὸς γενόμενος ἐς τὴν ἔδραν κατεκλίετο, καὶ τὸν δῆμον ἐμβλέπων σμικρῇ τῇ φωνῇ τοὺς θεοὺς οὐχ ἄπαξ μόνον εἶξατο ἐπιμελεῖσθαι.

CXXII.

Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἵνα λανθάνοι δὴ δεινὸς ὢν προδότης, προσεποιεῖτο ὡς φανερὰ γέγονε συνωμοσία τις τῶν Εὐγενῶν, ὥστε αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ δι' ἀσφάλειαν ἀναγκασθῆναι τοιαῦτα κολάζειν. καὶ τὸν Φενελῶνα τὸν ἐν Ἀγγλίᾳ προξενούντα πέμψας ἐκέλευσε παρὰ τὴν βασιλείαν ἐξουσίαν παρασκευασάμενον τὰ

νεωστὶ γεγενημένα ἐξηγήσθαι. ὁ δὲ σπουδαῖός τε ὦν καὶ ἀγανακτῶν δὴ ὅτι οὕτω ἄγριοι καὶ ἄπιστοι ἐφάνησαν οἱ περὶ τὸν βασιλέα, οὐδὲ ἀπόκνει μὴ οὐκ αἰσχρὸν φάσκειν τὸ Γαλλικὸν κεκλήσθαι· ἀνάγκη δὲ ὅμως ἦν πείθεσθαι καὶ ὡς εἴρητο ἀπολογεῖσθαι. οἱ δὲ Ἄγγλοι πάντες τοιοῦτῳ τρόπῳ ἐδέχοντο αὐτόν, ὡς ἄξιον ἦδὲ ὄν τῶν ἐκεῖθεν γενομένων, καὶ οὕτω σεμνοὶ ἐφαίνοντο ὥστε μὴδὲν ἂν δεινότερον λέγεσθαι. πάντων γὰρ τῆ ὄψει σκυθρωπούτων, καὶ σιγῇ ὥσπερὲν νυκτὸς ἐφ' ἅπαντα τὰ βασίλεια ἡσυχάζοντων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐκατέρωθεν πενθικῶς ἔχοντων, οὐδενὸς οὐτε ἀσπαζομένου οὔτε εὐνοία προσβλέποντος εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν προήγγοτο.

CXXIII.

Ἡ δὲ Ἑλισσα, πυθομένη τά τε ἄλλα καὶ ὅτι ταῦτα ἀμφισβητεῖται, τὸ πρᾶγμα ᾗτε σαφέστερον κατορθώσκειν τῆς μέχρι τούτου ἐλπίδος· ὥστε δόξαν ἅπαντι φανερᾷ γενέσθαι, τοὺς πρέσβεις ἐκέλευε πρὸς πόλιν ἤκοντας βουλευέσθαι, ὡς διὰ τοσούτου βραδύτερον πράσσοντας. ἐλθοῦσι δὲ τῶν πάντων τινὰς βουλευτῶν προσέθηκεν ὥστε συμπράσσειν. ἡ δὲ Μαρία ἀγνοοῦσα τοιαῦτα λάθρα διανοουμένην, καὶ οἰομένη ἢ δείσαντα τὸν Μοραῖον ἢ αἰσχυρθέντα ἀποκνήσειν ἔτι μὴδὲν δεινὸν αὐτῆς κατηγορεῖν, ἦδυσθαι ἐφη ὅτι ἄλλοτε ποι μεθιωτάσι τὴν ἐξέτασιν, ὡς οὐδενὶ ἂν μᾶλλον ἐπιτρέψασα ἢ τῇ Ἑλίσση, τῇ ἦδη μελλούσῃ παρῆναι καὶ ἐπισκέψασθαι. γενομένης οὖν αἰθῆς ἐν τῇ πόλει τῆς ἐξετάσεως, οἱ τῆς Μαρίας πρέσβεις οὐδὲν μᾶλλον τοῦ πρὶν ἀπέσχεοντο ὥστε μὴ οὐ παρμιγίνεσθαι.

CXXIV.

Ἐφέλιμον δὲ τοῦτο μάλιστα ἐφη ἔσεσθαι αὐτοῖς, ἦν ἑκατὸν προσχωρήσῃσι μάχιμοι ἄνδρες, οὓς πρότερον ἔδει ἐπὶ νεῶν εἶναι. οὐδὲ γὰρ εἰ ἐσώθη τὸ ναυτικὸν οὐδὲν ἂν χρήσασθαι ἐπὶ ταύτῃν γε

τὴν στρατείαν· ἐπεὶ κατορθοῦσι μὲν οὐδὲν νεῶν ὄφελος, σφαλέντας δὲ οὐδ' ἂν ἐφικέσθαι, διὰ τοσούτου ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἀπόντας. δι' ὃ ἄλλο τι σκοποῦντας καὶ φυγῆς τε καὶ τῶν τοιούτων ὡς εἰκὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς καταφρονοῦντας δεῖν ἔργον ᾧ ἐπεχείρησαν ἐκτελέσαι, ὡς σφαλερὸν μὲν ὄν τὸ μεταγνῶναι τοῖς ἅπασι ποι προχωρήσασιν· ἦν δὲ ἑαυτοῖς τε καὶ τῷ στρατηγῷ ὥσπερ καὶ πρότερον πεποιθότες θαρσῶσι, σαφέστατα κατορθώσκειν· αὐτὸς μὲν γὰρ μένειν βεβουλεύσθαι ἕως ἂν συνῆ εἰς τις ἄλλος· τοὺς δ' ἐτέρους, ἦν τις δειλὸς ὦν μὴ ἐθέλη σιγικινδυνεύων τῆς δόξης μετασχεῖν, τούτους νῆ Δία χρῆναι τὴν μόνην ἔτι παροῦσαν ναῦν ἐσβάντας οἴκαδε ὀρμᾶσθαι, ἵνα τοῖς ἐκεῖσε ἀγγείλωσι ὡς τὸν τε στρατηγὸν καὶ τοὺς στρατιώτας προδεδώκασι, καὶ σφᾶς αὐτοὺς περιμένωσι πολλὴν τὴν λείαν κομιζομένους.

CXXV.

Ἄλουσῶν δὲ τῶν γενητῶν, ἐπιμύεν ὁ στρατηγὸς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀγγελὸν τινα, ὃς πόρῳ τινὶ τῶν κάτω διαβάς τὴν ξυμφορὰν ἐς τὴν πόλιν κατήγγειλε. κήρυκα δὲ ἐκεῖσε πέμψαντες, τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τεθνηκότας ἐς πόλιν ἐφ' ἅμαξῶν κομισάμενοι ἔθαψαν, εἴκοσι μάλιστα ὄντας ἰσχυροὺς καὶ καρτεροὺς ἄνδρας· τῇ δὲ ἰσχύϊ ὅτε πλείστον ἔδει οὐδὲν δὴ ἐδύνατο χρῆσθαι, ὡς πλήθους ἀπροσδοκίτους καταλαβόντος. τῶν δὲ πολεμίων πάντων ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ πόλει παρακαθημένων, οὕτω δὴ τὰ ἔξω φοβούμενοι καὶ ἔγδον δυσθυμοῦντές τε καὶ δεινὰ ποιούμενοι πάντων χυλεπῶς εἶχον. τοῖς δὲ πολίταις οἱ τὰ βασιλείως φρονοῦντες τὴν ἀκρόπολιν ἐπητιῶντο ὡς ἐπικίνδυνον εἶσομένην· τὸν γὰρ ἄρχοντα μετὰ τῶν ἑαυτοῦ ἐκεῖσε καταφυγόντας τὴν πόλιν ἀφύλακτον καταλείψειν. ἐπεὶ δὲ ὁ στρατηγὸς διαρρηδὴν ἀπέειπε μὴδὲνα τῶν ἐκεῖ ἔξω τοῦ χωρίου νυκτερίζειν, μὴ καὶ τοῦτο ἀλοίῃ, ἐλοιδороῦντο αἰθῆς οἱ πολῖται τοῖς ἐν τῇ ἀκρόπολει ἅπασιν· ὁ δὲ ὀλιγῶν οἶα ἀδίκως σχετλιάζουσι σὺν τῷ θεῷ τὴν τε πόλιν καὶ τὸ ἄκρον ἐφύλασσε μέχρι οὗ ἀφίκετο ὁ ἀδελφός.

CXXVI.

"Ἄλλα δὲ ἐμηχανῆτο ὁ ὕπατος ἵνα τῆδε φανερόν γένοιτο τὸ πρᾶγμα· εἰρῶν γὰρ τινὰς τῶν συμπρωσόντων τοῖς ἐκ τῆς πόλεως συνωμόταις γράμματα ἔχοντας, ἐπεὶ ἀνέγνω ταῦτα, συλληφθῆναι ἐκέλευσε τοὺς ἄνδρας καὶ χωρὶς ἕκαστον πρὸς τὴν βουλὴν ἐξήλεγε παραόντων ὧν αὐτοὶ ἐξέπεμπον, δείξας ἅμα ἃ αὐτοὶ ἐγφράγιζον γράμματα. οἱ δὲ βουλευταὶ κρυφῆ ἐξήταζον τὰ ἐγκλήματα, σκοποῦντες οἷα ἐδήλωσαν οἱ συνωμόται. ἰδίᾳ γὰρ ὑπὸ τούτων ὅτι ἕκαστον ἔδει πράσσειν ἐμηνύετο, τὸν μὲν ἀποκτείνειν τὸν ὕπατον, τὸν δὲ τὸ κοινὸν συλᾶν, ἕτερον δὲ ἐμπρῆσαι τὴν πόλιν· ἅμα δὲ καὶ τὰ σημεῖα ἐλέγετο τὰ συγκείμενα, καὶ ὅπως δεῆσοι διανέμειν τὴν λείαν. ἐπεὶ δὲ ἐξελεγχθέντες κατεκρίθησαν, πρὸς τὸν δῆμον ἀγορεύων οὐδὲν τεκμηρίον παρείχε τῆς ἐπιβουλῆς, τοῦτο μόνον δηλώσας ὡς φανοροὶ εἰσι τῷ Κατιλίῳ συμπράσσοντες τῷ κοινῇ ἐχθρῷ, καὶ τῶν Ἀλλοβρόγων πρεσβέσι τιτὶ συγγενόμενοι.

CXXVII.

Βραδὺς δὲ πάντα ἦν καὶ ἄπορος ὁ Ἀντώνιος, ὥστε εἵνους ὑπωπτεύετο εἶναι καὶ ἕως καὶ τι συμπράσσειν τοῖς πολεμίοις οὐδὲ ἔδει καταστρέφασθαι. οἱ δὲ ὕπαρχοι ἔτυχον πρόθυμοι ὄντες καὶ συνετοὶ ὥστε σώζεσθαι τὴν πολιτείαν· ὁ μὲν γὰρ Μέτελλος ἐπειγόμενος μετὰ μυρίων καὶ πεντακισχιλίων στρατιωτῶν, καὶ Πίκηνον καὶ Οὐμβρίαν κατέχων φυλάσσων τε τὰ πρὸς βορείαν τοῦ ὄρους, ἐν ἀταξίᾳ ὄντας τοὺς ἐκεῖ ἔπειθε. καὶ ἐν Βρυττίῳ καὶ Ἀπουλίᾳ ἐπαναστάντας τινὰς ἀβούλως καὶ μετ' οὐδεμίᾳ παρασκευῆς ταχέως ἐς ἠγυχίαν ἔθεντο· ἐπεὶ δὲ χειμὼν ἦν, εἰ ὁ Κατιλίνας τοὺς περιβάλλοντας ἐδύνατο ἐκφυγεῖν, τοὺς Ἰτάλους ἂν ἀπέστησε καὶ τὰ ἐπιτήδεια κατεσκευάσατο ὥστε τοῦ ἐπιγενομένου ἐνιαυτοῦ πολεμεῖν. ἀλλὰ ἐν Φαιωσίαις ὧν ἐπεὶ δῆλους γενομένους ἔγνω τοὺς συνωμότας καὶ ἠοσημένους, τὴν Πιστορικὴν διαβίᾳ, εἴ πως ἐς Γαλλιῶν ἀφίκοιτο, ὡς τὰ ὄρη ἤμελλε ὑπερβαλεῖν, τὸν Μέτελλον εὗρεν ἐναντιούμενον.

CXXVIII.

Ὁ μὲν οὖν Εὐρυμέδων δεινὰ ποιούμενος ὅτι ἢ μὲν χώρα τέμνεται, στρατιωτῶται δὲ τινες μὴ ὅτι ὠφελούσιν ἀλλὰ καὶ δηροῦσι τὰ μικρὰ ταῦτα χωρία ὅθεν μόνον ἐλπὶς ἦν πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, τῶν δὲ Θερμαγόρου συλησάντων τινὰς τῶν ἑαυτοῦ προσελθῶν ἠξίωσε ἀποδοῦναι τε καὶ κατασχεῖν τοὺς ἄνδρας μηδὲν ληΐζεσθαι. τοῦ δὲ φάσκοντος ὅτι περὶ ἐλευθερίας μαχόμενος ἐλεύθερος ἀξιοὶ εἶναι τὰ πάντα, ὡς πολλὰ ἀντειπόντες ἐλοιδοροῦντο, ὁ Θερμαγόρας τῷ δῆμῳ ἐκέλευσε δηλωσάειν ἢ τι ἀδικῆται. ἀγανακτοῦντος δὲ τοῦ Εὐρυμέδοντος, ἐπεὶ ἐν φανερῷ ταῦτα ἐγίγνετο, ὁ στρατηγὸς καὶ αὐτὸς πολλὰ παθὼν ὑπ' ἐκείνου, βαρέως ἔφερεν εἰ ἢ πόλις οὕτω βλαβήσεται, καὶ τοσοῦτους ἐς οὐδὲν ἀναλώσουσι ὅ τε ἠγούμενος ἄπειρος ὧν, καὶ οἱ ἄλλοι ἀπειθοῦντες καὶ ἐν ἀταξίᾳ ὄντες. ὥστε συνεβουλευόντο ἀμφοτέροι ὁμοίως πρόθυμοι ὄντες ἐς τὸ κοινόν, εἴ πως μηχανὴν εὗροιεν καὶ πρεσβεύτην ἐπὶ τὴν πόλιν ἐπεμψαν, οὐδὲν ἡδὼν πράσσοντα ἢ τοιαῦτα δι' ὧν ἡμελλον οἱ ἐν τέλει ἀτιμωθῆναι εἴτε ἄξιοι δῆ εἰσι εἴτε καὶ οὐ· τοῦτον οὖν ἐκέλευεν ἐπεμψᾶν τῷ δῆμῳ δηλώσοντα τὸν Θερμαγόραν οἷα διαπράσσεται, ὑποπτεύειν τε αὐτὸν ὡς προδότης ὧν τὴν στρατίαν κάκιστα διώκησεν.

CXXIX.

Καὶ τοὺς μὲν Ἰσπανοὺς ἔλαθε γενόμενον τοῦτο, πάντων κρυφῆ πρᾶσσόντων· ὁ δὲ στρατηγὸς οὐδὲ καθεδῶν ἡμελλεν ἀπροσδόκητος καταληφθῆναι. λαμπρὰς δὲ τύχῃ σελήνης οὕσης ἐπεὶ ὄψε ἦν τοῦ θέρους τῶν φυλάκων τις πολλοὺς ἰδὼν Ἴνδους διὰ μακροῦ σφίσι προσίοντας, εὐθὺς ἐμήνυσε τὸ πρᾶγμα. οἱ δὲ στρατιωτῶται εὐδοντες ὡς εἰρηται παρὰ τοῖς ὄπλοις, τῶν ἵππων πλησίον δεδεμένων καὶ παρεσκευασμένων, ταχὺ ἅπαντες τὰ ὄπλα ἀνέλαβον. ἐνταῦθα δὲ ὁ στρατηγὸς ἰδὼν τοὺς Ἴνδους εὐλαβῶς τὸ πεδίον διαβαίνοντας, ὑπερέχοντας τῇ κεφαλῇ τοῦ σίτου ᾧ ἐπεκρύπτετο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ γῆ, οὐδαμῶς ἤθελεν ἐν τῷ τειχίσματι περιμενεῖν, ἀλλὰ

ἐκδραμῶν τοῖς πολεμίοις ἐπιθέσθαι ὑπὸ τὸ ὄρος ἀφιγμένοις. οἱ δὲ λάθρα καὶ βραδέως ἐπιόντες οὐδὲ ἐκέλευν οὐδ' ὀτιοῦν ἀκούοντες πάντας φόντο ὑπὸ κρομμύσθαι· ἐπεὶ δὲ τάχιστα ἐς τὸ καταντῆς ἀφίκοντο, μεγάλη φωνή· οἱ Ἰσπανοὶ ἄρπυγες τὸν παιᾶνα ἐξαιήσας πανοστρατίῳ ἐφαίνοντο τοῦ τειχίσματος ἐξορμώμενοι καὶ τοῦ ὄρους καταδραμόντες ἐκπεπληγμένοι ἐπέθεντο.

CXXX.

Τοιαῦτα τοίνυν ταρασσόμενος ὁ Βίβυλος καὶ ἀπορῶν, ἐπεὶ δημάρχους τινὰς πείσας παρὰ τῷ δήμῳ κωλύειν τὸ πρᾶγμα οὐδὲν μᾶλλον οὐδ' οὕτως ἐπραξεν, οἰωνίζεσθαι προσποιοῦμενος τὸ λοιπὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ ὅσιον εἶναι ἐκήρυξεν. ὡς δὲ οὐτ' ἔννομον οὐτε σύνηθες ἦν οὐτε δὴ ὅσιον ἐν τῷ τοιοῦτῳ δημοσίᾳ οὐδὲν πράξαι, τολμηρότατος ἐδόκει εἶναι ὁ τοῦ ἐνθυμίου ὀλιγορῶν, καίπερ φανερώς ψευδοῦς ὄντος· τοῦ δὲ δήμου οὕτω θημιουμένου ὥστε καὶ πάντων καταφρονεῖν, ἔδοξε ῥήτῃ ἡμέρῃ τὸ ψήφισμα ἐς τὴν ἐκκλησίαν εἰσφέρειν. ἄθροισι δὲ ἔωθεν ἐς ἀγῶνας συναγειρόμενοι ἕνα μὴ τῶν ἐτέρων ἔμπλεως γένοιτο, ἦκοντος ὅμως τοῦ Βιβύλου καὶ αὐτῷ τῷ Καίσαρι τολμηρῶς ἐναντιουμένου ἐς τὴν στοῶν τοῦ Διοσκοῦρων ἔνθεν δημηγορεῖν ἡμελλεν, τέως μὲν παρεχόμενος· ὡς δὲ τῷ λόγῳ λαιδορεῖν ἐπεχείρει, εὐθέως καταβαλόντες τῆς κλίμακος καὶ ῥήξαντες τὰς ῥάβδους αὐτόν τε καὶ τοὺς συνόντας ἐπιθέμενοι ἐτραυμάτιζον.

CXXXI.

Τῶν δὲ δημάρχων δύο τὸ μὲν διάδημα ἐκέλευσαν ἐκ τοῦ στεφάνου περιαιρεῖν, τὸν δὲ περιθέντα τοῦτο τῷ ἀνδρίαντι συλλαβεῖν· γνοὺς δὲ ὁ Καῖσαρ πολλὰ καὶ δεινὰ ἐλοιδορεῖτο αὐτοῖς ὅτι εἰς ὄργην δὴ ἑαυτῷ τὸ πλῆθος παροξύνουσι, ὡς τυράννῳ κεκλήσθαι ἐπιθυμοῦντι· καὶ ἀπειπὼν μηκέτι δημαρχεῖν καὶ ἐκβαλὼν τῆς βουλῆς (ὅπερ ἐξῆν τῷ γε τιμητῇ) ὀλοφύρασθαι ἅμα λέγεται ὡς δεινὰ

πύσχοι, ὄντινα φύσει φιλάνθρωπον ὄντα ἢ τάναντια δεῖ πράσσειν ἑαυτῷ ἢ ὑβριζόμενον ἀνέχεσθαι. καὶ οὕτω φασὶν ἀγανακτεῖν αὐτὸν τοῖς ταῦτα ἐργασαμένοις, ὥστε καὶ τὸν πατέρα ἠξίωσε τὸν τοῦ Κωιστείου ἐξώσασθαι τὸν υἱόν, ὡς αὐτὸς ἦν πείθηται τοῖν ἐτέροις ἰκανὴν τροφήν παρέξων. ὁ δὲ γέρον ῥῶον ἂν ἐφη αὐτὸν πάντας τοὺς παῖδας ἀφελεῖν ἢ ἑνὶ πείσει ἐξώσασθαι ὡς οὐκέτι ἄξιον ὄντα ὑπὸ πατρὸς τρέφεσθαι.

CXXXII.

Τοιοῦτους οὖν τοὺς νεανίας ἔτρεφεν ὁ Σεβαστός, ἄλλην οὐδεμίαν ἐλπίδα ἔχων πρὶν γε ἄνδρες γένοιτο οἱ υἱεῖς· ὥστε ἠξίου αὐτοὺς ἑαυτῆ τε καὶ τῆ πόλει πάντα ὑπηρετεῖν, καὶ ἐς βαρβάρων μεθόρια ἀπέπεμψε καὶ τὰ πορρωτάτω χωρία ὥστε μὴ ταῖς οἰκοῖς ἡδοναῖς διασπαρῆναι. σαφῶς μὲν γὰρ ἦδη ὅτι ἀπόντες μὲν φίλοι ἂν γένοιτο τῷ πλήθει μᾶλλον ἢ ἔγγυθεν συνδιαιωῦντες· Τιβέριον μὲν τοίνυν ἐς Πανωνίαν ἐπέμψε τοὺς ἐκείνῃ ἐπανιστάτους καταστρεφόμενος, τὸν δὲ Δροῦτον ἐς Γαλλίαν τὰ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἐς πόλιν ἦκοντος διοικήσων. τὰ δὲ ἔθνη τὰ πέρα τῶν Ἀλλῶν βαρέως ἔτι φέροντα ὅσα ἔτασον οἱ ἐκ τῆς πόλεως τελεῖν, ἐξετάσεως ἐν Λουγδυνῷ γενομένης τοῦ τε πλήθους καὶ τῶν χρημάτων, καὶ πλείονος διὰ τοῦτο ταχθέντος τοῦ φόρου, πολλῶ δὴ μᾶλλον ὡς εἰκὸς ἐδυσχέραιεν. τῶν δὲ Γερμάνων τηρούντων καὶ πρότερον ἦν καιρὸν λάβωσι, τότε δὲ παρασκευαζομένων ὥστε τὸν Ῥηνὸν διαβῆναι, προείπεν ὁ Δροῦτος ὅστις πιστὸς εἴη τῷ βασιλεῖ πάντας ἐν Λουγδυνῷ βωμὸν καταστήσαι.

CXXXIII.

Γνοὺς δὲ ὁ Ὄθων ἀνέλπιστα ὄντα τὰ πράγματα ἡσηγημένους τε τῇ περὶ ἀρχῆς μάχῃ τοὺς ἑαυτοῦ βουλευσάμενος τί χρὴ δρᾶν πάντας συνεκάλεσε· οὐδὲ ῥάδιον δὴ ἦν ἐς ἡσιχίαν καταστήσαι οἷτινες τολμῇ τε καὶ ὄργῃ ἐκφρονες γενόμενοι τὴν πόλιν ἔτι οἷον

τε ἐβίων σώζειν οὐδὲ ἀνελπίδα δεῖν εἶναι τὸν ἄρχοντα ᾧ πικρῶς ἔτι εἰσὶν οἱ στρατιῶται· ὠφελήσειν γὰρ ἦν μὴ ἀθυρήσῃ ὥστε πάντα κατορθῶσθαι. ὁ δὲ ἐπήγει μὲν τῆς εὐνοίας, κλαίων δὲ οὐ τοσοῦτου ἔφη ἄξιον σωθῆναι. τὸν γὰρ πόλεμον, ὡς οὐκ αὐτὸς ἤρξατο, οὕτως οὐδὲ αἷτιος δοκεῖν βούλεσθαι τοῦ μὴ διαλύεσθαι· οὐδὲ μὴν οὔτε τιμωρίας ἐπιθυμῆναι οὔτε παραμυθίας, καὶ τοῦτο δεῖν τῆς ἀρετῆς νομίζειν τεκμήριον, ὅτι μέλλων ἀποθανεῖν οὐδένα αἰτιάται.

τοιαῦτα δὲ παρακελευσάμενος ἐς τὴν σκῆνην ἀπεχώρησε· θόρυβον δὲ οὐ διὰ μακροῦ ἀκούσας ἐπεὶ ἐς τὸ στρατόπεδον ἦκε ἤρετο τί πρόσωσιεν· γνοὺς δὲ ἀποκτείνειν ἀπειλοῦντας τοὺς στρατιώτας ἦν τις ἀπιέναι ἐπιχειρῆ, καὶ τοὺς ἡγουμένους καταμεμφάμενος, πάλιν ἀπῆλθε. δύο δὲ μαχαίρας μεταμεμφάμενος καὶ πείραν ποιησάμενος ὅποτέρα ἐστὶν ὀξυτέρη καὶ ταύτην προελόμενος ὥστε χρῆσασθαι ἐφ' ἑαυτὸν ἡσύχως κατακείμενος τὸ τελευταῖον ἐκοιμήθη.

CXXXIV.

Τὸν δὲ ὡς μάλιστα ταῦτα πράξαντι μετεπέμψατο ὁ τύραννος, ἔτι ἀγνοοῦντα ὅτι φανερὸς γεγένηται, καὶ παρ' ἑαυτὸν καθίσας ἠγόρευεν, ἀπειπὼν μὴ ὑπολαβεῖν· παρεσκευάστο γὰρ αὐτῷ ἅπαντα, ὥσπερ εἰώθει καὶ ξυγγράψαι εἴ τι περὶ τῶν μεγίστων μέλλοι λέγειν. διεξῆλθεν οὖν οἷα εὐεργέτησεν αὐτόν, καίπερ ἐχθρὸν ὄντα καὶ πατρὸς ἐχθροῦ γεγονότα· σώσας γὰρ μὴ θανεῖν καὶ πλοῦτον δεδωκέναι καὶ τιμᾶς, ὥστε καὶ ἱερέα καταστήσαι πολλῶν τῶν περὶ ἑαυτὸν προελόμενος. Σὺ δὲ τοσαῦτα, ἔφη, ὠφελήμενος εἶτα ἀποκτεῖναι με διανοεῖ; ὁ δὲ καὶ πρότερον δυσχεραίωνων τότε διηοῦκέτι ἠνέσχετο σιωπῶν ἀλλὰ δι' ὀσχυρίσασθαι ἢ μὴν μηδὲν τοιοῦτον ἐπιβουλεύσασθαι· ὁ δὲ τύραννος, Ἄλλὰ ὑπέσχεο γάρ, ἔφη, μηδὲν ὑπολαβὼν ἀντερεῖν· καὶ ἅμα ἡσύχως διεξῆει τὰ περὶ τοὺς ξυνοστώτας ἅπαντα, καὶ τελευτῶν ἐπήρετο τί ἄρα βουλόμενος ταῦτα διανοοῖτο· Πῶς γάρ, ἔφη, ἄρχειν ἂν ἰξίως, ὅστις οὐδ' ἰδιώτης ὢν ἄξιον οὐδὲν διαπράσσει;

CXXXV.

Οἱ δὲ Ὀλλανδῖοι ἐν τοιοῦτῳ κινδύνῳ περιειλημμένοι κατὰ τύχην τινα ἐπάθονταν. τοῦ γὰρ ἄρχοντος ἐξυίφνης τελευτῶντος οἱ στρατιῶται δυσχεραίνοντές τε διὰ μισθοῦ ἔνδειαν, καὶ ἀτακτοῦντες ὡς οὐδενὸς ἡγουμένου, βιαίως ἐπαναστάντες πάντα ἐτάρασον. πορθοῦντες γὰρ καὶ συλῶντες Μαστριχίον καὶ Ἀντέρπην τοὺς ἐνοικοῦντας ἐπὶ πολὺ ἀπέκτεινον, τὰς ἐτέρας πόλεις τὰ αὐτὰ δράσειν ἀπειλοῦντες· ὥστε πάντες πλὴν Λυξίπολεως κοινῇ ξυχωρήσαντες ὥστε ἀλλήλοις ἀμύνειν τὸν τε Ὀράγγιον καὶ τοὺς Ὀλλανδῖους ἐπὶ βοθηαίᾳ ἐπήγοντο. καὶ ξυνέβη ὥστε σπονδὰς ποιήσασθαι, ἐφ' ᾧ ἕτεροι τοὺς ἀλλοφύλους περὶάσονται ἐκβαλεῖν, καὶ ἐλεύθεροι ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον γενέσθαι. ἄρχων τοίνυν καταστὰς ὁ Ἰωάννης, νόθος ἂν καὶ Φιλίππου ἀδελφός, ἐπεὶ ἐς Λυξίπολιν ἀφίκετο, τὸν μὲν δῆμον οὕτω τετειχισμένον εἶρε τοὺς δὲ Ἰσπανοὺς τοῖς χωρίοις διεσπαρμένους, ὥστε οὐχ ἱκανὸς ἂν ἐναιτιοῦσθαι ἃ ἦτον ξυνεχώρει. καὶ ἐκπεσόντων ἐκείνων τέλος ἀναπνεύσαι τι ἐδόκει ὁ δῆμος τῆς κακοπαθείας.

CXXXVI.

Ὁ δὲ Κύρτης, μὴ ὅτι ἠγανάκτει ἐπὶ τῷ βιαίῳ ἢ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα ἀντέλεγε, ἀλλὰ μετρίως μᾶλλον οὐδὲν ἔφη ἤσσαν θέλειν ἢ παρὰ τὰ εἰρημένα τι δράσαι. καὶ αὐτὸς μὲν ἦδιον ἂν αὐτοῦ μένων κέρδος παρὰ τῶν βαρβάρων προσκτάσθαι· ἐπεὶ δὲ ἄλλως ἐκείνοις δοκεῖ ξυγχορήσας ἀπιέναι κελεύσειν, ὥσπερ καὶ βούλονται, καὶ τῇ ὑστεραία ἐκήρυξεν ἐτοίμους εἶναι πάντας εἰς τὰς ναῦς ἐμβῆναι ὥστε ἐπὶ Κύβης πλεῖν.

ἀκούσαντες δὲ ἐν πολλῷ δὴ θορύβῳ ἦσαν· οἱ μὲν γὰρ πρότερον βοῶντες ὥστε πλεῖν, μεταβαλόντες ὥσπερ εἰώθασιν οἱ ῥᾶον τυχόντες ὦν ἐφίενται, τότε δὲ δεινὸν ἐποιοῦντο, οἱ δὲ φίλοι τοῦ Κύρτου μεγάλη τῇ φωνῇ ἐσχετλίαζον, καὶ ἄθροοι περὶ τὴν σκῆνην γενόμενοι καὶ προδεδῶσθαι φάσκοντες ἠξίωσαν ἀναθῆσθαι ἃ ἐκήρυξε.

ἤκειν μὲν γὰρ ἐπὶ τῷ ἀποικίαν καταστήσαι ἦν ἱκανοὶ ὄσι τὰ περὶ τὴν χώραν, νῦν δὲ μανθάνειν ὅτι οὐκ ἔῤῥ' ὁ ἄρχων. ἀξιοῦν δὲ ἄλλους, τὴν γῆν κυριωτέροις ὄντας κτήσασθαι, ὡς οὐκ ἐκείνου οὔσαν ἀλλὰ τοῖς οἴκοι ἐξευρεθεῖσαν, ὥστε ἀποικίαν δεῖν καταστήσαι ἢ τὰ τούτων φυλάξουσιν, ἀλλὰ μὴ μάτην κερδαίνοντας διατρίβειν μηδὲ οἴκαδε ἀπιέναι, οὐδ' ἐκ τῶν παρόντων οὐδὲν αἰσχροῦ.

CXXXVII.

Ὁ δὲ πρότερον μηχανὴν τινα διανοούμενος τότε δὴ ἐβούλευσε πράξαι. εἰδὼς γὰρ ὅσα μὲν αὐτὸς τε καὶ οἱ ἀποικοὶ νεωστὶ ἐπρασσον, μὴ συνεπαινοῦντος τοῦ βασιλέως, πάντα ἂν ἄκυρα γενόμενα, τὸν δὲ Φελάσκιον, ὡς μέγα παρ' ἐκείνῳ δυνάμενον, ἦν ἀποστάντα γνῶ, οὐδὲν ἂν ἄλλο διαπραξάμενον ἢ ὥστε λαθόντα ἀπολέσαι, φθίσαι δὴ οὐδὲν βουλλόμενος ἐν νῶ εἶχε ναῦς οἴκαδε πέμψας αὐτῷ τῷ βασιλεῖ μνηῖσαι ὅσα τε καὶ οἶα ἐξεῦρε, καὶ πείθειν ἦν δύνηται ἐπαινεῖσαι. καὶ μὴν καὶ εὐνοώτερον πιρέχειν διανοήσατο, τοιαῦτα δωρησάμενος ὥστε μεγάλα φανῆναι οἶα ὠφέλησε. κοινολογησάμενος οὐδὲν τοῖς λοχαγοῖς αὐτοῦς τε ἔπειθε τὸ ἑαυτῶν μέρος μεθεῖναι, καὶ τοιαῦτα τοὺς ἄνδρας αἰτῆσαι, ὡς προθυμονύμενοι ταῦτα τοῦ στρατηγοῦ, καὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς πρώτοις τὸ ἑαυτοῦ προόντος, οὐχ ἦσσαν οὐδὲν τοῦ βασιλεῖ προσήκοντος. ἕκαστον μὲν γὰρ ὀλίγον τι μεθιέντα κοινῇ μέγα τι δῶρον εἰσοίσειν καὶ ἄξιον ἐκείνου ἢ δωροῦνται. καὶ ταῦτα νῦν ἐνδόντας εἰκὸς εἶναι τῶν τε γενομένων συγγνώμης τυχεῖν καὶ τὸ λοιπὸν χάριν καταθέσθαι, καὶ ἔπειτα πολὺ πλεῖω ἐπικτήσεσθαι, ἀσφαλῶς τὸν ἐκείθεν πλοῦτον ἔχοντας.

CXXXVIII.

Ὁ δὲ πάντα πράξας ὅσα πρὸς τὴν πόλιν ἔδει καὶ οὐδὲν ὧ ἦτησε λαβῶν, οὕτω παρ' ὀλίγον ὅμως ἔθετο, ὥστε μὴ ὅπως ἐπαύ-

σατο ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον προὐθυμεῖτο. ἔπειτα οὐδὲν τῷ Ἰβηρίας βασιλεῖ ἐπηγγέλλετο, ὡς ἐν τῇ ἐκείνου πάλαι ἦδη μετοικῶν, ὥστε δεύτερον αὐτὸν ἠγεῖτο, ἢ δὲ ὑπηρετεῖν. καὶ διὰ πάντα ἐν πολλῇ ἐλπίδι ἦν παρὰ τούτον ἦκων, ὡς αὐτὸν μὲν τολμηρὸν τε ὄντα καὶ τῆς ναυτικῆς οὐκ ἀνεπιτήμονα, καὶ μέγα δὴ φρονοῦντα ἐπὶ τῷ βουθεῖν τοῖς τῆς γῆς τὰ ἀνεύρετα ἐρευνοῦσι, τοὺς δὲ ἐνοικοῦντας νεῶν οὐδενὸς ἦσσαν ἐμπείρους ὄντας, καὶ ἠκιστα ἂν ἐκπλιγέντας τῷ ἀμθῆς τι κινδυνεύειν. ταῖς δὲ ἐδόκει, εἰδόσιν αὐτὸν τέχνη ἄμμι καὶ ἀρετῇ διάφορον ὄντα, οὔτε ἀνόητον οὐδὲν εἰκὸς εἶναι διανοεῖσθαι, οὔτε ὑποπεθεῖσθαι ὡς κακῶς σφίσι φρονοῦντα. ὥστε ἀγμένως ἤκουεν αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς.

CXXXIX.

Μάταια δὲ ἀπέφαιναν ὄντα καὶ ἐπικίνδυνα ἃ ἔγραψεν ὁ Βελεύς, ὡς τὸ βασιλικὸν καθαιροῦντα. τούτῳ δὲ ὅστις καὶ λόγῳ ἐπιχειροῦν, φανερὸν δεῖν πολέμιον νομίζειν. τὸ γὰρ μὴ εἶναι χρῆσθαι τῇ βασιλείᾳ ἐξουσίᾳ, τί διαφέρει, ἔφη, τοῦ ἀπαρνεῖσθαι μηδὲ εἶναι βασιλεῦσαν; ἐκείνοις δὲ, κίπερ σαφῶς εἰδόσιν ὅτι οὕτω φιλόπρωτος ἐστὶν ὥστε εἰκότως ὑβρίζειν τοὺς ἀρχομένους, ἀνόητον μέντοι ἐς τυράννου ἀσελγέστερόν τι νεανιεῖσθαι. δεῖν γὰρ τὸν περὶ τοῦ λαγῶ μῦθον μνημονεύειν, ὅστις εἰρημένον πάντα τὰ κερὰσφορα ἐκπεσεῖν παρὰ τοῦ βασιλέως εὐθέως ἀπόχρητο μὴ κέρα δὴ ἀντὶ ὧτων δοκοῖν φορεῖν. τῷ δὲ μύθῳ ἀπεσήμιε δῆπου, ὅστις τὰ τοιαῦτα καὶ ἀκοῦσαι ἐθέλοι μὴ ἐπιτιμῶν, μηδὲ τούτων ἔξω εἶναι τοῦ κινδύνου. ὥστε εὐλαβητέον, ἔφη, μὴ εἰ οὕτως ἔτι πολυπραγμονοῖεν, ἐκείνη τὴν ἑαυτῆς δύναμιν φυλάσσουσα, ἐπεὶ οἶα τε ἐστὶ τοὺς ἐλευθέρους εἶναι ἀξιοῦντας καταδουλώσαι καὶ ἃ ἂν δοκῇ πράσσειν, ὅμοια δράσῃ τῷ Γαλλίας τύραννι καὶ (τὸ λεγόμενον) τὴν ἀρχὴν ἐξελευθεροῖ μηκέτι ἐπιτροπέεσθαι.

CXL.

Καὶ οἱ μὲν ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων λέγοντες σφόδρα ἐκέλευον ἀποκτείνειν, οἱ δὲ ἐξ ἐναντίας οὐχ ἦσσαν ἀντέλεγον, ὡς εἰκὸς δὴ

ἦν τὸν γε δῆμον μὴ ἐθέλειν κυρίαν εἶναι περὶ θανάτου τὴν βουλὴν· οὐ γὰρ ἔνομον εἶναι εἰ μὴ φεύγειν ἐκείνους ἢ δεδῶσθαι. καὶ οἱ μὲν ὑπωπτεύοντο ὡς διεφθαρμένοι ἢ οὐκ ἐπιπρωτοὶ ὄντες, ὁ δὲ Κάτων δικαίως δὴ ἐφύμειτο λέγειν ὑπὲρ τῶν ὀλίγων, ὅτι πολέμοι εἰσιν οἱ κατεγνωσμένοι, ἀλλ' οὐκέτι πολῖται, ἐπεὶ τοῖς πολέμοις συμπράσσοντες ἄτιμοι ἐγένοντο. καὶ αὐτὸς γε ὁ Κικέρων ἀποκτείναι ἠξίωσεν· οὐδέτεροι μέντοι τῷ νόμῳ ἀκριβῶς ἐχρῶντο, τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἐπιτήδειον μᾶλλον σκοποῦντες. τέλος δὲ ἔδοξε μὴ φείδεσθαι, τῷ δὲ στρατηγῷ τολμᾶν προθυμομένῳ συνήνευσεν ἡ βουλή.

CXLI.

Ἐδυσχέραине δ' οὐχ ἦσσαν ἡ Μαρία τὴν κρίσιν, ὥστε πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ χρησαμένη ἡ Ἐλισσα μόλις πῶς ἔπεισε τοὺς συγκειμένους ἐμμένειν. οὐ γὰρ ἔφη ἐλέγξειν, ἦν μὴ κελεύη καὶ συνεπαιῆ ἐκείνη, ἀλλὰ ἀπολογουμένην μόνον ὡς φίλη ἀκούσσεσθαι, ὡς ἂν συκοφαντοῦσιν οἱ πολέμοι πάντα ῥᾶδιον ἐσόμενον ἐξελέγξαι· ἦν δὲ μὴ πάνυ πείθῃ, ἀλλὰ αὐτὴ γοῶν προθυμηθεσθαι ὥστε μέτρίον τι συμβῆναι, ὡς οὐποτε διαρρομένη ἐς δίκην τοὺς ἀποστάντας ὑπηκόους τὴν ἀρχουσαν προσκαλεῖσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοὺς κρίνεσθαι περὶ ὧν ἔδρισαν. ἐπεὶ δὲ τοιαῦτα εἰπρεπῶς ἐπαγγελλομένη ἔπεισε, συνεχώρησεν ἡ Μαρία ὥστε συνηγόρους πέμψαι οἵτινες πρὸς τοὺς ἐκείνης δικάστας ἀπολογήσονται.

CXLII.

Κατηγοροῦντος δὲ τοῦ Κικέρωνος ὀλίγα μὲν ἀντίειπεν ὁ Κατιλίνας δεινὰ δὲ ὄμως ὑπειλῶν· ἐπεὶ δὲ ἀπεχώρησε, ἐπιπρωτὴν πέμψας πρὸς τοὺς πάνυ τινὰς τῶν πολιτῶν, πρὸς Μασσιλιαν ἔφη ἐν νῷ ἔχειν ἐκὼν φεύγειν. τῷ δὲ Κατιλῷ ὃν οἰκειότατον ἑαυτῷ ἢ ἐνόμιζεν ἢ νομίζειν προσεποιεῖτο, φανερώς ἦδη ἐδήλου ὅτι τῶν ἐχθρῶν βία χρωμένων τὰ ἔσχατα ἀναγκάζεται βουλευσαί, οὐδὲ

ἀνέξεται οὐκέτι τοὺς μὲν κακοὺς τιμωμένους καὶ ἀρχὴν ἐπιτετριμμένους αὐτὸς δὲ διὰ ἄδικον ὑποψίαν ἀπωθούμενος· συνελόντι δὲ εἰπεῖν, ἦδη βεβουλεύσθαι νεωτερίζειν τὰ πράγματα. τοῦτο γὰρ δῆλος ἦν διανοούμενος, ἐπεὶ λόγῳ γε ἠπέλει ὡς προστάτης τῶν πενήτων καὶ ταλαιπωρουμένων ἐσόμενος τῶν ἔν τε τῇ πόλει καὶ πάσῃ Ἰταλίᾳ. Ἀρρέτιον δὲ ἀφικόμενος καὶ πάντα ὡς στρατηγὸς πρῶστων ἐς τὸ Μαλλίου στρατόπεδον πρωτοῦ ὄντος προσῆει· οὗτος γὰρ προεκεμφθεὶς ὡς φανερώς ἦδη ἀποστήσων τὰ χωρία τοὺς ἀγροίκους προθύμως ἐπώτρυνε.

CXLIII.

Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες, οἱ Ἴσπανοὶ τὸν μὲν Νάριον οὐχ ἦσσαν ὑπόπτεον ὡς προδιδόντα τὰ πράγματα· ὁ δὲ Κόλυμβος σαφῶς γνοὺς οὐ καιρὸν ὄντα ἀκριβῶς ἐξετάσαι τὰ πεπραγμένα αὐτῷ, πειθόντων πολλῶν λοχαγῶν αὐτὸν τε συλλαβεῖν καὶ τοῖς βαρβάρους ἐπιθέμενον δίκην λαβεῖν τῶν ἀποθανόντων, οὐδαμῶς ἤθελεν. δεῖν γὰρ φίλον τινα προσθεσθαι τῶν αὐτόθεν ὥστε ῥᾶον τὴν ἀποικίαν καταστήσαι, καὶ μὴ μάτην ἀκαίρῳ βία χρησαμένους καὶ ἀναγκάζοντας τοὺς βαρβάρους κοινῇ τι ἐπιβουλεύειν ἐν πολλῷ ἢ ἡδὴ κινδύνῳ γενέσθαι. ἀνωφελὲς γὰρ οἴομενος δίκην λαβεῖν ὃν ἦδη ἔπαθεν, εὐλαβεῖτο μᾶλλον ὅπως τοῦ λοιποῦ μηδὲν ἔτι ἀδικήσεται, καὶ χωρίον ἐλόμενος ἐπιτηδειότερον καὶ ὑγιεινότερον τοῦ Νεοδανοῦ, ἐν μεγάλῳ κατάστας πεδίῳ παρὰ λιμένι οὐ μικρῷ τὸν τόπον ὡς ἐς πόλιν περιέγραφε, πάντας ἐργάζεσθαι ἀναγκάζων ὡς πᾶσιν ὁμοίως δέον ἀσφαλείας. καὶ οὐ διὰ πολλοῦ κοινῇ ποιοῦντες τὰς τε οἰκίας καὶ τὰ τείχη ἐς τοῦτο ἐμετεώριζον ὥστε ἀσφαλῆ εἶναι καταφυγὴν.

CXLIV.

Ὁ δὲ οὐκ ἠγνόει ἐν οἷφ δὴ κινδύνῳ ἐστί, γνοὺς καὶ πρότερον δι' ἄγνοιαν καὶ φόβον δυσκολαίνοντας τοὺς ἀνδρας, καὶ φοβούμενος μὴ φανερώς μέλλουσιν ἀπειθεῖν. οὐδαμῶς μέντοι ἐταράχθη,

ἀλλὰ οὐδὲν προσεποιεῖτο συνιέναι ὦν ἐμιχανῶντο, τῇ μὲν διανοίᾳ θορυβούμενος τῇ δὲ ὄψει πάνυ εἴψυχος ὢν, ὡσπερὲ ἠδόμενός τε ἐφ' οὓς κατώρθωσε καὶ περιγενήσθαι πεποιθώς. ἄλλοτε μὲν γὰρ πάσῃ τέχνῃ θωπεύων παρεμυθεῖτο, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ τὸ μείζον διεξιῶν οἶον πλοῦτου τε καὶ δόξης μέλλουσι τυγχάνειν τοὺς τοιούτων ἐπιθυμοῦντας ἐπειθε· ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀναγκάζειν ἐπειράτο τῷ λόγῳ, ἀπειλήσας οἷα τιμωρήσεται ὁ τύραννος, ἦν τὸν τε θεὸν ἐπιχειρῶν μεγαλύνειν καὶ τὴν ἑαυτῶν δόξαν κρείσσω ἀπάντων ἀποδείξει οὕτως μυλιακωθέντων ἐκείνων σφιλῆσεται. τοιαῦτα δὲ λέξας οὐκ ὀλίγον τι ἐπειθεν αὐτοὺς καὶ ἀπέτρεπεν, καίπερ ναύτας ὄντας καὶ ἀτάκτους, ὥστε μὴ ὅτι ὦν βιάζεσθαι ἤμελλον ἀπέχοντο ἀλλὰ καὶ ὡς πρότερον αὐτῷ συνείποντο.

CXI.V.

Καταγόμενος δὲ ἐς Δομιγγῶνα ὀκτωκαίδεκα ναῦς κατέλαβε γεμούσας ἤδη καὶ οἰκαδε μελλούσας ἀποπλεῖν, ὥστε τῷ ἄρχοντι εὐθύς ἐδήλωσεν ὅποι τε ὄρμηται καὶ τὴν ξυμφορὰν δι' ἣν ἔδει ἄλλοσε τραπέσθαι. ἤτησε τοίνυν ἐξεῖναι ἐς τὸν λιμένα ἐσπλεῖν, ἵνα τὴν τε ναῦν μεταλλάξαι πειρώτο, καὶ ἅμα ἀσφαλῆς εἴη, ὡς διὰ πολλὰ σημεῖα εἰδὼς (ξυνετὸς γὰρ ἦν καὶ ἔμπειρος τῶν τοιούτων) χαλεπὸν μέλλοντα χειμῶνα γενήσεσθαι. δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο παρήνει ἡμέρας τινὰς περιμένειν πρὶν τὰς ναῦς ἐφ' Ἰσπανίας ἐκπέμψαι. ὁ δὲ οὔτε ἂ ἤτησεν εἶν οὔτε οὓς ξυνεβούλευσεν ἐπέθετο· ὥστε ὁ Κόλυμβος, καίπερ αὐτὸς εὐρών τε καὶ κτησάμενος τὴν χώραν, οὐδὲ ἐπιβῆναι ἠδύνατο, ἐν ᾧ πάντας ἂν ἔδει μηδὲ ξένον ἀπῶσαι. ὁ δὲ ἄρχων, ἐν καιρῷ δὴ νουθετούμενος, δέον ὡς μάλιστα προσσχέειν τὸν νοῦν, ὡς μαινομένου αὐτοῦ ὀλιγώρησεν, ὅστις ὑβρίζων δῆθεν προειπεῖν προσεποιεῖτο ἂ μηδεὶς δύναιτο ἀνθρώπων προορᾶν.

CXLVI.

Καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ γαλήνης οὐσίας ὀλίγον τι προΐει, τῇ δὲ δευτεραίᾳ τὰς Χλωριάδους ἀποκρίψαντες πολλοὶ τῶν νηυτῶν

ἤδη καὶ πρότερον ἀθυμοῦντες καὶ ἐκπεπληγμένοι ἐφ' οἷψ δὴ ἐπιχειροῦσι, κοπτόμενοι καὶ δεδικρυνμένοι οὐκέτι ἔφασαν τὴν γῆν ὄψεσθαι. ὁ δὲ παρεμυθεῖτο λέγων σαφῶς κατορθώσειν, καὶ ἐκέισε ἀφικομένους ἵναπερ ὄρμηται θαυμασίον ὄσον τὸν πλοῦτον κτήσεσθαι. οὕτω δὲ διὰ βραχείος γνοὺς ἀθύμους ὄντας, ἦσθετο πολλαῖς δὴ ἀπορίας περιπίπτων, οὐ μόνον ὕγα ἀνάγκη εἶη παθεῖν τοιαῦτα πειρωμένους, ἀλλὰ καὶ διότι ἀμαθεῖς εἰσὶ καὶ δειλοὶ οἱ συνεπόμενοι· ὥστε οὐχ ἦσσαν ἔμπειρον δεῖ γενέσθαι τοῦ τῆς γνώμης ἄρχειν τῶν ἀνθρώπων ἢ ναυτικῆς τε τέχνης καὶ ἀρετῆς, εἴ γε ἂ διανοεῖται ἐξειρεῖν ἐκτελέσαι μέλλει.

PART IV.

(I.)—RHETORICAL.

CXLVII.

Καὶ ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες, πρὸς εὐψύχους τινὰς ἀμφισβητῶ οὔτινες οὐδὲν διὰ φόβον πράττουσιν, ἀλλὰ καίπερ ἐγνωκότες τὸν κίνδυνον αἰσχυρὸν ἠγούνται ὡς φοβουμένους εὐλαβεῖσθαι. φόβου δὲ δύο ἐστὶν εἶδη, τὸ μὲν λημνιόμενον τὴν διάνοιαν καὶ γελοῖον ἀποφαίρον τὸν ἔχοντα οὐδὲ ἰκανὸν ἔργου οὐδενὸς ἄρχειν· τὸ δὲ ἕτερον ἄλλοιον· τούτῳ γὰρ προορῶν τις τὰ μέλλοντα κακὰ καὶ μετρήσιμα, οἷδε μὲν ὄσης ἰσχύος ἐκπιπῶσκει, καὶ τὸ εἶκειν πιναβίλλει τῷ ἀντιστήντι ἢ νικᾶσθαι, ὑπότερον πλείω ἔχει κακίαι, ὡς τε, ἢ οἴηται τελευτῶν ἠσθήσεσθαι, ἀσφάλειαν πωτῆν ἐν καιρῷ ζητεῖ παρασκευάζειν. τοιοῦτος δὲ φόβος ὡς ἐγὼ δοξάζω οὐδεμίαν δὴ αἰσχύνην ἐπιφέρει τῷ πευθόμενῳ. εἰ δὲ τις περὶ τοιαῦτα μηδένα φησὶν ἄνδρα ἐς φόβον τρέπεσθαι, πῶς οὐ φευκίζει; οἷ τε γὰρ νῦν μηδὲν προσποιούμενοι δεδιέναι, ἐπειδὴ ἐν κινδύνῳ μέλλουσιν εἶναι πρῶτοι ἐκπλαγῆσθαι, καὶ τοιαύτῃ αἰεὶ πέφυκεν ἡ διὰ μακροῦ ἀρετῆ. ὅσα γὰρ τοῖς Ἰβερνίαις συνεχωρήσαμεν σκεδῶν ἅπαντα διὰ φόβον ἐπέπρακται.

CXLVIII.

*Ἐτι δὲ ἐν τῇ νέᾳ ἐκκλησίᾳ ἀπορίαν λέγουσιν εἶσεσθαι τῶν συνετῶν καὶ φρονίμων ἀνδρῶν· πάντας γὰρ μετρίους καὶ φαῦλους αἰρεθήσεσθαι, ὡς τε τὴν πολιτείαν αἰσχυρῆσθαι. τὸ δὲ δικαίως καὶ προθύμως καὶ ἀπὸ μετρίως διαπάνης πολιτεύεσθαι, αὕτη, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρίστη που σύνεσις, ἣς σαφῶς οἶδα τούτους οὐχ ἦσσαν

τῶν προτέρων εὐπορήσοντας. ἡ μὲν γὰρ ἐκκλησία οὐ ῥητορικῆς δημηγορίας ἐστὶν ἀγών, ἐφ' ὃνπερ ὄχλος συλλέγεται τῶν ῥητόρων ἀκροασόμενος ὡς περ τῶν ἐν θεάτρῳ χόρων· εἰ δὲ μὴ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ ἐν δήμῳ δεῖ δημηγορίαν εἶναι, ὡς κόσμον τιὰ ἐξ ἀνάγκης προσκείμενον, πῶς οὐκ αἰεὶ ἐν γε δήμῳ εὐρήσομεν; πάντα γὰρ ἡ ἴσμεν τὰ τε σώματος πέρι καὶ τῆς διανοίας ὁμοίως ὅπου ἐπιτηδειότατα ἔχει ἐνταῦθα πλείστον γιγνόμενα· ὡς περ γὰρ ἦν βαθεῖαν μὲν καὶ πυκνὴν γῆν εὐρης ἐνταῦθα δρυὸς οἶδα ἀξυανομένης, ἦν δὲ χθαμάλην καὶ ὑγράν, κλήθρας καὶ ἰτέας, οὕτω καὶ ἐν ἐλευθέρα πόλει καὶ δήμῳ φύσει γίγνεται ἡ ῥητορικὴ, καὶ ἐνταῦθα αἰεὶ πλείστον καὶ ἀφθονώτατον ἀξήσεται.

CXLIIX.

Νῦν δὲ, ὅτε παντόθεν καὶ ἐκ πάσης γῆς ὄλεθρος ἐκείνοις ἐπικρέμαται, οἷπερ μίτην τοῖς νεωτερίζουσιν ἐναντιοῦνται, ὅτε τῶν ἐν ἡπείρῳ τιμνινίδων ἢ σερμοτάτῃ σκεδῶν παρόντων ἡμῶν ἐξώλης γεγένηται, ὅτε ὁ τετταρικόκτου βωσιγλιέων τῶν ἐφεξῆς ἔκγονος φεύγων παρ' ἡμῶν ἐν τῷ βωσιγλιέῳ ἀκλεῶς κέκευθεν, ὅτε πάντα τὰ ἀρχαῖα ὀρώμεν ἀνατρεπόμενα, καὶ μεγάλας πόλεις διολλυμένας, ὅτε ἡ ἡμέτερα πατρίς τὴν πάλαι ἀρετῆν ἔτι σώζει, καὶ φυλάσσουσιν ἔτι οἱ ἄνθρωποι τὰ πατρόθεν μνημεῖα μετὰ πόθου τινὸς ἰσχυροῦ ὃν οὐδεὶς οἶδε πόσον χρόνον ἔτι παραμενεῖ, νῦν ἄρα ἐν τῇδε τῇ ἀκμῇ καὶ καιρῷ τοῦ σώζεσθαι, σύμβουλα παρακαλεῖτε μὴ φθόνον καὶ στάσιν, μηδὲ τὸ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τῷ ταῦτα αἰεὶ καὶ μίτην πολιτεύεσθαι, ἀλλὰ τὸ ξυνητόν, καὶ τὰ πάλαι πράγματα, καὶ τὴν τῶν προτέρων μνήμην, καὶ τὰ σημεῖα τοῦ θαυμασίου τούτου καὶ δεινοτάτου καιροῦ. καὶ ἀξίως ψηφίζεσθε ὃν τήνδε τὴν ἐκκλησίαν ἡμεῖς τε πρότερον ἠλπίζετε, καὶ οἱ ἔπειτα αἰεὶ μνημονεύσουσι, καὶ τὴν πόλιν δεινοῦ ἐφεστῶτος κινδύνου ἕως ἔτι ἔξεστιν ἀνορθοῦτε. εἴθε γὰρ, ὦ Ζεῦ καὶ Θεοί, μηδεὶς τῶν τὸν νόμον τόνδε ἀποψηφισομένων, ἦν ἄρα ἀποψηφίζεσθε, μήποτε τὴν ψῆφον μίτην μεταγοίη, τοὺς νόμους ἰδῶν λελυμένους, συγχεομένης τὰς τάξεις, συλῶμενα τὰ χρίμματα, καὶ πάντα τὰ ἀνθιόπινα ἀνατετραμμένα.

C.I.

Εἰ γὰρ μέγα τὸ ἀσφαλῶς ἂ τις ἔχει κεκτῆσθαι, εἰ διὰ τοῦτο πάντα τᾶλλα διώκῃται, καὶ ἐκ τούτου ἐπιστήμη τε πῶτα ἐγένετο καὶ ἐμπορία, καὶ πάνθ' ὅσα ἐργάζονται ἢ ὠφελούνται οἱ ἄνθρωποι, πάνθ' ὅσα τῶν παρ' ὠκεάνῳ βαρβάρων διαφέρουσι, μαρτύρομαι μὴ δεῖν ὡς κτήματα ὄντι ἐκείνῳ σέβεισθαι ἢ οὐδὲ τὸ παρίσταν κτήματά ἐστι. εἰ γὰρ τὰ ἀδίκως ἐν τῇ πόλει καθεστηκότα, ἵνα σώζητε ὥστε μὴ μισούμενα ὑπὸ τοῦ δήμου διαφθαρήναι, διὰ τοῦτο ὡς κτήματα ὄντα ἀξιούτε διαφυλάξαι, πῶς οὐ προσδοκᾶν ἀνάγκη τὰ κτήματα οὐχ ἦσσαν ἐκείνων μισέσθαι; τοὺς γὰρ τὰ διάφορα ὁμοῦ συμμειγνύντας, ἵνα συναμφότερα σώζηται, εὐλαβεῖσθαι δεῖ μὴ συναμφότερα διαφθαρή. λέγοντες γὰρ ὡς οὐδαμῶς ἀδικώτερόν ἐστι μὴ εἶναι τοὺς πάνυ τῶν πολιτῶν τοὺς βουλευτάς αἰρεῖσθαι, ἢ τὰ κτήματα ἀποστῆσαι, ὁράτε μὴ τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀβελτέροισ πεῖθῃτε ὡς τοῦτο οὐχ ἦσσαν ἐκείνου δίκαιοι. ὅτι δὲ οὐ ψευδῶς προφαίζομαι τοῦτον λέγων τὸν κίνδυνον, σαφέστατα ἐδήλωσεν ὅσα οὗτοι νῦν δὴ ἐδημηγόρουσι.

C.II.

Οὔτω διὰ τὸ ἐπιθυμεῖν τινὲς ἐξυπατωῦνται, κἄν αὐτοὶ νεωστὶ παθόντες τάληθῇ ὡσι μεμυθηκότες.

ὦν γὰρ ἠξιώσεν οὔτε μεθέστηκεν ὁ δῆμος οὔτε μὴ μεταστῆ. πάντα γὰρ ἀκούσας ὅσα περὶ τούτου τινὲς ἐδημηγόρησαν, τοῦτο μόνον ἐνθυμούμηναι, ὅτι οἱ τοιαῦτα τὸ δεύτερον θρυλούντες οὔτε τὸν καιρὸν συνιέναι ἐφ' ᾧ δεῖ πολιτεῦσθαι οὔτε τὸν δῆμον οὐ ἄρχειν ἀξιοῦσιν· ὥστε πάντα τὰ περὶ τούτου λεγόμενα καθ' ἐν τοῦτο ἐξηπατημένοι λέγουσι, νομίζοντες ὅσα κοινῇ περὶ τοῦ νόμου ἐθουρύβει ὁ δῆμος παράνοιάν τινα εἶναι, καὶ ἐξαίφνης ὅποθεν δήποτε γεγονότα αὐθις οὐ βραδύτερον ἀφανισθέντα ἀπολείσθαι. καὶ ταῦτα νομίζοντες προσδοκῶσι δῆθεν μεταστῆναι μέλλειν τὸν δῆμον, τοῦτο αἰεὶ τε ζητοῦντες καὶ εἴτε ὀρώσι τι εἴτε ἀκούουσι

γενόμενον πάντα τούτου σημεῖον ὑποροοῦντες. καὶ μὴν καὶ ἐκείνῳ μοι δοκοῦσιν ὅμοιοι εἶναι τῷ ὑπὸ Ὀρατίου λεγομένῳ, ὃς ἐπὶ ταῖς ὀχθαῖς κείμενος τοῦ ποταμοῦ αἰεὶ ποτε προσδοκᾷ τὸ ὕδωρ ἑλλειπὸν παραχωρήσειν, οὔτε ἀφθονον καὶ βαθεῖαν εἰδὼς οἶσαν τὴν κρήνην ὅθεν ἐξώρηται, οὔτε αἰδίων ῥέον καὶ ρευτόμενον. οὔτω καὶ οἷδε ἐξυπατωῦνται μινρίας δὴ μηχανὰς ἐξευρόντες.

C.III.

Ἐγὼ δὲ κατὰ γε τοῦτο οὐδὲν περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀμφισβητῶ τῷ ἐξ ἐναντίου λέξαντι. ἐκείνος μὲν γὰρ οἶεται οὐ διὰ πολλοῦ εἰκὸς εἶναι καιρὸν παραγενῆσθαι ὅτε βιαιῶς δεήσει τοὺς ἀτακτοῦντας κατασχεῖν, καὶ πάντας τοὺς τοῖς συμμαχοῦσι εὖ φρονούντας ἀνάγκη εἶσθαι βοηθεῖν, ἐγὼ δὲ ἤδη νομίζω παρῆναι. οὐ μὴν ἀλλὰ ἀδίκῳ ἔπαθον οἱ σίμμηχοι, τοιαῦτα μὲν ὄν ὥστε ἐγὼ οὐκ ἂν τοῖς ἄρχουσι προσεχώρησα εἰ μὴ διανοουμένους ἤδη τὸ ἀδικον ἀνορθῶσαι. τοιαῦτα δὲ ἐκείνων παθόντων καὶ δέον ἀνορθοῦν, διὰ ταῦτα οἶσθε δεῖν τὸ πάντων ἀδικώτατον μεθεῖναι, καὶ τοὺς μὲν νόμους περιορᾶν ὑπὸ βιαιῶν ὄχλου προπηλακίζομένων, οἰκίᾳ δηιομένους καὶ καιομένους, τοὺς ἡσυχάζοντας τῶν πολιτῶν σφαιζομένους; ἀλλὰ μὴ Δίῳ ἀδίκως διανέμεται τὰ ἱερά. τί δέ, ἦν καγὼ ὁμολογῶ; πῶς ὠφέλιμόν ἐστι περὶ τῶν ἱερῶν τότε ἀμφισβητεῖν ὅτε οὐδὲ τῶν βεβίλων οὐδὲν ἀσφαλές; εἰτα δὲ φόβον πειρᾶσθε παρέχειν καὶ τοὺς φόνῳ καὶ ληστείᾳ καὶ πυρὶ χρομένους παῦσαι κωλύετε, ὡς ἦν βιάζεσθαι ἐπιχειρῶμεν στάσεως δὴ γενησομένης. ἡμεῖς δὲ ἐς τοῦτο ἤκομεν ὥστε τοῦ τοιοῦτου μηδὲν φροντίξω.

C.IV.

Ἔστιν ὃν ἐμποδίζειν τὸ πρᾶγμα, ἔστι πρὸς βίαν πράξαι· ἔστι δὲ καὶ μετὰ φόνον, ὃ μὴ γένοιτο ὃ Ζεῦ καὶ θεοί· κωλύσαι δὲ οὐκ ἔστι. οὐ γὰρ μάτην ἐς τοσοῦτο τετάρακται ὁ δῆμος οὐδ' ἐπὶ

τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἐνταῦθα ἐωράκαμεν. εἶτε γὰρ εἰρήνην ἀγόντων εἶτε στασιαζόντων, εἶτε ἐῶντος τοῦ νόμου εἶτε καὶ οὐ, εἶτε πεισάντων τὴν ἐκκλησίαν εἶτε βιαζομένων, πανταχῆ γοῦν δεῖ γενέσθαι τὸ πρᾶγμα. ἄπερ οὖν οὐκ ἔστι κωλύσαι, ταῦτα θέλοισ' ἂν ὅπως καλῶς ἔξει διατάσσειν, καὶ ὡσπερ ἐν πόλει τὰς πύλους ἀνοίξατε τοῖς ὑπὲρ τὰ τεῖχη μέλλουσιν ἐπεισπηδῆσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσασι ὑμῖν ὡς τὸ πρόσθεν οὕτως ἔτι καὶ νῦν ἔσται τὴν πολιτείαν ἐπαίνειν, ὡς, ὅσα μὲν ὑπὸ χρόνου καὶ τύχης ἔπαθεν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα, κἂν σοφώτατα ἢ καὶ ἰσχυρότατα, τούτων οὐκ ἀξιοὶ ἀθῶος εἶναι, ὅθεν δὲ ἀπαλλαγῆσεται τοῦ κικοῦ αὐτῆ ἐξ ἑαυτῆς ποριεῖται. ὥστε πολλὰ ἤδη καὶ καλὰ εὐδοκμήσασα ἢ πόλις καὶ τοῦτο ἔτι κάλλιον καὶ λαμπρότερον εὐδοκμήσει, ὅτι ἅπαντα ὅσα βία χρώμενοι καὶ φόνη ζήτουσιν οἱ ἄλλοι, ἔσθ' ὅτε καὶ μάτην ζητούντες, ταῦτα ἡμεῖς εἰρήκαμεν, μετ' εἰρήνης καὶ νόμων τὴν πολιτείαν ἐπανορθοῦντες.

CLIV.

Οἶομαι δὲ τοὺς σπουδαίους τῶν πολιτῶν, οὓς μόνους ἀξιῶ πείθειν, οὔτε εὐσεβῆ ταῦτα πράττειν οὔτε τῇ σοφίᾳ καὶ τῇ ἐμπειρίᾳ προσήκοντα, οὔτινες συμφέρειν μὲν ὡς μάλιστα ὁμολογοῦσι τῇ πόλει τὸ πᾶσιν ἐξεῖναι παρρησίᾳ χρῆσθαι, ὅταν δὲ τινες ἀδίκως χρώνται, ἀγανακτοῦσι καὶ δεινὸν ποιοῦνται. ὅστις γὰρ ἐξ ὧν ἂν ἀνθρωποὶ γε κατασκευάζωσιν ἀπαξίᾳ πάντα ἐλπίζει ὠφελεῖσθαι, ἄλογα δὴ προσδοκῶν τοὺς θεοὺς τῷ ὄντι αἰτιάται τῇ κοινῇ πάντων τύχῃ μεμφόμενος. οὕτω δὲ καὶ οἱ τοι, ἄπερ οὐκ εὖ ἔχειν οἴονται, ταῦτα ἢ αὐτοὶ ψευδῶς πλάσσοσι ἢ μικρὰ ὄντα μέγαρα προσποιούνται εἶναι. οἱ γὰρ ἡμέτεροι νόμοι εἴ τινες ἄλλοι σώζουσι τοὺς πολίτας, οὐ μόνον τοὺς σώμασι καὶ χρήμασι ἀδικουμένους, ἀλλὰ καὶ ἐάν τις λόγῳ παρ' ἑτέρων τι πάσχη. ὅστις γὰρ τὴν ἀξίωσιν ὑπ' ἄλλου ὑβρίζεται ἢ ἀδικεῖται, τούτῳ ἔξεστι δίκην λαμβάνειν· ἐὰν δὲ ὑπὸ ῥαθυμίας ἢ ἀμελείας ἢ κακῆς αἰσχύνης μὴ ἐθέλη τοῖς νόμοις σώζεσθαι, οὗτος οὔτε ἑαυτῷ τὰ δίκαια πρᾶσσει

οὔτε τοῖς ἑτέροις τὰ δεόντα· εἰ δὲ τινες ἀνόητοι ὄντες μὴ πιστοὺς νομίζουσι τοὺς δικαστὰς εἶναι καὶ τοῦ μὲν ὑπὸ τῶν ὁμοίων κριθῆναι ἀπεχόμενοι βιαιότερόν πως δίκην λαμβάνειν πειρῶνται, τούτους τίς ἂν ἀμφισβητοῖ μὴ οὐχ ἑαυτοῖς ἐχθίους εἶναι ἢ ἐκείνοις οὓς λοιδορίᾳ γράφονται;

CLV.

*Ἦν δὲ κατορθώσας καὶ πείσῃς ὥστε ἐκείνον φυγεῖν, ὅπερ συναινούσης τῆς βουλῆς ῥαδίως ἂν γένοιτο, πῶς ἐλπίζεις, τοσοῦτων ὑπολειμμένων οἱ φίλοι ὄντες αἰεὶ πάντα διαπράξονται ὥστε κατελεῖν, τοῦτο αὐτὸς κωλύσαι ἢ ἐμποδίζειν; ἀδύνατον μὲν οὖν ἔσται, αὐδὲ σπουδαζόντων οὕτω καὶ φιλούντων αὐτὸν ἀπάντων οὐδέποτε ἂν κατασχοίης. ἦν δὲ τῶν φανερώς αὐτῷ εὖ φρονούντων τοὺς μεγίστους πειρᾶ ἐκβάλλειν, ἄλλο τι πλείονας ἔξεις τοὺς δυσμενῶς ἔχοντας καὶ ἐναντιουμένους; κάτεισι γὰρ δήπου διὰ βραχείας, καὶ τοῦτο μόνον διαπράξει, ὥστε ἀγαθὸν ἐκβαλὼν κακὸν ἀνακομίσασθαι. πῶς γὰρ οὐκ εἰκὸς παροξυνθῆναι, ὑπὸ τῶν καταγόντων διεφθαρμένον τὴν φύσιν, καὶ τοῖς τοσαῦτα ὠφελήσασιν μὴ θέλειν, ἦν σωφρονῆ, ἐναντιοῦσθαι; εἰ δὲ νομίμως ἐπιβουλεύετε ἀποκτείνειν, ἐπαρκούντος τοῦ στρατηγοῦ, οὐδὲ τοῦτο οἶόν τε σωθήσεται γὰρ διὰ τὸ ὑμᾶς μὲν διεφθάρθαι αὐτὸς δὲ πλούσιος γεγενῆσθαι.

CLVI.

Ἐπεὶ δὲ ἐκείνοι μὲν ἐμοὶ ἠπίστου, δέαν πιστεύειν, ἐγὼ δὲ σοὶ πάντα ἐπεποίθειν, διὰ ταῦτα αὐτὸς τε ἀπολόμενος καὶ τοὺς φίλους ἀπολέσας, μέμφομαι ὅμως παντὸς μᾶλλον ἑμαυτῷ, ὅστις ψόμην σὲ ἐκ τῆς σαντοῦ ἐκπεσόντα ἐμὲ ἂν δύνασθαι ἐν τῇ ἐμῇ σώσει. καὶ ἐγὼ μὲν ὡς ἀσαφῆς καὶ ἀστάθμητος ἢ τύχη ἄλις ἤδη μεμαθηκῶς οὔτε ὑβρίζον πω εὐτυχῶν οὔτε δυστυχῆσας ἀθυμῶσω, εἰδὼς αὐτὴν ῥαδίως ἂν, ἦν θέλη, μεταβαλοῦσαν χαρίσασθαι· εἰ

δὲ μή, ἀλλὰ κακὴ ὄδρα διατελεῖ, παρ' οὐδὲν δὴ νομιῶ, ὡς φαῦλόν τι ὄν ἐν τοιαύτῃ πόλει διαίγειν ὅπου ἤττονος ποιοῦνται τοὺς νόμους ἢ ὄν ἂν ἐπιθυμῇ ὁ δεῖνα. εἰ γὰρ ἐλέσθαι ἐξείη, ἐκείνη μοι ἂν εἴη πατρίς, ὅπου ἀσφαλῶς δυναίμην τά τε χρήματα ἔχειν καὶ τοὺς φίλους, ἀλλ' οὐχ αὕτη, ἐν ἣ τὰ μὲν ῥηδίδως ἀφαιρεῖται, οἱ δὲ τὰ ἐαυτῶν σιώποιντες μίλιωτα δεόμενον ἐμὲ ἐγκυταλείπουσι. τοῖς γὰρ σοφοῖς τε καὶ ἀγαθοῖς ἡδίων αἰεὶ ἀποῦσιν ἀκούειν ὅσα πάσχει ἢ πόλις ἢ παροῦσιν εἰσορᾶν, καὶ κάλλιον ἐλευθέρως ἀποστῆναι ἢ δουλικῶς πολιτεύεσθαι.

CLVII.

Ταύτῃ δὲ, ὦ ἄνδρες, προσέχετε· ὄντος γὰρ περὶ Κλωδίου τοῦ ἀγῶνος τοῦδε, ἐπεὶ ἐλεύθερος ὁ θυμός, καὶ ἂ ἂν βούλησθε ἐνθυμείσθαι ἐγχαρῆ ὡσπερ καὶ ὀρώσιν αἰσθάνεσθαι, οὕτω καὶ νῦν τῆ διανοίᾳ ἄπερ μέλλω λέγειν ἐννοεῖτε. τίθετε τοίνυν ἐμὲ ἀναπέθοντα ὑμᾶς τουτοῖ ἀπολύσαι, ἐφ' ᾗτε τὸν Κλώδιον ἀναβιῶναι. διὰ τί οὖν φανεροὶ ἐστε τῇ ὄψει δεδοικότες; ποῦ δὴ ζῶντος ἂν ἐκείνου ἐπάσχετε οὔτινες τεθνεῶτα τοσοῦτον δειμαίνετε, τῇ διανοίᾳ μόνον ἐνθυμούμενοι; καὶ μὲν δὴ εἰ αὐτοῦ ὁ Πομπεῖος, ἀρετὴν τε καὶ τύχην τοιαύτην ἔχων ὡστε οἷς ἐπεχείρησε μηδένα ἄλλον τολμῆσαι, οὗτος εἰ ἐλέσθαι δύναίτο ἢ τὸν Κλώδιον ἐξετάζειν πῶς ἄρα ἀπώλετο, ἢ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστήσαι, πότερον ἂν οἴεσθε αἰρεῖσθαι; ἐγὼ μὲν οἶομαι, καίπερ θέλοντα κατὰ φιλίαν ἀναστήσαι, ἀλλὰ τῆς πατρίδος ὅμως ἂν φροντίζοντα ἀποκνήσαι. καθῆσθε τοίνυν ἐκείνῳ τεθνεῶτι τιμωροῦντες, ὃν εἰ ἐξείη οὐκ ἂν ἐῴτε ἀναβιῶναι, καὶ νόμῳ τὸν φόνον τοιοῦτῳ ἐξετάζετε, ὃν εἰ ἐκείνου ὄμμα ἔδει ζῶν γενέσθαι, οὐδ' ἂν ἐθέμεθα τὸ παράπαν.

CLVIII.

* Ἀρχόντος δὲ τοῦ Κλωδίου πολλὴν ἐνομίζετε ἀνάγκην εἶναι φοβεῖσθαι μὴ τι νεωτερισθῆ, ἢν μὴ ὑπατος γένηται ἐκείνος ὁ

μόνος οἷός τε ὢν ἀρετῇ τε καὶ δυνάμει κατισχεῖν. τῶν δ' ἐν τῇ πόλει πάντων ἐς τὸν Μίλιωνα σκοποῦντων, τίς οὐκ ἂν εὐθὺς ἐχειροτόνησεν, ὅστις οὕτω ἑαυτὸν τε φόβου ἂν ἀπέλυσε καὶ τὴν πόλιν τοῦ ἐσχάτου κινδύνου; νῦν δὲ ἐκείνου ἀπολομένου, οἷτος οὐδὲ μεγάλα πονῶν τῷ πρότερον ἴσος φαίνεται. πρότερον γὰρ θυμασιῶς εὐδοκιμῶν, καὶ πλεῖον αἰεὶ καθ' ἡμέραν ὄσφ τοῖς Κλωδιανοῖς ἐκώλυε τὴν ὕβριν, θανόντος τοῦ Κλωδίου ἐν οὐδενὶ ἔτι λόγῳ ὢν ἐφαίνετο. ὑμεῖς μὲν γὰρ τοσοῦτον ὠφελείσθε, ὡστε μηδένα ἔτι τῶν πολιτῶν φοβεῖσθαι, τῷ δὲ Μίλιων τῷδὲ ἀπόλωλε καὶ καιρὸς τις τοῦ ἀγαθοῦ φανῆναι, καὶ φίλοι οἱ σπουδάζοντες περὶ αὐτοῦ, καὶ ἀφορμὴ τοῦ διὰ παντὸς εὐκλεῆς γενέσθαι. ζῶντος μὲν οὖν τοῦ Κλωδίου, οὐδεὶς ἤμελλε τῷδε περὶ τῆς ἀρχῆς ἀμφισβητεῖν, νυνὶ δὲ τεθνηκότος ἀμφισβητοῦσιν· ὡστε ὁ Μίλιων θανόντος τοῦ ἐχθροῦ μὴ ὅτι ὠφέληται ἀλλὰ ἀτεχνῶς κάκιον διάκειται τοῦ πρόσθεν.

CLIX.

Σκόπει δὲ, ὦ Κατιλίνα, ὡς σιωπῶσι καὶ ἡσυχοὶ εἶναι οἱ παρόντες. πότερον εἰς τις τῶν βουλευτῶν μὴ ὅτι ἀγναικτεῖ ἀλλὰ καὶ ὅτι οὖν λέγειν ἐθέλει; πότερον ἄπερ σιγῶντες διαρρηθῆν λέγουσι τῇ φωνῇ δεῖ ἔτι μᾶλλον δηλῶσαι; εἰ δὲ τοιαῦτα τῷ χρηστῷ νεανίᾳ εἶπον, τῷ Σεοτῷ, ἢ τῷ ἀγαθῷ Μάρκῳ Μαρκέλλῳ, πάλοι δὴ ἐπανυστάντες ἂν ἐμοὶ οἱ βουλευταὶ βιαίως ἂν ἐχρῶντο τῷ ὑπάτῳ ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ νεῷ, καὶ δικαίως γε πρῶτοντες. περὶ δὲ σοῦ, ὦ Κατιλίνα, συναινοῦσί που σιγῶντες, ἡσυχάζοντες ψήφισμα ποιοῦνται, οὐδὲν λέγοντες συγχωρεῖν ὁμολογοῦσι. οὐδὲ μὴν οὗτοι μόνον, ὢν τὸ μὲν ἀξίωμα τιμῆσαι προσποιεῖ τῆς δὲ σωτηρίας ὀλιγορεῖς, ἀλλὰ καὶ οἷδε οἱ ἀγαθοὶ καὶ σπουδαῖοι ἱππεῖς, καὶ ἄλλοι ἐλλόγμοι πολῖται, οἷπερ τὴν ἔσοδον τῆς βουλῆς φιλάσσουσι· οὗς ἰδεῖν σοὶ ἐξῆν ὅσοι πάρεσι, καὶ εἰδέναι οἷα φρονοῦσι, καὶ μὴν καὶ ἀκούειν οὐ διὰ μακροῦ αὐτοῖς μέγα βωῶντας, πάλοι ὑπ' ἐμοῦ μόγις κωλυμένους μὴ ἐς χεῖρας σοὶ

ἐλθεῖν καὶ βίῃ ἐπιθέσθαι. καίτοι τούτους ἀπαντας ἐγγινῶμαι ἢ μὴν ἐς αὐτὰς τὰς πόλεις σὲ προπέμψειν, ἢ μόνον ἐθέλεις ταύτης τῆς πόλεως ἐξιέναι ἢν τοσοῦτον ἤδη χρόνον ἐπιβουλεύεις ἀπολύσαι.

CLX.

Τῇ πόλει τοίνυν σεμνότερα τοῦτο μαρτυρομένη, καὶ πᾶσι τοῖς ταῦτά μεμφομένοις, ἐν βραχεὶ οὕτως ἀποκρινούμαι, ὡς εἰ συμφέρεν μᾶλλον ῥόμην ἐκείνου ἀποκτείνειν, οὐδ' ἂν ἐλάχιστον χρόνον τὸν βίαιον ἄνδρα ἂν εἶσα περιγενέσθαι. εἰ γὰρ οἱ πρότερον εὐδόκιμοι ὄντες καὶ ἀξιώτατοι πολῖται, τὸν Σατυρνῖνον, τοὺς Γράκχους, τὸν Φλάκκον, πολλοὺς ἑτέρους ἀποκτινύντες, οὐχ ὅπως ἤσχυαν ἑαυτοὺς ἀλλὰ μέγιστον κλέος ἐκτήσαντο, οὐδ' ἡ μὴ ἐπίφθονος ἐγὼ τοῖς ἔπειτα γένωμαι τουτονὶ τὸν μαιέφονον ἀποσφάζω. καίτοι εἰ σαφέστατα ἤμελλον, ἀλλ' αἰεὶ πέπεισμαι, ὡς ὅσα τις δι' ἀρετὴν φθονεῖται κλέος μᾶλλον ἢ φθόρον δεῖ ποιεῖσθαι. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν βουλευτῶν ἔνιοι, οὔτινες τοὺς μέλλοντας κινδύνους ἢ οὐχ ὀρώσιν, ἢ ὀρώντες οὐ δοκοῦσιν, ἀλλὰ δειλῶς ψηφίζόμενοι τούτῳ μὲν ἐλπίδα παρέχουσιν, τοῖς δὲ συνωμόταις ὀλιγωροῦντες τὴν δύναμιν ἀξιάουσι. οὗτοι δὲ τῷ ἀξιώματι οὐ παρὰ τοῖς ἀδίκοις μόνον μέγα δύνανται, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς εὐήθεσιν, καὶ σαφῶς ἂν, εἰ παρ' ἐμοῦ οὕτωσιν ἀξία ἔπαθεν ὧν ἔδρασαν, βίας καὶ ὑβρεως ἂν ἐμοῦ κατηγοροῦν.

CLXI.

Λέγουσι δὲ τινες, ὧ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, ὅτι ἐγὼ δὴ τουτονὶ ἐξέβαλον· ἀλλὰ μὴν εἴ τι λόγῳ οἷός τ' εἶην, οὐκ ἂν ἀποκνοίην μὴ οὐ καὶ τούτους ἐκβαλεῖν. ἀλλὰ νῆ Δία οὕτω φοβερός τις ἦν καὶ μέτριος, ὥστε λέγοντος τοῦ ὑπάτου οὐκ ἠνέσχετο· φείγειν δὲ ἐμοῦ κελεύσαντος εὐθὺς πιεθόμενος ἀπόχετο. Ἐχθρὸς δὲ ὅτε παρὰ τοσοῦτον ἦλθον μὴ οἴκοι ὑπὸ τούτων ἀποθανεῖν ἐς Διὸς συγκαλέσας τὴν

βουλῆν πάντα ἐμήνυσα· ἀφικόμενον δὲ τουτονὶ τίς προσεῖπε τῶν ἐκεῖ; τίς ἠπάξατο; ὅλως δέ, ὅτερον πολίτην αὐτὸν ἀπονεοιγμένον ἐνόμιζον, καὶ οὐ μᾶλλον πολέμιον μιαιώτατον; ἐξέστησαν γοῦν οἱ ὑπατεύσαντες μὴ τοιούτῳ παρακαθῆσθαι, πᾶσαν τὴν ἐκείθεν ἔδραν ἐρημοῦντες. ἐνταῦθα δὲ ἐγώ, ὁ βίαιος ἄρχων, ὁ ἐνὶ δὴ λόγῳ τοὺς πολίτας ἐκβάλλων, ἠρόμην τουτονὶ, εἰ τοῖς νυκτὸς παρὰ Μάρκῳ συλλεγέσει παρεγένετο. ἐπεὶ δὲ ὁ πάντων ἀνθρώπων ἀναιδέστατος ἐκπλαγείς τῷ τοιαῦτα ἑαυτῷ συνειδέναι οὐδὲν ἀντίπειν, τότε δὴ τοῖς βουλευταῖς ἕκαστα δηγησάμην· ὅσα τε ἐκείνη τῇ νυκτὶ ἐπράχθη, καὶ ὅπου αὐτὸς ἦν, καὶ τί τῇ ὑστεραία μέλλει γενέσθαι, καὶ τὸν πάντα πόλεμον ὅπως διανοήθη ποιεῖσθαι.

CLXII.

Ἐξέπεσον οὖν, ὧ ἄνδρες, δεινοῦ ὄντος τοῦ καιροῦ καὶ ὧν ἐγὼ πολιτεύομενος μέμνημι πάντων κακίωτον· ἦν δὲ ποτε κατέλθωσι, δεινότερος ἔσται πολλῷ καὶ κακίω. κατίασι μὲν γὰρ ἐναντιομένης πάσης τῆς πόλεως, ὁμοφρονούσης ὡς οὐδεπώποτε πρότερον περὶ οὐδενὸς τῶν ἡμετέρων πραγμάτων, οὐδὲ τηνικαῦτα, ὅτε οἱ Ἰσπανοὶ ἐπέπλεον, ἢ ἐπὶ τῇ ἀντιπέραν ἀκτῇ ἐστρατοπέδευον οἱ Γάλλοι. κατίασι δὲ ταῦτα κατέχειν βεβουλευμένοι, ἅπερ ὡς ἀδίκαι ὄντα ὁ δῆμος καθελεῖν ἐψήφισται. καὶ κατελθόντες οὕτω μόνον καθεστᾶναι δυνήσονται ἢν ὅσα πάντες ἐβουλεύσαμεν βιαίως καταπατῶσιν· σφαλέντες δέ, ἢν ἄρα σφαλῶσιν, πᾶσαν ἴσως τὴν πολιτείαν ἡμῶν συναπολοῦσιν. τοιοῦτον δὲ τὸν κίνδυνον, ἢν τῇ πόλει περιεστᾶναι φαίνεται, ἡμῖν καὶ δεόν ἔσται καὶ προσῆκον τὸν φιλάνθρωπον ἡμῶν βασιλέα, ὅπως χρῆ ἀπαλλαγῆναι, νοθετῆσαι, καὶ ὅσα ἐνόμως ψηφιεῖται ὁ δῆμος τοῖς δικαίως ἄρχουσι κοινώσασθαι. κἂν γὰρ ἕτεροι φαῖλοι ὄντες καὶ ἀνόητοι ἄνθρωποι κάκιστα διαπρασσόμενοι τῇ πόλει λυμῆνυνται, ἀλλὰ ἡμᾶς ὅμως πέποιθα ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ καὶ συνέσει ἱκανοὺς ἐσομένους διασῶσαι.

(2.)—PLATONIC.

CLXIII.

Τὸν δὲ συγγραφέα δεῖ τῶν πολεμικῶν τι ἐπιστήμονα ὄντα, τῶν ὄπλων τε καὶ μηχανῶν, καὶ πόλεμον συνείναι ὡς διατάττεται, ἀλλὰ μὴ τοιοῦτόν τινα εἶναι οἷος διὰ παντὸς οἰκουρῶν πάντα παρ' ἄλλων μαθεῖν. τὸ δὲ μέγιστον, ἐλεύθερος ἔστω τὴν διάνοιαν, μῆτε ἐλπίζων μῆτε φοβούμενος μηδένα, ἵνα μὴ ὅμοια πάθη τοῖς ἀδίκους δικασταῖς, οἵτινες πρὸς τὸ ἑαυτοῖς συμφέρον ἀπολύουσί τε καὶ κατακρίνουσιν· ἀλλὰ οὔτε τῶν πάνυ ἀνδρῶν οὐδένα χρῆ δεδιέναι οὔτ' οὐδὲ τῶν δήμων, ἐπεὶ ἀμαθοῦς γε εἶναι, εἴ τι μὴ καλῶς ἀπέβη, τούτου τὸν ἐξηγούμενον ἐπαυτιᾶσθαι. ὅσοι γὰρ ναυμαχοῦντές πω εἴτε ἠττήθησαν εἴτε ἔφυγον, οὐ μέντοι οὗτος οὔτε κατέδυσε τὰς ναῦς οὔτε ἐδίωκεν· εἴ γὰρ ἰκανός γε ἦν, ἐναντία τοῖς γενομένοις συγγράψας, καὶ ἐκεῖνα ἐπανορθοῦν, ῥαδίως που ἂν ὁ Θεουκυδίδης τά τε τῶν Ἐπιπολῶν τειχίσματα τῇ γραφίδι μόνον χρησάμενος ἂν καθεῖλεν, καὶ πάσας ἂν τὰς Ἐρμοκράτους ναῦς ἠφάνισεν, καὶ μὴν καὶ τοὺς Ἀθηναίους περὶ πᾶσαν τὴν Σικελίαν πλείοντας ἂν προῆγεν ὥστε τὴν τε Ἰταλίαν ἅπασαν καταστρέψασθαι καὶ τὸ τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐκτελέσαι· ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ οἷός τ' ἐστὶ τὸν δαίμονα ἀναπεῖσαι ὥστε ἀναθέσθαι τὸ γενόμενον, μᾶλλον που προσήκει ἀκριβῶς τὰ συμβάντα διεξιέναι.

CLXIV.

Ἐγὼ δὲ, ἀποικομένου τοῦ Ἀλκιβιάδου, πρότερον μὲν γὰρ ἵσχυρόμην τι λέγειν, νῦν δὲ πρὸς τὸν Σωκράτη ὅσον οὐ κλαίων μεταστραφεῖς, ὡς δεινά, ἔφην, ὦ Σώκρατες, ταῦτα ἔλεξας· πῶς δ' οὐκ αἰσχύνει ἄνδρος οἶον ἐμοῦ οὕτω τῷ λόγῳ καταφρονῶν, κἂν σὺ νεώτερος δὴ ᾖ καὶ ἦσσαν δεινὸς τῷ διαλέγεσθαι; ἐπεὶ οἰσθᾶ γε

που ἐμὲ, ὡς ἐξόν μοι οἴκοι ἐν Ῥόδῳ πλουτήσαντι καὶ ἐμπόρου τοῦ ἐπὶ κληρον, ὡς ὁ πατήρ μοι διανοεῖτο, ἀγαγομένης, οὕτως ἀβροδιαίτως διάγειν, ἀπὸ πολλῶν νεῶν τε καὶ ἐργαστηρίων τὰς προσόδους ἐκδεχομένης, ὅμως δὲ ἀντὶ τοῦ πλοῦτου τὴν ἀλήθειαν προειλόμην, οἰκόθεν δὲ ἐκδημήσας Ἀθήναζε ἀφικόμην ἐπὶ τὴν σοφίαν, τοῖς σοφισταῖς πάντα τὰ χρήματα ἐκάστω ἐφεξῆς ἀναλίσκων, ἀσπαζόμενος εἰ Ἰππίου τε καὶ Πώλου ἀκροφύμην καὶ Γοργίου καὶ Πρωταγόρου, καὶ δὴ καὶ σοῦ τὸ τελευταῖον, ὦ ἀναιδέστατε· οὐδεὶς γὰρ ἐκ νέου ἐπιθυμῶ καὶ ἐφιέμαι μᾶλλον ἢ τῆς ἀληθείας, οἷα τις τυγχάνει οὔσα, οὐδὲ γενναϊότερον οὐδὲν ἠγούμαι τοῦ γνῶναι τὸ δίκαιον καὶ γνόντα ἀσκεῖν.

CLXV.

Διὰ δὲ τὸ ἐλπίζειν τοιαῦτά τε πάντα ὠφελοῦνται οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐχ ἥκιστα τοῦτο, ὅτι ἰκανόν ἐστι κωλύειν μὴ τὰ παρόντα ἀγαθὰ περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. τίς γὰρ οὐκ ἀκήκοεν τὸν μέγαν Καίσαρα, ἐπεὶ πάντα τὰ ὄντα δωρεὰς διέδωκε τοῖς φίλοις, ἐρομένου του τί ἄρα ἑαυτῷ ὑπολείπει, ἀντειπεῖν ὅτι ἐλπίδα. φύσει γὰρ μεγαλόθυμος ὢν τὰ μὲν ἀσφαλῶς ὑπάρχοντα οὐδαμῶ ἐνόμιζεν, παντὶ δὲ θυμῷ ἄλλου τινὸς ἐφίετο, ὡν ἑώρα τιμιωτέρου. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες ἔσθ' ὅτι μαθεῖν που ἕκαστος ἐφ' ἑαυτοῦ δυνάμεθα, κἂν μὴ αὐτὸς νοουθετήσω. ὅσα δὲ περὶ τοῦ τεύχους λέγεται τῆς Πανδώρας, ἅπερ ἐν τοῖς βαρβάρους, ὡς εἰκάσουσι τινες τῶν σοφῶν, ἐμυθολογοῦντο διαδεδεγμένοι τὸν περὶ τῶν πρώτων ἀνθρώπων λόγον, ὡς κατ' ἀρχὴν ἡμαρτον, ταῦτα οὐδὲν λέγοντες ἐδήλωσαν ἀθλιώτατον ἠγούμενοι τὸν παρόντα βίον, ἣν μὴ ἐλπίς προσῆ. ὡς γὰρ τὰ ἔσχατα κακὰ ἀποσημαίνοντες, τῷ προγόνῳ φασὶ τὴν Πανδώραν, κατὰ γε τὸν τῶν πάλαι ἱερέων λόγον, μέγα τι τεῦχος δωρησασθαι. τοῦ δὲ ἀνοίξαντος, ἐξελεῖν εὐθὺς πάντα τὰ πῆματα καὶ κακὰ τὰ ἀνθρώπινα, ἅτινα οὐδεὶς πω πρότερον ἔπαθε. τὴν δὲ ἐλπίδα τῶς ἔνδον μετὰ τοσοῦτων τε καὶ τοιούτων ἐγκεκλεισμένην, τῶν ἐτέρων ἀποπομπῶν οὐ συνακολουθήσασθαι, ἀλλὰ τῷ στόματι προσφύσαν αὐθις κατακλεισθῆναι.

CLXVI.

Καὶ μὴν ἔτοιμός εἰμι, ἔφη ὁ βασιλεὺς· ὁρᾷς γάρ, ὡς ἀρμόττει· καὶ ἅμα πρὸς τὸ ἔνοπτρον μετεστράφη, ὡσπερὶ τὴν ἐσθῆτα αὐθις διασκεψόμενος. οἱ δὲ θεράποντες οἷς εἴρητο σύρμα ἔνεγκειν ἐξοίρειν τι προσποιησάμενοι ἐκ τῆς γῆς ἐβάδιζον ὡς σύρμα μετέωρον φέροντες, οὐδὲ ἐτόλμων δὴ φανεροὶ εἶναι οὐδὲν πάνυ ὀρῶντες. ἐπόμπευεν οὖν ὑπὸ καλλίστῳ στεγασμάτι ὁ βασιλεὺς· τὸ δὲ πλήθος ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐπ' οἰκῶν συνειλεγμένον ἐβόα ὅσῳ πάντων κάλλιστα φορεῖ τὰ ἱμάτια, τό τε σύρμα θαυμάζοντες καὶ τὸ ἀρμόττειν ὠδεῖ ἅπαντα. τὸ δὲ μηδὲν ἰδεῖν τὸ παράπαν οὐδεὶς δὴ ὠμολόγει, ὡς ἡ ἀβέλτερος ἂν δόξας εἶναι ἢ περὶ τὴν τέχνην ἀχρεῖος, ὥστε μηδεπώποτε μᾶλλον ἐπαινεῖσθαι τῶν βασιλείων ἐσθημάτων μηδέν. τέλος δὲ παιδίον τι ἰδὼν Ἄλλα γυμνός, ἔφη, ἐκεῖνος· ὁ δὲ πατὴρ ὑπολαβὼν Ἄκούετε δὴ, ἔφη, φλυαροῦντος τοῦ νηπιῦ τοῦδ'. ὑπειπόντες δὲ τῷ πλησίον ἕκαστος τὸ τοῦ παιδίου, τελευτῶντες ἐβύων ἅπαντες ὅτι Γυμνός ἐστί. ἐκπλαγεῖς δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς λεγόντων δὴ τι, ἐνεθυμειτο ὅμως ὅτι περιμένειν δεῖ τὰ τῆς πομπῆς· οἱ δὲ θεράποντες ἔτι σεμνότερον ἐβάδιζον τοῦ πρόσθεν, τὸ σύρμα τὸ μηδαμοῦ δὴ παρὸν βιωτάζοντες.

CLXVII.

Ὁ δὲ λαβὼν καὶ τῷ ἐτέρῳ γέροντι δούς Ἰδοῦ, ἔφη, ταῦτα λαβὼν ἀποίχου, καὶ εὐτοχοῦν· πάντα γὰρ ἔχεις. ὁ δὲ καὶ πῶς; ἔφη, τοῦτον γάρ τὸν κάλαμον δέκα δαρεικῶν φῆς ἄξιον εἶναι; Ἰὲ δὲ μή, ἀντίειπεν ὁ ἄρχων, οὐδεὶς ἐμοῦ ἀναισθητότερος· γνώσεσθε γὰρ εἰ οὐχ ἱκανός εἰμι καὶ πᾶσαν ἦν δέξῃ τὴν πολιτείαν διοικεῖν. εἰπὼν δὲ, τὸν κάλαμον ἐκέλευσε παρόντων ἀπάντων διαιρηθῆναι· τοῦτου δὲ γενομένου ἐξέπεισαν δὴ οἱ δαρεικοὶ. Θυνημίαντες δὲ οἱ καθήμενοι, καὶ ὡς Σόλων τὸν ἄρχοντι ἐπαινοῦντες, ἐπήρνοντο πῶς ἅρα ἤκαζεν ἐνεῖναι τοὺς δαρεικοὺς τῷ καλάμῳ. ὁ δὲ κατινοῆσαι μὲν ἔφη ὅτι ἐκεῖνος ἠνίκα ὁμῶσαι ἡμέλλε τὸν κάλαμον τῷ διώκοντι

παρέδωκεν ἔχειν, καὶ ὁμῶσας ἢ μὴν τὸ ἀργύριον ἐς τὰς χεῖρας ἀποδεδωκέναι αὐθις παρέλαβεν. τοῦτο δὲ γνόντι οἱ παραστήναι ὅτι ἐκέλευε ἅρα ἔγκειται τὸ ἀργύριον. ἐκ δὲ τούτων δεῖ μαθεῖν περὶ τῶν ἀρχόντων, ὅτι ἐνιότῃ μὲν ἄφρονες πεφύκασι, πολλάκις δὲ ἡγουμένου τοῦ θεοῦ ὀρθῶς ἂν δικάζοιεν.

CLXVIII.

Προάγει δὲ ἄλλα τε πολλὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε ταῦταις προκόπτειν ταῖς τέχναις τε καὶ ἐπιστήμαις αἵτινες μάλιστα παρ' αὐτοῖς εὐδοκιμοῦσιν, καὶ οὐχ ἥκιστα τὸ δόξης ἐφίεσθαι, φύσει ἅπασιν ἐγγεγόμενον· ὅπερ τῇ μὲν ὑπερβολῇ μεμπτὸν ἂν εἴη, ἀπλῶς δὲ οὐ δεῖ καταπαύσασθαι. οἱ τε γὰρ πρότερον πλείωτα ἐν τοῖς Ῥωμαίοις ἐπαινούμενοι τοῦτο δοκοῦσι σφόδρα θεραπεύειν, καὶ ὁ Κικέρων, σοφώτατός τε ὢν καὶ ἐν τοῖς πρώτοις τὴν πατρίδα ὠφελῶν, ὑπερφυῶς ὡς ἐπεθύμει τοῦ κλέους, καὶ τὸν Λυκκεῖον πολλῇ σπουδῇ αἰεὶ ἐπειθεν ὥστε τὰ τότε συγγράφοντα ἀκριβῶς σπουδάζειν περὶ τὰ ἑαυτῷ ἄρχοντι πεπραγμένα, καὶ μὴν καὶ διὰ τάχους περαίνειν ἵνα ζῶν ἔτι τῆς δόξης ἀπολαύσῃ τῆς ἔπειτα τεθνεῶτι μελλούσης γενέσθαι. καὶ τὸ μὲν τοιαῦτα φιλοτιμείσθαι μεγαλοθύμου δὴ ἐστί· τὸ δὲ ἄγαν μεμπτόν, ὅστις οὐδὲ ἀπώκνει μὴ οὐ πείθειν τὸν συγγράφοντα τὸ ἀκριβὲς ἀφέντα τῶν λεγομένων τῷ ἐπαίνῳ καὶ πέρα προβῆναι τοῦ ὄντος. τὸ αὐτὸ δὲ ἔπαθε δόξης πέρι Πιλίνιος ὁ νεώτερος, σωφρονύνην μέντοι καὶ αἰδῶ πλείονα ἀποδειξάμενος.

CLXIX.

Οὐδεὶς ἡμφεσβήτησέ πω μὴ οὐ πᾶσιν ἐξείναι ληστὰς πολέμῳ ἐπελθεῖν κἂν μῆτε παροικῶσι μῆτε ἀδικῶσιν. πότερον διὰ τὸ μηδεμίαν αὐτοῖς καθεστάναι οἰκισιν; ἀλλ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πολέμῳ ᾧ Πομπειῶς τοὺς ληστὰς κατεστρέψατο, μέγιστον τοῦτο καὶ δικαιοῦτατον εὐδοκιμήσας, πόλεις τε κατέειχον οἱ λησταὶ καὶ ἐμπόριον οὐκ ὀλίγα καὶ τῆς Κιλικίας ἐπὶ πολὺ, ὥσπερ καὶ οἱ νῦν καταφυγῆν καὶ ἔδραν κατεσκευασμένοι εἰς τὴν Ἀλγερίαν. οὐδὲ

γὰρ οἱ θῆρες ἦσαν ἄγριοι εἰλεοῦς γε ἐνοικούντες. ἀλλὰ διὰ τοῦτ' ἴσως, ὅτι ὥσπερ νεφέλλη ἐπικρέμαται ὁ κίνδυνος, ἄδηλος ὢν ὅπη ἐπισκῆψει, ὥστε πᾶσιν ὁμοίως προσήκειν; εὐλογόν γ' ἂν εἴη τοῦτο, ἐλλείπει μὲντοι τι, οὐδὲ μὴν λέγουσι τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· τὸ γὰρ ἀληθὲς καὶ πᾶσιν ὁμολογούμενον ἐκείνο οἶμαι εἶναι, ὅτι κοινῇ εἰσι πάντων πολέμιοι ἀνθρώπων, ὥστε πάντας ἐπιστρατεύειν δεῖ, οὐ κατὰ τὸ ἐκάστω μᾶλλον φοβερὸν ἢ κατὰ τὸ κοινῇ ἅπασι συμφέρον· ὥσπερ γάρ εἰσι νόμῳ τινὲς σπονδαὶ γεγραμμέναι ἐπὶ τῷ ἐκάστους τοὺς ἐαυτῶν τιμωρεῖσθαι πολεμίους, οὕτω καὶ φύγει τις ἅπασι καθέστηκεν ἄγραπτος συνωμοσία ἐπὶ τοὺς κοινῇ πολεμίους συγκαίμενη. πρὸς τοὺτους τοίνυν ὥσπερ οὐδὲν δεῖ πόλεμον διαρρηθῆναι καταγγεῖλαι, οὕτως οὐδὲ ἔγκλημα ἐπιφέρειν τοὺς ἀδικουμένους· τὰ γὰρ τοιαῦτα πάντα φύσει ὑπάρχει πρὸς γε τοὺς ληστές.

CLXX.

Φ. Ἐπεὶ οὖν οὐχ ὁμοιοῦμεν, σκοποῦμεν ὅπως ἂν ἄριστα τοῦτο διεξιόμεν. τὴν γὰρ ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀρχοντος φῆς εἶναι. ἢ οὐ;

A. φημί γάρ.

Φ. καὶ κακοῦ ὄντος;

A. πάνν γε.

Φ. οἱ δὲ ἀρχόμενοι καὶ οὕτως ὀρθῶς ἂν ποιοῖεν πειθαρχοῦντες;

A. θεῖον γὰρ τὸ κράτος.

Φ. οἱ πολλοὶ οὖν τοῦ ἐνὸς ἕνεκα κακοῦ ἀδικοῦντ' ἂν, οὗτος δὲ μόνος ἂν ἀφελοῖτο, καὶ τοῦτο ἐπὶ φίλοις οἶσι τοῖς θεοῖς.

A. πάνν γε, ὡς τοῦ κράτους θεόθεν δοθέντος.

Φ. τῆδε δὲ σκόπει. Ἄρ' οἶόν τε ἀγαθοὺς ὄντας τοὺς θεοὺς ἐπιθυμεῖν τὸν ἕνα κακὸν τοὺς πολλοὺς βλάψαι, εἴτε ἀγαθοὺς ὄντας εἴτε κακοὺς, καὶ τοῦτο χαίροντα;

A. ἤκιστα· ἦν γὰρ τι φανῆ ἀμαρτῶν, ὅποιον ἂν ἦ τὸ ἀμάρτημα, δίκην δώσει.

Φ. τοὺς μὲντοι θεοὺς, εἴ γε ἀπέπειον μὴ ἀντιωτῆσαι, τοὺς πολλοὺς ἀδικεῖσθαι βούλεσθαι ἀνάγκη.

A. ἴσως.

Φ. οἶδε οὖν ἀγαθοὶ ὄντες τοὺς ἀγαθοὺς κακῶν τυχεῖν βούλονται· ἔνιοι γὰρ τῶν πολλῶν ἀγαθοί· τοῦτο δὲ ἀποπον.

A. ἔοικε γάρ.

CLXXI.

Φασὶ τοίνυν Δία Μένιππον τὸν φιλόσοφον αἴθις ἐς οὐρανὸν ἀράμενον, ἵνα χαρίζοιτο αὐτῷ, θυρίδα παρὰ θρήναι κειμένην ἀνοίξαι. ἀρθείσης δὲ ταύτης τοιοῦτον θόρυβον καὶ βοῆν ἐξαναστήναι, ὥστε θαυμάσαντα ἐκείνον τί τοῦτο ἐστίν ἐρωτᾶν· τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι τὰς εὐχὰς εἶναι τὰς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. τὸν δὲ Μένιππον, παντοίων ὁμοῦ φθογγῶν συμμεμιγμένων, ὥστε μόνου Διὸς ὄτα διακρίναι, πολλοὺς ὅμως ἀκοῦσαι πλοῦτον καὶ τιμὴν καὶ μακρὸν βίον ἐτέρους ἐτέρα γλώσση καὶ φωνῇ ὀνομάζοντας. παυσάμενον δὲ τοῦ πρώτου θορύβου, ἀνεψωμένης ἔτι τῆς θυρίδος, ἔπειτα χωρὶς μᾶλλον καὶ διακεκριμένας ἐξελεῖν τὰς φθογγάς. δεινὴν δὲ τιν' εἶναι ἢν πρώτην ἀκούσαι εὐχὴν, Ἀθήνηθεν ὡς Δία ἐξιεμένην, ὥστε μείζω γενέσθαι τῷ εὐχομένῳ καὶ τὴν σοφίαν καὶ τὸν πωγῶνα. ἀναγνόντα δὲ τὴν φωνὴν τὸν Μένιππον, τὸν φίλον εἰδέναι εὐξάμενον Λύκανδρον τὸν φιλόσοφον.

CLXXII.

Ἐπειτα δὲ ἄλλον τινὰ νεωστὶ ναῦν γεμίσαντα, τῷ Διὶ εὐχόμενον ἵπποισι χάσθαι, ἢν ἐπιμελούμενος πλοῦτου ἐμπλέαν καταγίγῃ, ἢ μὴν ἔκπωμι ἀργυροῦν ἀναθίγειν. τὸν δὲ οὐδεμίαν διὴ τῷδε χάριν εἰδόντα, τὰ ὄτα ἐπιμελέστερον καθέντα φωνῆς ἀκοῦσαι· τινος δεινὰ ποιουμένου οἶα ὑπ' Ἐφεσίας του χήρας πέπονθεν, καὶ οἶκτον ἐκείνη ἐνθεῖναι αἰτοῦντος. τὸν δὲ φάσκειν σπουδαῖον εἶναι τὸν ἄνθρωπον, πολλὰ θυμιάματα δωρησάμενον· ἂνθ' ὢν εὖ φρονούντα αὐτῷ οὐχ ὑπακούεσθαι. ὑπολαβεῖν δὲ ἐκ τούτου θαυμασίους ὄσους ἄνδρας, ὑπὲρ τυράννου παρόντος εὐχομένους ὥστε πάντ' ἀγαθὰ λαβεῖν. ταῦτα δὲ γλισχρῶς καὶ λιπαρῶς προσαιτήσαντας,

αἰθῆς ψιθυρίσμασι μικροῖς τοὺς αὐτοὺς χρησαμένους σχετλιάζειν τῷ Διὶ ἀγανακτοῦντας εἰ ἀργὸς κείται ὁ κεραυνὸς ὥστε τοιοῦτῳ ὄντι ζῆν ἔτι ἐξείναι· θαυμάζοντος δὲ τοῦ Μενίππου, οὕτω θυμοῦσθαι τὸν Δία ψευδομένοις τοῖς ἀνθρώποις ὥστε τὰ μὲν ἀποφυσῶντα τὰ ἕτερα ἀποδέξασθαι.

CLXXIII.

Οὐ μὴν τοὺς σοφοὺς μέμφομαι ὅτι τοὺς πλουσίους θωπεύουσί τε καὶ ὑπηρετεῖν προαιροῦνται. καλῶς γὰρ ὁ Διογένης ἐρωτῶντός ποτε καὶ σκόμποντός τινος, Διὰ τί τοῖς πλουσίοις παρακολουθοῖεν οἱ φιλόσοφοι, ἀλλ' οὐ τοῖς φιλοσόφοις οἱ πλούσιοι, σωφρόνως ἀπεκρίνατο καὶ ἅμα δριμέως πῶς, ὅτι οἱ μὲν ἐπίστανται ὅτου δέονται, οἱ δὲ οὐ. ὡσαύτως δὲ ὁ Ἄντιππος, ἐπεὶ Διονυσίον τι προσαιτῶν οὐδὲ λόγου τυχῶν προσέπεσε· ὁ δὲ ἐπισχῶν καὶ δούς λόγον ἐχαρίσατο· σπουδάζων δέ τις περὶ φιλοσοφίας ἐπετίμησε τῷ Ἀριστίππῳ εἰ οὕτως ἤσχυνε τὴν φιλοσοφίαν ὥστε ἰδίᾳ τι αἰτῶν τυράννῳ προσκυνεῖν.

CLXXIV.

Φ. Ὁμολογεῖς ὄν ἀδύνατος εἶναι ὑπολαβεῖν ὅπως τῶν αἰσθητῶν τι ὑπάρχειν οἶόν τε, μὴ ἐν ψυχῇ ὄν. ἢ οὐ;

ΓΛ. ὁμολογῶ γάρ.

Φ. ὅμως δὲ ἄπερ οὐδὲ ὑπολαβεῖν οἷός τ' εἶ ταῦτα διῶχρῖζει ἀληθῆ εἶναι.

ΓΛ. ἀλλ' ὄν ἀμηχανῶ τί δεῖ ἐννοεῖν· ἔστι δὲ ἂ ἐμποδῶν ἔτι μοι ὑπάρχει· ἄλλο τι τὰ πόρρω ἄποντα σαφῶς δύναμαι ὄραν, οἷον τὴν σελήνην καὶ τὰ ἄστρα διὰ μακροῦ ὄντα αἰσθανόμεθα; τοῦτο δὲ τῇ αἰσθήσει πῶς ἐμάθομεν.

Φ. οὐκ οὐ καὶ καθ' ἑαυτὰ τοιαῦτα ὄντα γινώσκεις;

ΓΛ. πάντῳ μὲν ὄν.

Φ. φαίνεται δὲ πάντα ὁμοίως πόρρω ἀπέειναι, ἢ οὐ;

ΓΛ. φαίνεται γάρ.

Φ. οὐ μέντοι τὰ ὄντα φανέντα διὰ τοῦτο νομίζεις χωρὶς εἶναι τῆς ψυχῆς.

ΓΛ. οὐδαμῶς.

Φ. οὐκ ἂν ὀρθῶς ἄρα ὑπολάβοις τὰ αἰσθητὰ ἔξω εἶναι τῆς ψυχῆς, κἂν τοιαῦτα δοκῆ εἶναι ἢ τῆδ' ὡς αἰσθώμεθα αὐτῶν.

ΓΛ. συγχωρεῖν ἀνάγκη.

CLXXV.

Σ. Φέρε νυν, πρὸς λόγον σὲ ἄττα ἔρωμαι· οἶδα γὰρ ἀποκρινομένον σε ῥῥδῖως καὶ εὐπροσηγόρως. Ἄλλο τι, ὦ Πεισιστρατε, εὐδαιμονέστερον σεαυτῷ ἐδόκεισ διακεῖσθαι, ὅποτε χάριν εἰδῶς τοῖς θεοῖς πολὺ τι θύσας τυγχάνοις;

Π. οὐ γὰρ ἀσεβῆς εἰμι, ὦ Σόλων, ἀλλὰ πολλὰ ἤδη τοιαῦτα αὐτοῖς θύσας ἀεὶ εὐδαιμονέστερος ἐγενόμην.

Σ. πότερον δεομένοις τῆς θυσίας;

Π. οὐδὲ γὰρ δήπου τῶν γε βροτείων οὐδενός· διὰ δὲ τοῦτο ἦν εὐδαίμων, ὅτι ἄπερ ἔμαθον δεῖν πράξαι, ταῦτα ἔπρασον.

Σ. εὐσεβῶς γὰρ ἔλεξας, ὦ φίλε, καὶ σπουδαίως ἅμα καὶ εὐλόγως, οὐ γὰρ ἐδέοντο τῆς θυσίας οἱ θεοί· πῶς γάρ, οἷτινες πάντα ἔδοσαν, οὐτοὶ καὶ ὄνον οὐκ ἂν δέοντο; δέονται δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀναγκαίως τινὸς καὶ ἐνδεῶς πρὸς σοῦ ἔχοντες, αὐτοῦ δὴ τούτου λέγω ὅπερ σὺν ἀφελῶν μετὰ οὐδεμίας δαπάνης ἂν ἀποδοίης. ὡμολογεῖς γοῦν εὐδαιμονέστερος ἀεὶ γενέσθαι, ὅποτε τοῖς θεοῖς τι ἀναθείης, ἐξὸν αὐτῷ κατ' οἰκίαν χρῆσθαι· ἴσθι τοίνυν μηδὲν ἦσσον τοιοῦτος ἐσόμενος ἢν ἄπερ ἀπεστέρησας τοῖς πολίταις ἀποδοῖς, ὡς ἐκείνων· οὐ ταῦτα μόνον, ἦν καιρὸς ἦ, σαφέστατα μελλόντων ἀρπάξαι, ἀλλὰ καὶ τὰ χρήματα συλλῆσαι καὶ δὴ καὶ ἀποκτεῖναι.

NOTES AND ALTERNATIVE VERSIONS
AND CORRIGENDA.

PART I.

Ex. line

1. 9. ἀποτρέπειν is oblique delib. § 10. The ordinary conditional ἀπ. ἄν might be used, but the other is more idiomatic.
11. ξυντακεῖν is governed by δειν, θανίσθαι orat. obliq.
15. πλείονα τὸν φόρον] Tertiary predicate, 'their tribute more,' lit.
2. 5. γέγραφε] Vivid, § 31. Comp. § 148.
11. ἀνοίξας] Literal word for 'opened:' perhaps better say ἀνε-λίξας, 'unrolled,' as a classical book was a roll.
14. τῷ Τίτῳ] Observe the reg. usage of *dative* after perf. pass.
4. 2. Read πρῶς for πρᾶς, which seems not to occur masc. sing.
15. ἄν ἔλεγον] 'I would have been saying' literally, because the supposition is excluded.
5. 1. ὤμος is a better word than νηλεής, which seems to be only poetical.
3. τῶν . . . φίλων] Observe the gen. of separation, used idiomatically after λελειμμένος.
7. τελευτῶν] § 156.
7. 2. οὐ φησι is found even after εἰ, the οὐ really belonging to the dependent verb, so that οὐ φησι = 'he denies.'
4. If πειρώμενοι . . . ψευδόμενος is felt to be too harsh, say τῷ ψεύδεσθαι ὑπερβαλεῖν.
10. 10. ἡσσων] Perhaps ἐλάσσων would be a better word, as ἡσσων rather means 'inferior.'
11. 3. θαύμαζεν . . . εἰ] § 32.
7. μή . . . δέξασθαι] § 130.
12. 2. ἐπεὶ . . . δύνασθαι] Inf., because it is part of the pretence, and so oblique. See § 38.

Ex. line

15. 8. **παρὰ τῆ θεᾷ**] It would perhaps be rather neater to use the pregnant construction, *παρὰ τὴν θεάν*, implying *motion to the temple*.
18. 4. After **τὸν ἄρκτον** should be read *πλὴν τῶν χηλῶν*.
19. 4. **οὐ διὰ πολλοῦ**] Observe that adverbs of *time* tend to come *early* in the sentence.
8. *at Athens* must be translated by *to Athens*, since it must qualify the *verb* and not (as in English) the substantive.
22. 4. Perhaps *ὡς* instead of *ὡπερ* would be a little easier; and in that case it would be all *orat. obliq. afterwards*.
11. **ἦσαν**] For the facts exclude the supposition.
23. 1. **βασιλεύειν** is commoner, so that the statement about *ἄρχεσθαι* in § 168 is misleading.
25. 2. **κεῖται** is more usual than *τέθειται*.
29. 1. **τῷ Παδιῷ**] *Dat. acc.* to the regular usage of *ὁ αὐτός*.
33. 10. Observe **οὐ γὰρ νεῖν**; the *γὰρ* implies the answer, so that the point is capable of being delicately given in Greek.
34. 6. **ζῶν**] Observe the present participle, regularly used of past time (as the tense expresses only *extension*, and does not define the time) with an adverb (here *πρότερον*) to fix the period.
38. 12. **μὴ ψεύδεται**] The *pres. ind.* is much the most dramatic and vivid tense to use here, cf. § 192 (*a*).
40. 6. **μέλλειν** takes *pres. fut.* and *aorist inf.* equally.
8. **μὴ οὐ**] § 132.
42. 7. Before **μανθάνων** is omitted by an oversight *ἐνα ἐνιαυτόν*.

PART II.

58. 10. **εἰρημένον**] § 164.
59. **μεταγόντα**] *Acc.*, because the verb understood is not 'he says that,' in which case, by *inf. attraction*, it would be *μεταγρούς*, but 'he bids me say that.'
60. 8. **περιμένοντες ἐς ὕλην**] Not *ἐν ὕλην*, for the construction is pregnant, 'going to a wood and waiting there.'
11. **πρὶν . . . ἔδησεν**] § 81.

Ex. line

66. 3. **οὐδὲν ἔτι οὐκ**] § 151.
67. 2. **μᾶλλον**] Usually where we say 'not so much,' the Greeks (with their wonted delicacy of statement) say *οὐ μᾶλλον*, 'not more.' So *οὐχ ἥκιστα* for 'principally,' etc.
72. 15. **δῆθεν** suggests that *they thought it was poison*.
74. 9. **ἐξεπηδάτην . . . συνήλθον**] The dual and plural are constantly found together: in fact, the dual is only a form of the plural, and a dual noun is found often with a plural verb.
75. 5. Perhaps it is better to say simply *ἄριστον καὶ σοφώτατον εἶναι*.
76. 5. **ὀφείλοι**] § 36.
83. 11. **διαλιπόντα . . . ἔσεσθαι**] This change to *acc. inf.* is common as the *orat. obliq.* proceeds, though usually after a full stop or colon. We might read *διαλιπὼν . . . ἔτοιμος ἔσοιτα*.
87. 5. **ἦσθα, ἐδήλους**] § 35 (3). Supposition excluded by facts.
90. 2. **μηδενί**] § 128.

PART III.

95. 5. 'To Fabius in Etruria' must be '. . . to Etruria,' as both clauses have to be grouped round the *verb*.
103. 6. **ἔθεν** by a not uncommon attraction for *ἐκεῖθεν οὐ*, which may be put instead if preferred.
104. 5. For **ἔτι** it might be a little clearer to read *ἔτι μᾶλλον*.
105. 10. **οἶος ἂν τις**] Of course the verb *εἶη* is readily understood from *εἶναι*.
106. 12. **ὡς . . . ἀκολουθήσοντας**] This idiomatic use of *ὡς* with the *acc.* (instead of *gen. abs.*) should be observed, which occurs when there is a notion of *orat. obliq.* (supposing, knowing, asserting).
107. 16. Perhaps for **εἰ πρὸς β. δέκετο** use the simpler *δὲ εὐνοῦν οὐτα ἠπίσταντο τῷ βασιλεῖ*.
108. 8. 'It was vain to argue.' This means 'they did argue . . . and the man did not listen,' and so I have translated.

Ex. line

109. 4. ἀρχοντα] I mean 'before a general was proclaimed,' not 'before he was proclaimed general,' which would be ἀρχων. The other is a more delicate way of saying it.
10. ὡς . . . εἴσεσθαι] § 38.
110. 7. δεῖν τοῦ μὴ] The idiomatic redundant μὴ, in accordance with the principle of § 130.
113. 9. τὰ ἐκείσε] Observe this device.
116. The last sentence being so extremely idiomatic in the English is of necessity much recast.
117. The last word ἐπήεσαν I have ventured to insert for the sake of the directness so much desired in Greek.
118. 10. If this sudden oratio obliqua is thought harsh (though I believe it is natural) insert ἐφασκον after προσήκειν.
119. 5. ἐκ τῆς πόλεως] As so often where we say 'in the city.'
121. 'God bless you! God bless you!' The repetition is unnatural in Greek, and so is best given by οὐχ ἅπαξ, or some such turn.
124. 1. ἔφη is inserted to make clear the oratio obliqua.
127. 4. ὥστε σώζεσθαι . . .] Some such device as this is necessary, for the English idiom, 'fortunately,' 'unfortunately,' is entirely foreign to Greek.
128. 16. τοῦτον οὖν] οὖν is common in this *resumptive* usage.
130. 10. ἔμπλεως is given in Liddell and Scott as having two terminations, though πλέως makes πλέα in fem. Is this true? I have, however, assumed it.
11. τοῦ agrees with ἱεροῦ, as usual. 'respect or fear' has been accidentally omitted. Insert after παρεχώρουν, εἶτε ὑπ' αἰδοῦς εἶτε καὶ φοβούμενοι.
132. 5. ἀπόντες μὲν has no δέ to answer; but this is natural, as the μᾶλλον clause is substituted.
13. ἐδυσχεραίνεν is strictly in agreement with ἐθνη: but really (being so far off) a Greek would probably have written the plural.

Ex. line

134. 9. καὶ πρότερον ἄ.] I have ventured to insert here 'the uneasy auditor,' as the more natural place. If this is thought harsh, insert in line 5, after οὖν, δυσχεραίνοντος ὄμιος ἐκείνου.
135. 8. The second ὥστε sounds clumsy. Read ἐπὶ τῷ.
11. The note suggests σπουδάξεν for 'pursue.' But it is neater as done in the version.
136. 12. ἀναθέσθαι] Metaph. from draughts, 'to take back a move.'
139. 9. παρὰ τοῦ βασιλέως] παρὰ, 'from the side of,' 'from the house of,' gives the notion of *the court*, 'the king's surroundings.'
9. ἐκπεσεῖν] § 191.
16. ἐξελευθεροῖ is subj.
140. 3. περὶ θανάτου] I have put this rather than what the note recommends, to avoid repeating ἀποκτεῖναι.
144. 3. μέλλουσιν] § 192 (a).

PART IV.

163. 8. εἶναι] To express the oblique,—§ 38.
18. ἀναθέσθαι] See Ex. 136. Note.
164. 4. ἀνδρὸς οἴου ἐμοῦ] § 153.
165. 11. 'The tradition of the fall of man' is translated at some length; but, not being a Greek idea, the technical theological terms have to be *interpreted*.
167. 5. εἰ οὐχ ἱκανὸς εἶμι] In spite of § 127, εἰ may have οὐ after it wherever the εἰ is not really conditional, but as here, e.g. = 'whether.'
13. ἐκείσε ἔγκειται] Pregn. constr., 'has been put into that.'
169. 8. εἰλέος seems the more accurate form.
172. 7. ἀνθ' ὧν, with inf.,—§ 38.